

БЕЛАРУСЬ

ЧАСОПІС ДЛЯ ВАС

ISSN 0320-7544

Палітыка, эканоміка, культура

МЕЛОДЫ МІНСКАЙ ВОСЕНІ

INTERNATIONAL

The Minsk Times

Socio-political Weekly

Пра падзеі ў Беларусі і свеце

**Штотыднёвік,
які чытаюць
у арыгінале**

Не спазніцеся аформіць падпіску
Індэкс: ведамасны — 637302, індывідуальны — 63730

4 АКЦЭНТЫ СТРАТЭГІЧНАГА ПАРТНЁРСТВА

8 Прагматызм змястоўнага дыялогу 3 4 па 6 кастрычніка пражодзіў афіцыйны візіт Прэзідэнта Беларусі ў Ісламскую Рэспубліку Пакістан. Па выніках візіту вызначаны канкрэтныя напрамкі далейшага міждзяржаўнага супрацоўніцтва

11 Наперадзе шмат важных задач

16 ЭЛЕКТРОБУСЫ ЗАЎТРАШНЯГА ДНЯ

14 Неатрымліваць, а зарабляць Яшчэ ў пачатку года перад Урадам была пастаўлена задача па стварэнні 50 тысяч новых працоўных месцаў

18 Дарога, якая вядзе да здзяйснення мэты ПРААН у Беларусі арганізавала беспрэцэдэнтную акцыю — веларабег Bike4SDGs у падтрымку Мэт устойлівага развіцця

22 Дзесяць з дзесяці 18-гадовы Раўшан Атаеў, навучэнец механіка-матэматычнага факультэта БДУ з Туркменістана, здзівіў многіх сваімі ведамі і разуборы стэрэатыпы пра замежных студэнтаў. Хлопец скончыў першы курс, здаўшы абедзве сесіі на адны дзесяці

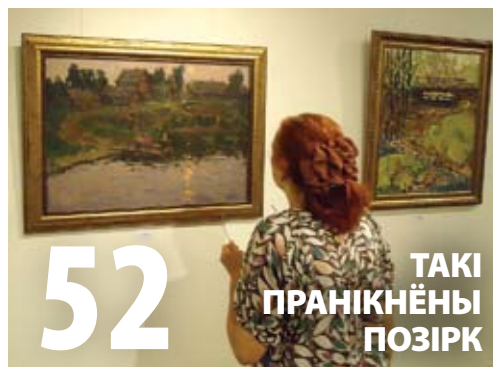
36 Гасціннасць — у першую чаргу Амаль палову паездак у СНД расіяне здзяйсняюць у Беларусь. Таму што блізка, цікава, выгадна. Асабліва ва ўмовах эканамічнага крызісу. А яшчэ Беларусь — гэта адсутнасць межаў, віз і моўных бар'ераў, бяспека, камфорт і неверагодная гасціннасць

38 Сюды варта паехаць, альбо 5 прычын наведаць Бабруйск

40 “Харошкі” і іх вытокі Сусветна вядомы калектыў з Беларусі пачынаўся некалі ў аднайменнай вёсцы

48 Заахвоціць глядача класікай Наш госць — балетмайстар-пастаноўшчык Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Аляксандра Ціхамірава

50 Дзіўная гульня святлом Асабліва атмасфера ў інтэр'еры, эмацыйнае ўздзеянне святлом, містычнае ўспрыманне рэчаіснасці... Як толькі людзі не апісваюць свае ўражанні ад сустрэчы з вітражамі!

52 ТАКІ ПРАНИКНЁНЫ ПОЗІРК

Беларусь. Belarus

Штомесячны часопіс

№ 10 (997), кастрычнік, 2016
Выдаецца з 1930 года.

Рэгістрацыйнае пасведчанне нумар 8.
Выдадзена 2 сакавіка 2009 г.
Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі:
Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь,
Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Рэдакцыя газеты “Советская Белоруссия”, ААТ “Белзнешэканбанк”

Рэдактар
Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адказны сакратар
Валянціна Ждановіч

Дызайн і вёрстка
Вадзім Кандрашоў
Надзея Панкратова

“Беларусь. Belarus” выходзіць на беларускай, англійскай, іспанскай і польскай мовах.

Часопіс распаўсюджваецца ў 50 краінах свету.

За дакладнасць фактаў, іх інтэрпрэтацыю адказнасць нясуць аўтары публікацый. Пры выкарыстанні матэрыялаў часопіса спасылка на “Беларусь. Belarus” абавязковая. Рэдакцыя не нясе адказнасці за змест рэкламных паведамленняў.

Выдавец:
Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Рэдакцыя газеты “Советская Белоруссия”.
Вул. Б. Хмяльніцкага, 10^а, 220013, Мінск.

Часопіс надрукаваны ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”.
Паліграфічная ліцэнзія №02330/106 ад 30.04.2004.
Пр-т Незалежнасці, 79, г. Мінск, Беларусь, 220013

Падпісана ў друку 06.07.16 г.
Выпуск у свет 19.10.16 г.

Афсетны друк. Папера крэйданая. Фармат 60x90 1/8.
Друкаваных аркушаў 7.
Гарнітура Міньён.

Заказ №2495
Агульны тыраж — 1939 экз.
(на беларускай мове — 190)

Адрас рэдакцыі:
вул. Кісялёва, 11, г. Мінск, Беларусь, 220029.
Тэл.: +375 (17) 290-62-24,
+375 (17) 290-66-45.
Тэл./факс: +375 (17) 290-68-31.

E-mail: belmag@sb.by
Падпісны індэкс — 74820.

Цана дамоўная.

© “Беларусь. Belarus”, 2016

Мэты, якія аб'ядноўваюць

Час прыспешвае — толькі паспявай за ім. Жыццёвы рытм настолькі высокі, што інакш як імклівым яго не назавеш. Гэта відавочна ўсюды. Міждзяржаўныя кантакты не выключэньне. Цяжка ўзгадаць, каб раней Прэзідэнт Беларусі здзяйсняў два міжнародныя візіты з інтэрвалам літаральна ў некалькі дзён. А сёння гэта становіцца ледзь не нормай. Прыклад нядаўніх двух высакастатусных візітаў — спачатку ў Кітай, затым у Пакістан — красамоўнае таму пацверджанне. Чытайце на гэтую тэму публікацыі **“Акцэнтны стратэгічнага партнёрства”** і **“Прагматызм змястоўнага дыялогу”**.

Варта звярнуць увагу на адзін істотны нюанс. Узровень усебаковага стратэгічнага партнёрства ў Кітая ўстаноўлены прыкладна з двума дзясяткамі краін.

Беларуска-кітайскія адносіны перараслі яго менш чым за тры гады. А яшчэ больш высокі, асаблівы статус узаемадзеяння КНР мае літаральна з адзінкамі дзяржаў. Да іх ліку эксперты адносяць Вялікабрытанію, Расію і Пакістан. Цяпер у гэтым клубе і Беларусь. Суадносячы памеры і ступень уплывовасці Кітая і клуба яго бліжэйшых сяброў, разумееш, што такое членства вельмі ганаровае.

Несумненна, вялікія надзеі ўскладаюцца і на беларуска-пакістанскія адносіны. Іх контуры становяцца ўсё больш дакладнымі: прагматызм, узаемная выгада, выкарыстанне новых магчымасцяў у зацікаўленым супрацоўніцтве.

Безумоўна, пры ўсёй важнасці палітычнага складніка міжнародных кантактаў вялікую значнасць па-ранейшаму мае эканоміка. Менавіта яна ў значнай меры вызначае ступень выгаднасці партнёрскіх інтарэсаў з аднаго боку і з другога боку. Для стабільнага поспеху ў гэтай справе, як правіла, неабходны парытэт. А зацікаўленасць можна знайсці шмат у чым. Напрыклад, у Беларусі больш за чатыры мільёны адзінак усіх відаў транспартных сродкаў. Так, у матэрыяле **“Электробусы заўтрашняга дня”**, які публікуецца ў гэтым нумары, аргументавана раскрываецца думка пра тое, што істотна знізіць шкодныя выкіды беларускіх аўтобусаў у атмасферу дапаможа супрацоўніцтва з кітайскімі кампаніямі. Дарэчы, у наступнай публікацыі часопіса пад назвай **“Дарога, якая вядзе да ажыццяўлення мэт”** гаворыцца, што транспарт — гэта не проста зручны

і хуткі спосаб дабрацца з аднаго пункта ў другі, а язда на веласпедзе — гэта не толькі экалагічна дружалюбныя паводзіны. Гэта, перш за ўсё, актыўная мабільнасць, якая вядзе да роўнага ўдзелу ў жыцці грамадства і свабоднага доступу да сацыяльнай прасторы: працы, адукацыі, вольнага часу, медыцынскіх паслуг, аб'ектаў гандлю і абслугоўвання.

У гэтым матэрыяле расказваецца, як ПРААН у Беларусі арганізавала беспрэцэдэнтную акцыю — веларабег Bike4SDGs у падтрымку Мэт устойлівага развіцця. У публікацыі гаворыцца пра тое, як далучэнне ўразлівых груп грамадства, а таксама актыўнае партнёрства ўплываюць на эфектыўнасць работы і стымулююць творчасць.

Варта адзначыць, што ПРААН у Беларусі з самага пачатку была актыўна далучана да тэмы інклюзіі. Але спачатку, як і многія іншыя арганізацыі,

яна праводзіла асобныя кампаніі і рэалізоўвала праекты ў гэтай сферы, не акцэнтуючы ўвагі на тым, што работа па інклюзіі бесперапынная і павінна быць убудавана літаральна ў штодзённую дзейнасць. Паступова ў офісе ПРААН стварылі безбар'ернае асяроддзе. Там з'явіліся людзі з інваліднасцю, якія дапамагаюць супрацоўнікам. Былі праведзены спецыяльныя кансультацыі з экспертамі, якія расказалі, як у праектах, якія на першы погляд нічога агульнага з праблемамі інклюзіі не маюць, можна ўлічыць інтарэсы ўразлівых груп. Супрацоўнікі офіса ПРААН у Беларусі ажыццявілі падрабязны маніторынг сваіх праектаў і сёння актыўна праводзяць работу, якая пацвярджае, што можна зрабіць вельмі многае.

Напрыканцы хацелася б прывесці той факт, што год назад дзяржавы-члены ААН, уключаючы Беларусь, прынялі Парадак дня ў галіне ўстойлівага развіцця да 2030 года, дэманструючы гатоўнасць унесці свой уклад у дасягненне мэт, якія датычацца выкаранення галечы, барацьбы са зменай клімату, садзейнічання ўсеагульнай роўнасці і партнёрству.

Што ж, высакародныя мэты, хоць намаганняў патрабуюць вялікіх. А галоўнае — ад усёй сусветнай супольнасці. Дасягнуць такой зладжанасці няпроста пры цяперашняй нестабільнасці ў свеце. Але добрыя справы хутчэй аб'ядноўваюць і згуртоўваюць. І дасягненне мэт тады становіцца больш рэальным.

ВІКТАР ХАРКОЎ

Узаемная згода як узор цывілізаваных адносінаў

Нават адна фраза, сказаная Прэзідэнтам падчас сустрэчы з Сінодам Беларускай праваслаўнай царквы, спаўна тлумачыць усю глыбіню шматгадовага ўзаемаразумення дзяржавы і Царквы:

— У аснову сваёй палітыкі я паклаў менавіта гэтыя каштоўнасці — справядлівасць і любоў да людзей...

Сустрэчы Прэзідэнта з Сінодам праходзяць рэгулярна. Але гэтым разам Аляксандр Лукашэнка заклікаў іерархаў да асабліва адкрытай, даверлівай і шчырай размовы. Адпаведнай духу часу. Без рэтушы аб'ектыўных праблем сучаснасці. І яна адбылася. Ад самай масавай канфесіі дзяржава чакае не толькі двухбаковага супрацоўніцтва. БПЦ належыць прадоўжыць сваю місію падтрымання міру ў сэрцах і розумах самых розных людзей:

— Вельмі важна, каб праваслаўная царква прадоўжыла садзейнічаць умацаванню міжканфесійнай згоды ў Беларусі, дэманструючы ўзор цывілізаваных адносінаў. Мы заўсёды мірна існавалі дзякуючы разумнай, уважанай палітыцы дзяржавы і пра-

васлаўнай царквы адносна каталікоў ды іншых вернікаў. Мая пазіцыя адназначная: нам дзясціць у гэтым свеце няма чаго. Вы як магутная, буйная канфесія павінны іншых паважаць і падтрымліваць.

Гэтыя спадзяванні спаўна супадаюць і з памкненнямі БПЦ. Мітрапаліт Павел гаварыў пра тое, што ніхто не можа бачыць у праваслаўнай царкве канкурэнта дзяржаве ці іншым канфесіям. Яна — надзейная, стваральная апора краіны і грамадства.

Супрацоўніцтва будзе развівацца. Яшчэ больш шырокай увагай БПЦ ахопіць сацыяльнае служэнне, клопат пра тых, хто мае патрэбу ў дапамозе. Бачыць царква і сваё месца ў справе выхавання падростаючага пакалення. У тым ліку рыхтуючы ў краіне маладых святароў, чыё слова будзе больш зразумелым юнаму пакаленню. Яшчэ адна місія — выбудаваць, калі можна так сказаць, іерархію эфектыўнага ўзаемадзеяння. Зацікаўлены дыялог кіраўніцтва краіны і Царквы дае свой плён. Яго трэба рэтрансляваць паўсюдна. Праз удумлівае і больш актыўнае супрацоўніцтва настаяцеляў прыходаў з мясцовымі ўладамі.

Аляксандр Лукашэнка:
У аснову сваёй палітыкі я паклаў менавіта гэтыя каштоўнасці — справядлівасць і любоў да людзей...

► Пра мінулае і будучыню

Звыш 200 прадстаўнікоў Садружнасці Незалежных Дзяржаў сустрэліся на міжнароднай канферэнцыі, прымеркаванай да 25-годдзя СНД

Пэралічу галоўных, на мой погляд, заявы мінскага форуму. Па-першае, у хуткім часе гандаль у СНД выйдзе на якасна новы ўзровень. Старшыня Выканкама СНД — выканаўчы сакратар Садружнасці Сяргей Лебедзеў удакладніў:

— Цяпер ідзе працэс дапрацоўкі праекта пагаднення аб свабодным гандлі паслугамі ў СНД. Падпісанне чакаецца ў наступным годзе.

А гэта адкрые дарогу другой важнай акалічнасці, на якую звярнуў увагу Прэм'ер-міністр Беларусі Андрэй Кабякоў:

— Пагадненне аб свабодным гандлі паслугамі дасць магчымасць нам працаваць у фармаце “СГА+”. Ва ўмовах цяперашняй нестабільнай фінансавай сітуацыі праведзеная намі работа па наладжванні ўзаемавыгаднага эканамічнага супрацоўніцтва выглядае сур'ёзным пазітыўным фактарам, які змякчае негатыўны эффект ад праблем глабальнага рынку.

З беларускім досведам асвятлення інтэграцыйных працэсаў азнаёміла навуковую эліту СНД Міністр інфармацыі Лілія Ананіч. Выказаўшы надзею, што нашы напрацоўкі акажуцца цікавымі і для іншых краін Садружнасці.

Агульную думку ўдзельнікаў канферэнцыі выказаў віцэ-прэзідэнт НАН Азербайджана Ібрагім Гуліеў:

— Эканамічна мы проста асуджаны на саюз. Але вельмі хацелася б, каб эфектыўнасць нашага супрацоўніцтва ўвесь час расла.

Акцэнт стратэгічнага партнёрства

Дзяржаўны візіт Прэзідэнта Беларусі ў Кітайскую Народную Рэспубліку адкрывае новы этап актыўнага ўзаемадзеяння

Падчас работы ў Пекіне Аляксандр Лукашэнка правёў перагаворы са Старшынёй КНР Сі Цзіньпінам, Прэм'ерам Дзяржаўнага савета КНР Лі Кэцянам, старшынёй

Усекітайскага камітэта Народнага палітычнага кансультатыўнага савета Кітая Юй Чжэншэнам і старшынёй Пастаяннага камітэта Усекітайскага сходу народных прадстаўнікоў Чжан Дэцзянам. Графік быў вельмі насычаны. Да пары інтэнсіўнасці развіцця ўзаемадзеяння паміж нашымі краінамі.

Усё-такі кітайцы — вялікія майстры вытанчанай дыпламатычнай славеснасці і тонкага палітэсу. Цяпер абсалютна зразумела: нездарма Сі Цзіньпін за месяц з нечым да візіту Аляксандра Лукашэнкі ў Пекін перадаў свайму беларускаму калегу цёплыя словы. Іх агучыў сакратар палітыка-юрыдычнай камісіі ЦК КПК Мэн Цзяньчжу, сустракаючыся з Прэзідэнтам. Вось гэтыя словы Старшыні КНР: “Прэзідэнт Лукашэнка — мой самы блізкі

сябар... Сярод усіх лідараў свету толькі з Прэзідэнтам Лукашэнкам я магу адкрыць душу...” Пасля гэтай фразы ў журналістаў не засталася сумненняў: вынікам работы Прэзідэнта ў Пекіне відавочна стане заява аб выхадзе адносінаў дзвюх краін на больш высокі ўзровень. Так яно і выйшла.

Хоць, здавалася, як можна сфармуляваць куды больш цеснае ўзаемадзеянне, чым аб'яўленае ў 2013 годзе “ўсебаковае стратэгічнае партнёрства”. Аказваецца, можна. Наша партнёрства афіцыйна стала яшчэ і “даверным”. Гэта замацавана ў сумеснай дэкларацыі, падпісанай Аляксандрам Лукашэнкам і Сі Цзіньпінам, поўная назва якой гучыць так: “Аб устанавленні адносінаў давернага ўсебаковага стратэгічнага партнёрства і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва”. Такім чынам, знешнім назіральнікам дадзены вельмі выразны сігнал аб тым, што Беларусь у Кітаі і Кітай у Беларусі сур'ёзна і надоўга.

І змацаваны гэты альянс не толькі прагматызмам стратэгічных эканамічных інтарэсаў, але і нечым боль-

шым. Тым, што не прапішаш мовай дыппрацола і не вымераеш лічбамі сухой статыстыкі. Партнёрства праверана часам. Мінск і Пекін давяраюць адзін аднаму. Вядуць адкрыты дыялог без закрытых тэм у інтарэсах сваіх народаў. І інтарэсы гэтыя бачаць тоесна. Палітычнае і эканамічнае ўзаемадзеянне міждзяржаўнага ўзроўню павінна прыносіць адчувальную карысць людзям.

Зразумела, у перагаворах Аляксандра Лукашэнкі і Сі Цзіньпіна нямала ўвагі было ўдзелена і палітычным, і эканамічным тэмам. Рашучасць развіваць узаемадзеянне на гэтых напрамках таксама зафіксавана ў сумеснай дэкларацыі:

— Бакі адзіныя ў тым, што гандлёва-эканамічнае, інвестыцыйнае і фінансавое супрацоўніцтва ўяўляе з сябе рухаючую сілу беларуска-кітайскіх адносінаў. Бакі прымуць узгодненыя меры па фарміраванні архітэктуры ўзаемнай выгады і сумеснага выйгрышу, што характарызуецца шматпланавым, шырокамаштабным і шматузроўневым супрацоўніцтвам,

Аляксандр Лукашэнка і Сі Цзіньпін падчас сустрэчы ў Пекіне

паслядоўным напаўненні матэрыяльнай базы беларуска-кітайскага ўсебаковага стратэгічнага партнёрства.

Відавочна, што для рэалізацыі такіх падыходаў і без таго створаны практычна ўсе неабходныя ўмовы. Яны будуць удасканалвацца і далей. Але цяпер такія важнейшыя задачы бачацца не самамэтай, а хутчэй вынікам яшчэ больш глыбокіх сумесных памкненняў. На гэтую думку проста не могуць не навесці, напрыклад, такія проста ўнікальныя для міждзяржаўнага дакумента радкі. Мінск і Пекін дамовіліся “развіваць усепагодную дружбу, ствараць супольнасць агульных інтарэсаў і супольнасць адзінага лёсу...”

Тут варта звярнуць увагу на адзін істотны нюанс. Узровень усебаковага стратэгічнага партнёрства ў Кітаі ўстаноўлены прыкладна з двума дзясяткамі краін. Беларуская-кітайскія адносіны перараслі яго менш чым за тры гады. А яшчэ больш высокі, асаблівы статус узаемадзеяння КНР мае літаральна з адзінкамі дзяржаў. Да іх ліку эксперты адносяць Вялікабрытанію, Расію і Пакістан. Цяпер у гэтым клубе

і наша краіна. Суадносячы памеры і ступень уплывовасці Кітая і клуба яго бліжэйшых сяброў, разумееш, што такое членства вельмі ганаровае.

Канкрэтныя напрамкі развіцця супрацоўніцтва зафіксаваныя пакетам пагадненняў і мемарандумаў, падпісаных у прысутнасці кіраўнікоў дзяржаў. Завяршыўшы афіцыйныя перагаворы ў пашыраным фармаце, Аляксандр Лукашэнка і Сі Цзіньпін яшчэ даволі працяглы час мелі зносіны сам-насам. Добрым сябрам заўсёды ёсць пра што пагаварыць. І відавочна, што менавіта асабістыя сімпатыі кіраўнікоў дзяржаў, іх воля да збліжэння двух народаў прывялі да таго ўзроўню партнёрства, які ёсць сёння. Прэзідэнт і Старшыня гаварылі пра гэта публічна і шчыра. Дзякавалі адзін аднаму за падтрымку ўзаемна карысных ініцыятыў. А Аляксандр Лукашэнка ўручыў Сі Цзіньпіну ордэн “За ўмацаванне міру і дружбы”. Так, Беларуссю адзначаны вялікі асабісты ўклад кіраўніка КНР у развіццё гандлёва-эканамічных, навукова-тэхнічных, гуманітарных сувязяў паміж Беларуссю і Кітаем, выключныя

заслугі ва ўмацаванні дружалюбных адносін і супрацоўніцтва паміж дзяржавамі. Гэта новая ўзнагарода, і ўручана яна ўпершыню.

А экспрэс давернага партнёрства Мінск — Пекін працягвае набіраць ход.

Яшчэ два дзясяткі гадоў назад перспектывы супрацоўніцтва Мінска і Пекіна часцяком недаацэньваліся. Але ў 1995 годзе Аляксандр Лукашэнка адзін з першых сваіх візітаў на пасадзе Прэзідэнта здзейсніў менавіта ў Кітай. Гэтым і была дакладна абазначана важнасць азіяцкага вектара для беларускай знешняй палітыкі. З гэтага моманту Мінск і Пекін паступальна ішлі насустрач адзін аднаму, абмяркоўваючы і спрабуючы надзейнасць узаемных партнёрскіх памкненняў. Так, гэта быў няхуткі шлях. Але тым больш каштоўны дасягнуты вынік. У 2013 годзе па выніках чарговага візіту Прэзідэнта ў Кітай было аб'яўлена аб устанавленні паміж краінамі ўсебаковага стратэгічнага партнёрства. Асаблівы статус міждзяржаўных адносін падштурхнуў да актыўнага ўзаемадзеяння ўрадаў і кампаній.

БЕЛАРУСЬ — КІТАЙ

гандлёва-эканамічнае супрацоўніцтва

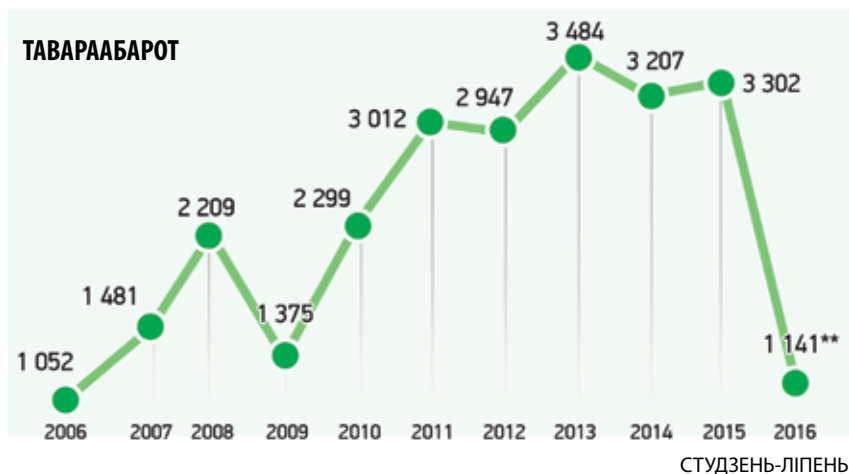

Рэспубліка Беларусь

Кітайская Народная Рэспубліка

ПА ВЫНІКАХ 2015 ГОДА КІТАЙ УВАЙШОЎ У ТРОЙКУ АСНОЎНЫХ ГАНДЛЁВЫХ ПАРТНЁРАЎ БЕЛАРУСІ

Дынаміка гандлю таварамі Рэспублікі Беларусь з КНР (\$ млн)*

* Уключаючы Ганконг, Макао і Тайвань

** Звесткі за студзень-ліпень 2016 для Беларусі і мацерыковага Кітая

Сёння Кітай трывала займае вядучыя пазіцыі сярод асноўных гандлёвых партнёраў Беларусі. Хоць дакладней будзе сказаць — сярод эканамічных контрагентаў. Чысты гандаль ужо даўно перастаў быць асновай нашага ўзаемадзеяння. Лічбы і тут вялікія. Летась тавараабарот перавысіў 3,3 мільярда долараў. Праўда, у цяперашнім годзе гандаль зменшыў тэмпы, і гэта не можа не быць падставай для абмеркавання.

Аднак яшчэ больш важным бачыцца злучэнне намаганняў у рэалізацыі сумесных праектаў. У тым ліку тых, якія маюць глабальнае гучанне. Сёння наш Урад абслугоўвае 32 крэдытныя пагадненні з кітайскімі фінансавымі інстытутамі на агульную суму каля 7,5 мільярда долараў. Пры гэтым вылучана гэтых сродкаў пакуль не больш як на 4 мільярды долараў. Тут поле для маневру ва ўрадаў і дзелавых колаў, як відаць, яшчэ вельмі шырокае. Тым больш што ёсць шэраг пагадненняў і дамоўленасцяў, якія прадугледжваюць фінансаванне ўзаемна цікавых задум прыкладна на такую ж суму. Зрэшты, і гэты патэнцыял сёння наўрад ці можна назваць вычарпальным.

Кітай разглядае Беларусь як адну з галоўных апор сваёй глабальнай ініцыятывы эканамічнага пояса Шаўковага шляху. Тут ключавы элемент — індустрыяльны парк “Вялікі камень”, які будзецца пад Мінскам. Яшчэ толькі ўзводзіцца яго першасная інфраструктура, а ў парку зарэгістравана ўжо 8 рэзідэнтаў, і больш за 30 замежных кампаній заключылі пагадненні аб намеры стаць удзельнікамі праекта. Ёсць ацэнкі, па якіх агульны інвестыцыйны патэнцыял “Вялікага каменя” можа перавысіць 50 мільярдаў долараў.

Па выніках візіту было падпісана больш за 30 сумесных дакументаў. Пакет усёабдымны і датычыцца сфер палітычнага і стратэгічнага ўзаемадзеяння, інвестыцыйнага, вытворчага, гандлёвага, крэдытнага, навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва. Мяркуючы па насычанай і змястоўнай праграме, будзе цалкам дарэчным выказаць здагадку пра тое, што беларуска-кітайскі парадак дня можа атрымаць новы, яшчэ больш высокі статус. У любым выпадку візіт не можа не паслужыць каталізатарам далейшага паглыблення адносінаў і супрацоўніцтва паміж Мінскам і Пекінам.

Дарэчы, у апошні дзень работы ў Пекіне Аляксандр Лукашэнка правёў сустрэчу з Прэм'ерам Дзяржаўнага савета КНР Лі Кэцяням, пагутарыў са студэнтамі Пекінскага ўніверсітэта. А перад самым адлётам усклаў вянок да Помніка народным героям.

Несумненна, аналізаваць вынікі візіту будуць яшчэ доўга і журналісты, і палітолагі, і эканамісты, і спецыялісты, якім па абавязку службы трэба выконваць дасягнутыя дамоўленасці. Але галоўнае сказана: адносіны Мінска і Пекіна ўзрыты на асаблівы, найвышэйшы ўзровень. Наша краіна ўвайшла ў нешматлікі клуб бліжэйшых сяброў і папалчнікаў Кітая. І гэта адкрывае самую шырокія перспектывы. У тым ліку і ў дзелавым ўзаемадзеянні.

Эканамічнае вымярэнне вынікаў візіту таксама вельмі вялікае. Адзін толькі пералік падпісаных пагадненняў і мемарандумаў у гэтым пераконвае бясспрэчна. Размова ідзе пра канкрэтныя праекты, якія мы будзем разам рэалізоўваць у Кітаі і ў нашай краіне. Калі падагульніць іх сутнасць, то адкрываецца новая старонка супрацоўніцтва, у якой у аснову ставяцца абмен і прыцягненне прамых інвестыцый. Тут эвалюцыя ўзаемадзеяння праглядаецца выразна. Спачатку наладзілі прадуктыўны ўзаемны гандаль. Далей Кітай стаў аказваць салідную крэдытную падтрымку беларускай эканоміцы. Дзякуючы чаму былі значна абноўлены цэлыя галіны: цэментная вытворчасць, энергетыка, дарожнае будаўніцтва, шэраг іншых.

Адначасова ствараліся першыя сумесныя прадпрыемствы ў Кітаі і Беларусі. І менавіта гэтая частка сёння выходзіць на перэдні план.

У такой стратэгіі ёсць свая жалезная логіка. Пад Мінскам рэалізуецца грандыёзны беларуска-кітайскі праект індустрыяльнага парка "Вялікі камень". Завяршаецца этап падрыхтоўкі першаснай інфраструктуры. За ім дзейнасць пачнуць разгортваць непасрэдна рэзідэнты. А гэта якраз і ёсць прамыя інвестыцыі. Але парк хоць і важнейшы праект, усё ж толькі адна з апорных больш глабальнай кітайскай задумкі эканамічнага пояса Шаўковага шляху. Ён абсалютна спалучаецца з беларускай ініцыятывай "інтэграцыі інтэграцыі".

Уладзімір Хромаў

З выступлення Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на сустрэчы са студэнтамі і выкладчыкамі Пекінскага ўніверсітэта

"...Наша краіна выступае за бясспрэчнае вяршэнства права ў міжнародных адносінах, на якім павінна грунтавацца сучаснае справядлівае і шматпалярнае светаўладкаванне. Гэта аснова міжнароднага парадку дня, і тут мы абсалютна аднолькава — як Кітай, так і Беларусь — разумеем гэты парадак дня. Толькі шматпалярны свет можа ўтрымаць і выра-

БЕЛТА

тавава нашу планету ад разбурэння. Ні адна сістэма не можа выстаяць доўга на адной апоры. Чым больш гэтых апор, тым больш магутная сістэма. І я свайму сябру Сі Цзіньпіну сказаў, што адной з апор гэтай шматпалярнасці і ўстойлівасці нашай сістэмы з'яўляецца Кітайская Народная Рэспубліка. І мы вельмі зацікаўлены, каб гэтая апора пастаянна ўмацоўвалася. І ў гэтым наш прагматызм. Будзе магутны, моцны Кітай — будзе суверэнная і незалежная Беларусь. Таму што гэта наш сябар, на плячо якога мы заўсёды зможам абперціся. Вось у чым наш прагматызм. Беларусь — дзяржава, якая надпарадкавала сваю знешнюю палітыку прагматычным і зразумелым мэтам, галоўнымі з якіх, безумоўна, з'яўляюцца павышэнне дабрабыту і ўзроўню жыцця народа. Гэта тое, чым вы цяпер займаецеся. А таксама забеспячэнне бяспекі ў краіне і добраўладкавання на граніцах. Гэта таксама характэрна і для вас. Гістарычна склалася, што праз нашы землі (а мы знаходзімся ў геаграфічным цэнтры Еўропы) шмат ста-

годдзяў праходзіць так званая лінія сутыкнення інтарэсаў буйнейшых дзяржаў, якую шэраг даследчыкаў называе "лінія сутыкнення цывілізацый". Не прэтэндуем на глабальныя геапалітычныя амбіцыі, мы змаглі стварыць "востраў стабільнасці" ў нашым рэгіёне, сфарміраваўшы дружалюбныя і ў дастатковай ступені даверныя адносіны з усімі нашымі суседзямі: з

Расіяй, Еўрапейскім саюзам, Украінай. Гэта цалкам натуральна для нашай краіны, тэрыторыя якой спрадвечу была скрыжаваннем, дзе ў літаральным сэнсе сустракаліся Усход і Запад, Поўнач і Поўдзень. І калі фактычна на нашых граніцах ва Украіне (а гэта нашы самыя блізкія браты разам з расіянамі) разгарэўся небяспечны канфлікт, менавіта Мінск аказаўся ў пэўным сэнсе ідэальнай для ўсіх бакоў пляцоўкай для перагавораў па ўрэгуляванні крызісу. Роля Беларусі, наша шчырае імкненне быць стабільнаючым фактарам ужо ацэнены многімі дзяржавамі, якія разглядаюць нашу краіну як пункт апоры ў нашыя рэальнасці, у першую чаргу эканамічных, інтарэсаў на постсавецкай прасторы і ва Усходняй Еўропе. Беларусь не проста актыўны ўдзельнік, але і ініцыятар розных узроўняў інтэграцыі на постсавецкай прасторы. Мы бачым у інтэграцыі будучыню не толькі сваёй дзяржавы, але і ўсёй Еўропы, усяго нашага кантынента, усёй еўразійскай прасторы".

Прагматызм змястоўнага дыялогу

3 4 па 6 кастрычніка праходзіў афіцыйны візіт Прэзідэнта Беларусі ў Ісламскую Рэспубліку Пакістан. Па выніках візіту вызначаны канкрэтныя напрамкі далейшага міждзяржаўнага супрацоўніцтва.

Гэтую падзею дарэчы будзе суаднесці з дзяржаўным візітам у КНР, які адбыўся тыднем раней. Пакістан, як вядома, уваходзіць у лік бліжэйшых партнёраў Кітая. На такі ж высокі статус па выніках работы ў Пекіне выведзена і беларуска-кітайскае ўзаемадзеянне. Падобныя і стратэгічныя задумы міждзяржаўнага супрацоўніцтва. І Пакістан, і Беларусь Кітай разглядае як апорныя пункты сваіх глабальных транспартна-лагістычных ініцыятыў. Гэта ў поўнай меры адпавядае інтарэсам краін-партнёраў, паколькі мае вынікам прыток

да іх прамых замежных інвестыцый у развіццё інфраструктуры, новых вытворчасцяў і ў далейшым рост даходаў ад транзіту.

Амаль два дзясяткі сумесных дакументаў рэзюмавалі перагаворы Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі з прэм'ер-міністрам Пакістана Навазам Шарыфам у Ісламабадзе. Дакументы замацоўваюць намеры і канкрэтныя дамоўленасці аб супрацоўніцтве ў самых розных сферах. А пратакол аб абмене ратыфікацыйнымі граматамі даў пачатак дзеянню дагавора аб дружбе і супрацоўніцтве паміж дзвюма краінамі. Узаемнае імкненне Мінска ды Ісламабада да збліжэння атрымала зака-

надаўчую аснову. З моманту першага візіту Аляксандра Лукашэнкі ў Пакістан вось ужо больш як год дыялог ідзе асабліва інтэнсіўна. Ісламабад з натхненнем успрыняў сігналы з Мінска аб зацікаўленасці ў больш высокім узроўні ўзаемадзеяння.

Імкненне пашырыць геаграфію знешнепалітычных і знешнеэканамічных кантактаў Ісламабада лагічнае. Гэта моцная і ўплывовая дзяржава. Адна з дзевяці сусветных ядзерных дзяржаў. Праз яе тэрыторыю ідуць важнейшыя ў рэгіёне транспартныя артэрыі. Менавіта ад Пакістана шмат у чым залежыць стабільнасць іх функцыянавання. Ды і ў цэлым, напэўна, вырашэнне

Агульную пазіцыю па асноўных напрамках супрацоўніцтва Аляксандр Лукашэнка і Наваз Шарыф выказалі ў сумеснай заяве. Дзве краіны дэкларуюць намер і далей падтрымліваць адзін аднаго на міжнароднай арэне. Будуць стымуляваць развіццё ўзаемадзеяння на міністэрскім узроўні і паміж рэгіёнамі, у сферы малога і сярэдняга бізнесу

Падчас падпісання міждзяржаўных пагадненняў

пытанняў захавання бяспекі ў рэгіёне. Мінск у транзітнай тэме таксама далёка не навічок. Тут абмен досведам будзе надзвычай карысны. Да таго ж нашы найбольш буйныя і значныя праекты гэтай сферы рэалізуюцца ў супрацоўніцтве з Кітайскай Народнай Рэспублікай. Гэтак жа, як і пакістана-кітайскі праект стварэння сумеснага транспартнага калідора. Гэтая ідэя падтрымліваецца грамадствам і дзелавымі коламі. Задача няпростая, але пры жаданні выканальная. Паколькі з Пакістана вельмі зручна ўзаемадзейнічаць і з суседнімі краінамі рэгіёна. І гэтым таксама прадывкаваны інтарэс Мінска да супрацоўніцтва з Ісламабадам. У нашым дыялогу першапачаткова гаворка ідзе не толькі пра двухбаковае ўзаемадзеянне, але і пра цесную кааперацыю з трэцімі дзяржаўнымі краінамі. Супрацоў-

ніцтва з Кітаем, дарэчы, тут у ліку важнейшых прыярытэтаў.

Агульную пазіцыю па асноўных напрамках супрацоўніцтва Аляксандр Лукашэнка і Наваз Шарыф выказалі ў сумеснай заяве. Дзве краіны дэкларуюць намер і далей падтрымліваць адзін аднаго на міжнароднай арэне. Будуць стымуляваць развіццё ўзаемадзеяння на міністэрскім узроўні і паміж рэгіёнамі, у сферы малога і сярэдняга бізнесу. У перагаворах уздымалася і тэма супрацоўніцтва ў атамнай энергетыцы. Ісламабад, як і Мінск, рэалізуе тут шэраг праектаў, і абмен меркаваннямі будзе ўзаемна карысны. Словам, выніковы дакумент усёабдымны. Дэкларуе зацікаўленасць дзяржаў паглыбляць узаемадзеянне ў палітыцы, гандлі, прамысловай кааперацыі, інвестыцыйнай, гуманітарнай і сацыяльнай сферах.

А пра тое, як гэта будзе выглядаць на практыцы, гаворка ішла на беларуска-пакістанскім інвестыцыйным форуме, у цырымоніі адкрыцця якога прыняў удзел Прэзідэнт. Да прадпрымальнікаў ён звярнуўся з такімі словамі:

– Заклікаю пакістанскіх бізнесменаў шырэй выкарыстоўваць нашы прамысловыя магчымасці ў рэалізацыі рознага роду інфраструктурных праектаў у вашай краіне. Гатовыя да супрацоўніцтва з вамі такія буйныя беларускія прадпрыемствы, якія добра зарэкамендавалі сябе на сусветных рынках, як Мінскі трактарны завод, Беларускі і Мінскі аўтамабільныя заводы, “Амкадор”, “Бабруйскаграмаш”, “Гомсельмаш”, “Лідсельмаш”.

Тактыку ж прапанавана выбраць традыцыйна прапануемую ўсім краінам-партнёрам. Вызначыць 3-

4 ключавыя і найбольш важныя для дзвюх краін праекты і ўзорна іх рэалізаваць. Гэта будзе і іншым прыклад, і лакаматыў пашырэння дзелавых кантактаў адначасова. Ну а падтрымліваць такія ініцыятывы будуць асабіста кіраўнікі дзяржаў. Для гэтага і дасягнута дамоўленасць аб іх рэгулярных сустрэчах, каб кантраляваць працэсы выканання прынятых на вышэйшым узроўні рашэнняў. Аляксандр Лукашэнка запрасіў Наваза Шарыфа наведаць Беларусь у любы зручны час. Запрашэнне з удзячнасцю прынята. А бізнесменам Аляксандр Лукашэнка прапанаваў засяродзіцца на дасягненні галоўнага арыенціра:

навагоднюю ёлку, чым сур'ёзную тэхніку. Але за мішурой беспамылкова адгадвалася марка. Гэта быў "Беларус". Яшчэ савецкага выпуску, які бездакорна працаваў на расчыстыцы будпляцоўкі...

Гэта я да таго, што ў Пакістане пра нашу краіну ведалі даўно. Дакладней, пра прадукцыю, якую мы вырабляем. Праўда, не заўсёды атаясамлялі яе з канкрэтным месцам на геаграфічнай карце. "Беларусы" былі адной з ілюстрацый некалі маштабнага супрацоўніцтва з ССРСР. Але ілюстрацыяй яркай. Пра надзейнасць нашых машын дасведчаныя людзі тут могуць гаварыць гадзінамі. І гэта аблегчыла знаёмства ўжо

носіны паміж кіраўнікамі нашых краін. Гэта дасць магчымасць нам, калі не спаць, замацавацца на рынку Пакістана, а спаць мы намеру не маем.

Паводле слоў міністра, актыўна працаваць у Пакістане хочуць практычна ўсе буйныя прамысловыя прадпрыемствы. Свае інтарэсы тут ёсць у МТЗ, БелАЗа, МАЗа, "Бабруйскаграмаша", "Белшыны", "Амкадора" і ў шэрага іншых прадпрыемстваў. Прычым іх намеры ўжо абмеркаваны з патэнцыйнымі пакістанскімі партнёрамі на бізнес-форуме, а па некаторых падпісаны неабходныя дакументы.

Так, кантракт на пастаўку сваёй прадукцыі заключыла ААТ "Белшына" і прапрацоўвае тэму стварэння сумеснай вытворчасці пад сваім брэндам з адзіным у Пакістане вытворцам шын. Пакістанская правінцыя Сінд закупіць самазвалы БелАЗ. Тут пачынаюць распрацоўваць адзін з буйнейшых кар'ераў па здабычы каменнага вугалю. У будучым годзе тут пачнуць працаваць да 20 беларускіх машын. Развівацца праект будзе хутка, у некалькі этапаў, кожны з якіх запатрабуе набыцця 20-30 самазвалаў. А акцыянернае таварыства "Амкадор" ужо на працягу месяца запусціць вытворчасць спецтэхнікі ў горадзе Лахор.

Пералік канкрэтных дамоўленасцяў можна працягваць, але і без таго відаць, што агульных планаў у нас няма. І ў іх вялікая будучыня, калі ўлічыць асабістую падтрымку дзелавых ініцыятыў кіраўнікамі дзяржаў і іх добрыя асабістыя адносіны. Важны момант, на які заўсёды звяртаюць увагу назіральнікі. Наваз Шарыф асабіста сустракаў Аляксандра Лукашэнку ля трапа самалёта і праводзіў яго пры адлёце з авіябазы "Нур Хан". У апошні дзень візіту Прэзідэнт і прэм'ер-міністр правялі цёплую неформальную сустрэчу ў загараднай рэзідэнцыі Наваза Шарыфа. Такія моманты, як правіла, не прадудледжваюцца і не ўлічваюцца дыпламатычным пратаколам. Гэта выключная воля бакоў. Тым самым першыя асобы Беларусі і Пакістана прадэманстравалі асабістую зацікаўленасць у актыўным развіцці міждзяржаўнага плённага ўзаемадзеяння. А гэта значыць — такім яму і быць.

На працягу мінулага года Мінск ды Ісламабад падпісалі 58 дакументаў аб развіцці супрацоўніцтва ў розных сферах. Яшчэ амаль два дзясяткі мемарандумаў і пагадненняў заключана падчас цяперашняга візіту. Гэта сур'ёзная і дастатковая прававая база для развіцця ўзаемадзеяння па ўсіх напрамках

— Мы дамовіліся з прэм'ер-міністрам на працягу чатырох гадоў вывесці наш тавараабарот на ўзровень 1 мільярда долараў. Як хочаце дамаўляйцеся паміж сабою, але праз чатыры гады 1 мільярд, не менш — больш можна — павінен быць.

Прадпрымальнікі паставіліся да наказу з разуменнем.

У гэты ж дзень Аляксандр Лукашэнка правёў перагаворы з Прэзідэнтам Пакістана Мамнунам Хусейнам і спікерам Нацыянальнай асамблеі парламента Пакістана Сардарам Садыкам.

Успомніўся яркі штрых у рабоце падчас візіту Прэзідэнта ў Пакістан летась. На адной з вуліц Ісламабада нечакана ўбачылі працуючы трактар. У мясцовай традыцыі машына была мудрагеліста і шчодро ўпрыгожана махрамі ды яшчэ нейкімі бліскучымі цацкамі. Нагадвала хутчэй

суверэннай Беларусі з Пакістанам. У 2015 годзе мы пачалі пісаць летапіс дружбы і ўзаемадзеяння практычна з чыстага ліста. І першы яго старонкі, перагортваючы ўжо цяперашнім візітам, вельмі нават змястоўныя.

На працягу мінулага года Мінск ды Ісламабад падпісалі 58 дакументаў аб развіцці супрацоўніцтва ў розных сферах. Яшчэ амаль два дзясяткі мемарандумаў і пагадненняў заключана падчас цяперашняга візіту. Гэта сур'ёзная і дастатковая прававая база для развіцця ўзаемадзеяння па ўсіх напрамках. І практычны бок пытання чакаць сябе не прымушае.

Зразумелыя і шматабяцальныя перспектывы на пакістанскім рынку бачыць Міністр прамысловасці Віталь Воўк:

— Я лічу, што ў нас ёсць добры шанец, улічваючы вельмі добрыя ад-

БЕЛТА

Наперадзе шмат важных задач

Аляксандр Лукашэнка выступіў са зваротам да дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і членаў Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі пятага і шостага скліканняў. Публікуем некаторыя вытрымкі з гэтага звароту.

У палітычным жыцці нашай краіны наступае важны этап. Заканчваецца тэрмін паўнамоцтваў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў і членаў Савета Рэспублікі пятага склікання. Адбыліся парламенцкія выбары, прыйшоў час перадаваць эстафету чарговаму складу Нацыянальнага сходу. Наша сённяшняе

мерапрыемства павінна стаць новай традыцыяй незалежнай Беларусі ў развіцці парламентарызму. Аснова гэтай традыцыі ў саборнасці нашага народа. Мэта яе — аналіз работы старога Парламента і пажаданне зноў абраным дэпутатам.

Работа чакаецца складаная і адказная. Краіна павінна пераадолець негатыўныя тэндэнцыі ў эканоміцы і выйсці на ўстойлівыя дынамічныя тэмпы развіцця. У нас ёсць для гэтага

ўсе ўмовы, і галоўная з іх — адзінства народа і палітычная воля кіраўніцтва краіны для руху наперад, што красамоўна пацвердзілі праведзеныя парламенцкія выбары. Яны аказаліся для нас сур'ёзным выпрабаваннем, бо прайшлі ў вельмі няпростых умовах.

У першую чаргу таму, што нам трэба было разбурыць існуючае ў заходніх краінах прадур'яе меркаванне, быццам у Беларусі падчас усенароднага галасавання не выконваюцца дэмакратычныя нормы. Праўда, да гэтага часу дэмакратычныя нормы ніхто не вызначаў. Таму ўвесь выбарчы працэс быў пад пільным наглядом шматлікіх замежных назіральнікаў, якіх мы запрасілі як з Захаду, так і з Усходу. Прытым, хачу падкрэсліць, мы запрасілі столькі назіральнікаў, чаго нават сам Запад не чакаў. І не толькі Запад.

Мы рады магчымасці прадэманстраваць сусветнай супольнасці прайстасць нашай выбарчай сістэмы і легітымнасць органаў улады. Дарэчы, беларускі бок з удзячнасцю прыняў ад замежных калег канструктыўныя рэкамендацыі, якія датычацца ўдасканалення выбарчага заканадаўства, наколькі гэта магчыма на сённяшні момант. Для нас прымальна ўсё, што

ідзе на карысьць спраў і не супярэчыць інтарэсам беларускага народа.

... Любая ўлада ў выніку пэўных прычын зацікаўлена ў парламенце, у такім, якім яна хоча яго бачыць. Я гэтага не хаваю. Важна іншае, у любым працэсе ёсць свой Рубікон. Рыса, якую не мае права пераступіць улада, у дадзеным выпадку Прэзідэнт. Ён, займаючы ва ўладнай вертыкалі месца над усімі галінамі па Канстытуцыі, абавязаны быў стварыць роўныя ўмовы агітацыі для кандыдатаў і добрыя магчымасці для выбаршчыкаў. Я гэта зрабіў, можа быць, неідэальна, але не горш, абсалютна не горш, чым у іншых краінах. І я лічу, дастойна для майго народа. І яшчэ, я абсалютна не супраць, як тут некаторыя гавораць, узростання ролі партый, але не штучна і не на ніве антаганізму з уладамі.

Сёння прадстаўнікі апазіцыі ўжо ёсць у Парламенце. Чаму ж не перамагла апазіцыя, чаму так мала прадстаўнікоў у Парламенце? Шчыра скажу, што я хацеў бы, каб было больш, толькі таму, каб не папракалі ўжо нас у гэтым. Адказ просты: вельмі ўжо далёкая апазіцыя наша ад інтарэсаў народа. І той, хто аказаўся бліжэйшым да гэтых інтарэсаў (хто сапраўды апазіцыянер, а не вораг таго, што робіцца ў краіне), той трапіў у Парламент. І потым, наш народ ужо казкамі пра раскошнае заморскае жыццё не падманеш. Наогул перамога некалькіх сапраўды апазіцыйных, як я сказаў, думачых дэпутатаў выклікала ў кіраўніцтва іх партый сапраўдны перапалох, і вы гэта бачылі, гэта ж было на вашых вачах. Паўстае пытанне, а яны наогул хочучы ўзяць уладу ў свае рукі і ці ведаюць яны, што рабіць, калі гэтая ўлада будзе ў іх руках? Паверце, яшчэ раз гавару, я ведаю іх з дзяцінства. Яны не ведаюць, што рабіць.

І ў гэтыя рукі я як дзеючы Кіраўнік дзяржавы ніякую ўладу аддаць не магу. Але я буду дзейнічаць далікатна, акуратна, згодна з нашай Канстытуцыяй, каб было зручна потым пасля гэтых выбараў. Каб сапраўды нас не папракалі на Захадзе, нязручна будзе потым і нашым сябрам на Усходзе. Дзейнічаць трэба акуратна, не пераходзячы вось гэты Рубікон. І мы гэта рабілі дастойна, мы нідзе не перасягнулі праз гэта. Усё крычалі: дайце, дайце нам тэлевізар — далі. Дык большасці, у тым ліку апазіцыі, якой трэба, я ж сам памятаю,

БЕЛТА

Аляксандр Лукашэнка:

Нам патрэбныя мір, бяспека і дружба паміж народамі. Мы самая інтэрнацыянальная краіна, і наш беларускі народ па сваёй ментальнасці самы добры і інтэрнацыянальны

як гэта было ў мяне, ірвацца на гэты экран, каб нешта сказаць — сказаць няма чаго. Некаторых слухаў-слухаў і вымушаны быў пераклучыцца на іншы канал. Вось гавораць, Лукашэнка правёў выбары, каб спадабацца Захаду. Адказваю канкрэтна на гэтае пытанне. Не толькі я, але і ўся ўлада ў Беларусі зрабіла ўсё, каб не толькі спадабацца Захаду і амерыканцам, але і каб не было сорамна за нас нашым сябрам у Расіі, Кітаі, Украіне, Польшчы, Прыбалтыцы, Азіі, Афрыцы. Тым, з кім мы сёння ўстанавілі добрыя адносіны, з кім мы сёння сябруем. Так, мы хацелі спадабацца нашым выбарамі ў свеце ўсім. Паўстае пытанне: хіба гэта не натуральнае жаданне? Тым больш ад гэтага ў нейкай ступені залежыць эканоміка краіны, жыццё нашых людзей. Так, мы хацелі спадабацца, але рабілі гэта дастойна, не парушаючы нашай Канстытуцыі.

Вядома, у эканоміцы ў нас ёсць цяжкасці, але яны пераадольныя,

яны не катастрофічныя, гэта нашы недапрацоўкі, у першую чаргу Урада. Самае галоўнае пытанне, да прыкладу, у нас пытанне экспарту. Вы бачыце ўсе мае паездкі. Я вам павінен сказаць, не бывае, каб мы вярнуліся з камандзіроўкі, не заключыўшы кантрактаў. У Кітаі, можа быць, мільярды долараў. І сотні мільёнаў у Пакістане, дзе мы толькі-толькі пачынаем працаваць.

Цяперашнія выбары пераканаўча даказалі ўсім, што ў нашым грамадстве няма расколу і прычын для змены курсу дзяржавы. Яны пацвердзілі той факт, што ўзрастае роля Парламента ў выпрацоўцы важнейшых напрамкаў развіцця дзяржавы, пашыраецца яго палітычная база. Пра гэта сведчыць удзел у выбарчай кампаніі палітычных партый і грамадскіх арганізацый рознага спектра поглядаў, а таксама заваяванне іх прадстаўнікамі, як я ўжо сказаў, у сумленнай барацьбе дэпутацкіх мандатаў.

Выступленне Аляксандра Лукашэнкі не пакінула аб'якавымі

У Нацыянальны сход Беларусі 6-га склікання ўвайшлі дастойныя прадстаўнікі нашага народа. Бліжэйшыя чатыры гады ім трэба будзе ўдасканальваць дзеючыя і прымаць новыя законы, накіраваныя на павышэнне эфектыўнасці эканомікі, выключэнне бар'ераў для бізнесу, прыцягненне інвестыцый у краіну, стварэнне працоўных месцаў, развіццё рэгіёнаў. Многае трэба зрабіць для далейшага паляпшэння сацыяльнай сферы, падтрымкі малазабяспечаных грамадзян, удасканалення сістэмы адукацыі, уключаючы вышэйшую, а таксама жыллёвага, працоўнага заканадаўства.

Папярэдні склад Нацыянальнага сходу заслгоўвае нашай удзячнасці. Тэрмін яго паўнамоцтваў прыпаў на няпросты перыяд сусветнай гісторыі. Асабліва драматычныя падзеі адбываліся за мяжой.

Дастаткова ўспомніць гвалтоўную змену ўлады ў некалі паслявоенных краінах Паўночнай Афрыкі і Блізкага Усходу, гавару гэта з адказнасцю, таму што я ў гэтых краінах не аднойчы быў. Я стары Прэзідэнт, я добра знаёмы не з самім нават Башарам Асадам, якога сёння там бамбаць, з яго бацькам — Хафесам Асадам. Вы не ўяўляеце, наколькі гэта глыбокі і разумны чалавек. Мы некалі з Фідэлем Кастрам цэлыя суткі, паверце, сядзелі — нам толькі чай прыносілі, чаго-небудзь перакусіць, — і я, раскрыўшы рот, быццам навучаючыся дзесьці на гістфаку, слухаў з яго вуснаў сусветную гісторыю. А яна ж цалкам не тая, як нам выкладалі! Я здзіўляўся,

наколькі глыбакадумны гэта чалавек. Муамар Кадафі ў Лівіі, якога там на кол пасадзілі, павесілі, знявечылі. Гэта быў не дурань, гэта быў мужны чалавек, які, ведаючы, што яго заб'юць, з краіны не з'ехаў. А цяпер скажыце, няхай на мяне не крыўдзяцца некаторыя мае калегі, у тым ліку на Захадзе, хто б так зрабіў? Вось час і паказаў, хто ёсць хто. Але, тым не менш, пачалі з Туніса, жамчужыны Афрыкі. Далей пайшлі ў Лівію і па ўсім узбярэжжы да Сірыі. Што атрымалі?

Я часам думаю, успамінаючы былога прэзідэнта ЗША Буша. Памятаеце, нейкая арабская дуга, тэорыя. Яны што, гэта тады запланавалі зрабіць? Вось, калі ласка, зрабілі. Свет ідзе да адкрытага, гарачага супрацьстаяння. Адказна гавару не першы раз пра гэта. Сітуацыя горшая, чым у гады халоднай вайны. Права моцнага далінае, крывадушнасць, няшчырасць у міжнародных адносінах, асабліва паміж геапалітычнымі ігракамі, парушэнне міжнароднага права пад нібы добрымі прычынамі. Усе дзяржавы імкнуцца на гэтым фоне знайсці сваю нішу, ствараюцца новыя рэгіянальныя інтэграцыйныя структуры, якія імкнуцца абараніць сябе высокімі загараджальнымі бар'ерамі, у першую чаргу ў эканоміцы. Ну а што нам застаецца рабіць? Вы, напэўна, заўважылі, што сёння ідзе балбатня пра нейкае супрацьстаянне Расіі і Злучаных Штатаў Амерыкі ў Сірыі. Мы з вамі палітыкі, хто ведае, у чым сутнасць гэтага супрацьстаяння? І вось з гэтага сатканя небяспекі су-

часнай эпохі. У гэтых умовах на першы план стала выходзіць знешнепалітычная дзейнасць.

Павінен прызнаць, што мы часта гаварылі пра шматвектарнасць, але ў рэальнасці прызнаём: усё-такі ляцелі больш на адным крыле. Аднак жыццё паказала, што ва ўмовах крызісу мы аказваемся ў такой сітуацыі занадта падвергнутымі рызыцы быць залежнымі ад палітычных настрояў кіраўніцтва адпаведных дзяржаў. Наша задача дабіцца рэальнага пазітыўнага балансу ў адносінах з усімі суседзямі, усімі вядучымі геапалітычнымі цэнтрамі сілы. Неймаверна складаная задача. І мы не сядзім на двух крэслах, абсалютна не. Пытанне не ў гэтым. Гасподзь нас пасадзіў сюды, я, можа быць, рад быў бы дзесьці быць далей ад гэтага катла, але, на жаль, накіравана нам тут быць. І мы вымушаны праводзіць такую палітыку, каб нікога не пакрыўдзіць, нікому не нашкодзіць і каб захавацца. Каб устаяць, каб зноў не стаць якой-небудзь правінцыяй. Гэта што, няправільны пункт гледжання, гэта ж не мая выдумка, гэта ўвасабленне ідэй і спадзяванняў усяго беларускага народа. Мы робім усё для таго, каб усцерагчы краіну і народ на гэтым кавалку зямлі. Вось і ўся палітыка. Мы гатовыя супрацоўнічаць з усімі ў імя гэтага.

...Задача дэпутатаў новага склікання — шырэй расчыніць вароты не толькі для нашых суседзяў, але для ўсіх жадаючых жыць і сябраваць з Беларуссю. Вы павінны выкарыстоўваць разнастайную інфармацыю па эканоміцы, геаграфіі, культуры, гісторыі роднай краіны, каб умець прадставіць яе ва ўсёй красе, зацікавіць патэнцыйных інвестараў, бізнесменаў, турыстаў. Трэба больш сістэмна працаваць з нашымі суседзямі і саюзнікамі. Беларускія дэпутаты традыцыйна актыўна ўзаемадзейнічаюць з калегамі па лініі Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі, парламенцкіх структур СНД — АДКБ, і гэта асноўны наш напрамак. Мы яго ведаем, мы з імі размаўляем на адной мове, у нас ментальнасць, у рэшце рэшт, ну калі не агульная, то вельмі шмат агульнага ў менталітэце.

Нам патрэбны мір, бяспека і дружба паміж народамі. Мы самая інтэрнацыянальная краіна, і наш беларускі народ па сваёй ментальнасці самы добры і інтэрнацыянальны.

БЕЛТА

БЕЛТА

Барыс Паньшын,
доктар тэхнічных навук,
прафесар эканамічнага
факультэта БДУ.
Аўтар і суаўтар больш
як 200 работ па праблемах
інфарматызацыі,
інфармацыйных тэхналогій,
вылічальных сістэм, філасофіі
і сацыялогіі, менеджменту,
маркетынгу і дзяржзакупак

Не атрымліваць, а зарабляць

**Яшчэ ў пачатку года перад Урадам
была пастаўлена задача па стварэнні
50 тысяч новых працоўных месцаў**

Катастрофы з працоўнымі месцамі ў нас няма і не прадбачыцца. Але для нас па-ранейшаму актуальнае балючае пытанне павышэння прадукцыйнасці працы і павелічэння зароботнай платы. Мадэрнізацыя прадпрыемства займае гады, а кошт аднаго працоўнага месца на такім прадпрыемстве складае 300 тысяч долараў. Адсюль і ўсё большае прымяненне робатаў.

У тым ліку і ў сельскай гаспадарцы. Раней вялікі статак кароў пасвіў пастух з двума падпаскамі. Цяпер гэта адзін хлопец на веласпедзе і электрапастух з зарадкай ад сонечных батарэй. Скарачэнне працоўных месцаў у прамысловасці і сельскай гаспадарцы — сусветная тэндэнцыя. Але гэтыя базавыя галіны павінны пастаянна развівацца, таму што людзі багатыя там, дзе існуе высокаразвітая прамысловасць і сельская гаспадарка.

Сёння працоўныя месцы растуць у сферы розных паслуг, у малой інавацыйнай вытворчасці, аграэкатурызме, фермерскіх гаспадарках. Запатрабаваны праграмісты, перакладчыкі, дызайнеры — усё тое, што звязана з эканомікай ведаў і творчасці. Тут у нас вялікія рэзервы і магчымасці. Прычым для ўсіх узростаў і ўменняў. Таму сярод творчай моладзі ўсё больш папулярнымі становяцца правядзенне часу і сумесная праца ў каворкінг-цэнтрах. Як правіла, базай для іх служаць вытворчыя карпусы былых прадпрыемстваў, у якіх даволі проста зрабіць касметычны рамонт. У Мінску паспяхова дзейнічаюць два такія цэнтры, а іх можа быць больш. Напрыклад, у кожнай еўрапейскай сталіцы налічваецца па 5-7 буйных паспяховых цэнтраў. І гэта нядзіўна, бо колькасць людзей, якія жадаюць займацца прадпрымальніцтвам і рабіць свой бізнес, расце, і рынак паслуг даволі хутка развіваецца. Тым

На рынку прафесій у Беларусі — многа магчымасцяў

больш што ў свеце намецілася тэндэнцыя развіцця калектыўнай формы ўласнасці. Нобелеўскі лаўрэат па эканоміцы Эліно́р Острам даказала, што калектыўная ўласнасць не менш эфектыўная, чым дзяржаўная або прыватная.

Для Беларусі як краіны з высокім узроўнем чалавечага патэнцыялу асабліва перспектыўныя рынкі інтэлектуальных паслуг. Досвед Парку высокіх тэхналогій паказвае, што

ным узроўні прадоўжыць стварэнне лепшых умоў для развіцця інавацыйнага прадпрыемства і малага бізнесу. У крызісных умовах малы бізнес адыгрывае ключавую ролю ў павышэнні занятасці і забеспячэнні сацыяльнай стабільнасці. Менавіта ў гэтым і заключаецца яго важнасць і актуальнасць. Эфектыўная вытворчасць і інавацыі — гэта ўжо потым, калі малыя прадпрыемствы ўстануць на ногі і падужаюць.

цягу сямі тыдняў. Вынікам стануць не толькі новыя працоўныя месцы і новы тып прадпрыемстваў, якія будуць працаваць не па прынцыпе “купі-прадай”, а па прынцыпе “прыдумаў, зрабіў і прадаў”, але і інавацыйная прадукцыя, канкурэнтаздольная на міжнародных рынках. Малы бізнес гібкі, хутка прыладзіцца і падстроіцца. Трэба толькі ясна ўказаць яму яго ролю і месца ў эканоміцы.

Пераход на надомную працу ў самым шырокім спектры — ад манікюршы да справавода ці бухгалтара — таксама перспектыва для стварэння новых працоўных месцаў. Гэта вельмі выгадна, паколькі дае магчымасць эканоміць на арганізацыі працаўладкавання ў офісах. Надомная праца можа стаць палачкай-выручалачкай для тых, каго прываблівае народная творчасць і нацыянальныя промыслы, работа ў дзіцячых садах сямейнага тыпу. Да прыкладу, у адной з вёсак Веткаўскага раёна вяскоўцы ўручную вырабляюць ручнікі і чахлы для мабільных тэлефонаў. Ім трэба дапамагчы са збытам, і тут прыдуцца дарэчы студэнцкія інфармацыйныя цэнтры і электронны гандаль. Такіх прыкладаў мноства.

Калі нешта пачаць рабіць — вынік непазбежны. Пяць гадоў суладнай і напружанай працы абавязкова дадуць важкі плён. Праз дзесяць гадоў вынікі стануць неаспрэчнымі, а праз пятнаццаць краіну будзе не пазнаць. Урад тут павінен выступіць галоўным драйверам, а людзі адгукнуцца.

Барыс Паны́шын

Калі нешта пачаць рабіць — вынік непазбежны. Пяць гадоў суладнай і напружанай працы абавязкова дадуць важкі плён. Праз дзесяць гадоў вынікі стануць неаспрэчнымі, а праз пятнаццаць краіну будзе не пазнаць. Урад тут павінен выступіць галоўным драйверам, а людзі адгукнуцца

ў гэтай сферы мы знаходзімся на ўзроўні Захаду і цалкам канкурэнтаздольныя на сусветным рынку. Па асобных пазіцыях Беларусь можа хутка стаць лепшай у свеце. Тым больш што адно працоўнае месца ў сферы інавацыйных тэхналогій генеруе 3-4 вакансіі ў вытворчасцях тавараў і аказанні традыцыйных паслуг. Для гэтага трэба на дзяржаў-

Стварыць новыя працоўныя месцы ў сферы інтэлектуальных паслуг і народных рамёстваў можна хутка і эфектыўна на базе ўніверсітэтаў, перадаўшы ім пустуючыя памяшканні і аказаўшы дапамогу ў рамонце і аплаце камунальных паслуг. Адначасова трэба змяніць і праграмы навучальных курсаў. Да прыкладу, у ЗША праграміста, як і рабочага, рыхтуюць на пра-

Электробусы заўтрашняга дня

У Беларусі больш за 4 мільёны адзінак усіх відаў транспартных сродкаў. Істотна знізіць шкодныя выкіды ў атмасферу беларускіх аўтобусаў дапаможа супрацоўніцтва з вядучымі кітайскімі кампаніямі.

Добрая тэндэнцыя: у апошнія гады колькасць шкодных выкідаў ад гэтай крыніцы забруджванняў скарачаецца. Паводле слоў загадчыка аддзела аховы працы і экалогіі БелНДІТ “Транстэхніка” Сяргея Навасёлава, з 2010 па 2014 год яны знізіліся на 6,5 працэнта: да 881 тысячы тон: “Пры й - шлі на рынак аўтамабілі з больш экалагічнымі рухавікамі, ды і наша прамысловасць пра-

цуе на экалагічнасць. Прадпрыемствы выпускаюць аўтобусы ў асноўным не ніжэйшыя за чацвёрты экалагічны клас — Еўра-4. Датычыцца гэта і паліва”.

Сёлета аўтапарк Мінска прырос дзясяткам аўтобусаў, якія працуюць на газе. Як вядома, пры спальванні тысячы літраў вадкага нафтавага матэрнага паліва ў паветра разам з адпрацаванымі газамі выкідваецца ад 180 да 300 кг аксіду вугляроду, ад 20 да 40 кг вуглявадародаў, ад 25 да 45 кг вокіслаў азоту. Так што выгада істотная. Аднак электробусы пакуль — на стадыі доследных узораў. Праўда, нядаўна некалькі электробусаў прыехалі ў краіну па праекце міжнароднай тэхнічнай дапамогі “Садзейнічанне пераходу Рэспублікі Беларусь да зялёнай эканомікі”. А дзве машыны мадэлі E433 вытворчасці “Белка-

МАКСІМ ТАРНАЛЦКІ

Усяго пяць хвілін зараджаецца беларускі электробус. А праехаць пасля такой зарадкі ён можа 12 кіламетраў

мунмаш” паедуць па вуліцах Мінска да канца года. У наступным — яшчэ 18.

Спецыялісты сцвярджаюць: будучыня — за гэтым відам транспарту. З уводам у эксплуатацыю Беларускай АЭС электраэнергіі для такіх аўто будзе дастаткова. Паводле слоў начальніка вытворча-тэхнічнага ўпраўлення аб’яднання “Белэнерга” Вольгі Пруднікавай, з часам з’явіцца разгалінаваная сетка электразаправачных станцый па краіне. І стаўка робіцца не толькі на грамадскі, але і асабісты электратранспарт.

Многія краіны робяць электробусы цікавымі спажыўцу праз сістэму прэферэнцый: ільготы пры куплі машыны, бясплатныя паркоўкі, зарадка. Плюс свая паласа руху, мінусь экапатака. А ў Беларусі пакуль абмяркоўваецца магчымасць бяспшліннага ўвозу такога транспарту.

Шкодныя выкіды аўтатранспарту, забруджанне прылеглых да дарог тэрыторый, шумы — дарэчы, у вялікіх гарадах доля шумоў аўтатранспартных складае 60-80 працэнтаў — усё гэта не робіць гарадскую атмасферу больш экалагічнай. Так што інавацыйны электратранспарт будзе вельмі дарэчы. У некаторых гарадах свету актыўна разгружаюць цэнтры ад машын, пераводзячы пасажырапатак з асабістага на грамадскі транспарт. Для гэтага патрэбна разгалінаваная сетка стаянак вакол горада, дзе аўтамабілісты пакідаюць асабісты транспарт, камфортна перасаджваючыся на грамадскі. У Маскве, гавораць, такая сістэма, у прынцыпе, ужо працуе.

Ці гатовыя мы масава перасесці са сваіх аўто на аўтобусы і трамвай? Вялікае пытанне. Але ў ідэі ёсць важныя плюсы, гаворыць Сяргей Навасёлаў: “Расход энергіі пры руху ў аўтобусе на аднаго пасажыра ў пяць разоў меншы, чым калі б ён ехаў у асабістым аўто, на трамвай і ў метро — і зусім у дзясядзь. Развіццё грамадскага і зялёнага транспарту (вела-спеднай інфраструктуры) вырашыць праблемы з чысцінёй паветра і пробкамі. Для гэтага няма неабходнасці будаваць новыя магістралі — і гэта пры ўзрастаючай колькасці аўтатранспарту!”

Безумоўна, і беларускія аўтабудаўнікі імкнуцца ісці ў нагу з часам. З паведамленняў у прэсе вядома: сярод рэзідэнтаў Кітайска-беларускага індустрыяльнага парка “Вялікі камень”, якія ўжо робяць адаптацыю праектаў да зямельнага ўчастка ў Беларусі, ёсць і кампанія “Чэнду Сінью Шяўковы Шлях Развіццё”. Там будуць рабіць суперкандэнсатары для электробусаў. Іх ставіць на паток ААТ “Кіруючая кампанія холдынга “Белкамунмаш”. Гэта вядучы вытворца сучаснага гарадскога электратранспарту ў Беларусі. Інжынерны склад прадпрыемства адсочвае апошнія тэндэнцыі на сусветным рынку, што дазваляе прапаноўваць спажыўцам сучасны і бяспечны транспарт. Перспектывы развіцця электратранспарту ў Беларусі вялікія, і “Белкамунмаш” рыхтуецца да перапрафілявання вытворчасці. У выгядзе, вядома, будуць абодва бакі: Беларусі цікавыя камплектуючыя для інавацыйнай тэхнікі, а кітайскаму боку — канчатковая прадукцыя. Якая, дарэчы, зможы пастаўляцца і на кітайскі рынак.

Тым часам беларускімі электробусамі зацікавіліся ў Паўднёва-Сахалінску. Як паведаміла БЕЛТА, “Белкамунмаш” паставіць туды (Сахалінская вобласць, Расія) тры электробусы. Праатакол аб намерах супрацоўніцтва быў падпісаны ў Міністэрстве сельскай гаспадаркі і харчавання Беларусі падчас сустрэчы Міністра Леаніда Зайца з губернатарам Сахалінскай вобласці Алегам Кажамякам. Акрамя

таго, “Белкамунмаш” будзе ствараць у Паўднёва-Сахалінску адпаведную інфраструктуру: у камплекце з электробусамі дадаткова будуць пастаўлены два прыпыначныя пункты з зараднымі станцыямі. Паставіць электробусы плануецца да канца 2016 года.

Па паведамленнях у СМІ, “Белкамунмаш” да канца года вырабіць 2 доследныя ўзоры электробуса для Мінска. Актыўна вядзецца работа па ўкараненні новай тэхнікі на цэнтральных маршрутах сталіцы. Беларускія электробусы будуць абсталяваныя суперкандэнсатарамі (кампанія Xinzhu Corp., Кітай), якія выдатна зарэкамендавалі сябе падчас эксплуатацыі на гарадскіх маршрутах у Балгарыі і Кітаі. Электробусы абсталяюць паўпантографам для хуткай зарадкі (не больш за 7 хвілін) на канцавых станцыях. Плануецца, што ў I квартале 2017 года для Мінска будуць пастаўлены яшчэ 18 электробусаў. Зацікаўленасць у набыцці такога транспарту выказалі Гомель і Гродна. Доследная эксплуатацыя з пачатку 2017 года беларускага гібрыднага аўтобуса плануецца ў Маскве. Калі па тэхнічных характарыстыках ён “прыйдзецца да двара”, то і туды новая тэхніка будзе пастаўляцца.

Вера Арцём’ева

Дарэчы

На тэрыторыі Кітайска-беларускага індустрыяльнага парка “Вялікі камень” будзе пабудаваны навукова-даследчы цэнтр і вытворчая база па вырабе суперкандэнсатараў для электробусаў. Праект рэалізуе ТАА “Чэнду Сінью Шяўковы Шлях Развіццё”. Суперкандэнсатары будзе выкарыстоўваць ААТ “Кіруючая кампанія холдынга “Белкамунмаш” для электробусаў, тралейбусаў і трамваяў. Пад праект вылучаны зямельны ўчастак плошчай 1,1 га, на якім плануецца пабудаваць 20 тысяч квадратных метраў вытворчых плошчаў. Аб’ём гадавой прадукцыі пры выхадзе на праектную магутнасць складзе 400-600 мільёнаў долараў. ТАА “Чэнду Сінью Шяўковы Шлях Развіццё” створана юрыдычнай асобай Кітая ТАА “Чэнду Сінью інвестыцыя”, зарэгістравана ў якасці рэзідэнта парка “Вялікі камень” 6 мая 2015 года. “Чэнду Сінью інвестыцыя” — даччынае інвестыцыйнае прадпрыемства акцыянернага таварыства “Сінью Джэ”, буйнога вытворцы камунальнага транспарту і будаўнічага абсталявання са статутным фондам у 6,5 мільярда юаняў і дзюэчага з 2001 года. З’яўляецца платформай для кітайскіх і міжнародных інвестпраектаў у галіне рэйкавага транспарту.

Момант старту велаяпрабегу Bike4SDGs

Дарога, якая вядзе да здзяйснення мэты

ПРААН у Беларусі арганізавала беспрэцэдэнтную акцыю — велаяпрабег у падтрымку Мэт устойлівага развіцця Bike4SDGs

Інклюзіўны канцэрт — творчая пляцоўка для дэманстрацыі патэнцыялу інклюзіўнага грамадства

Удзельнікі сплаву на каное па маршруце ракі Іслач

Рост папулярнасці веласіпеднага руху ўжо ўносіць свой уклад у дасягненне глабальных мэт ва ўсім свеце. Выкарыстанне гэтага аднаго з самых экалагічных відаў транспарту можа не толькі спрыяльна ўплываць на навакольнае асяроддзе і здароўе людзей, але таксама садзейнічаць інклюзіі, эканамічнаму росту і барацьбе з няроўнасцю

Транспарт — гэта не проста зручны і хуткі спосаб дабрацца з аднаго пункта ў іншы, а язда не веласіпедзе — гэта не толькі экалагічна дружалюбныя паводзіны. Гэта, перш за ўсё, актыўная мабільнасць, якая вядзе да роўнага ўдзелу ў жыцці грамадства і свабоднага доступу да сацыяльнай прасторы: работы, адукацыі, вольнага часу, медыцынскіх паслуг, аб'ектаў гандлю і абслугоўвання.

Спецыяльна для Bike4SDGs у ландшафтным заказніку “Налібоцкі”, які знаходзіцца ў Валожынскім раёне Мінскай вобласці, былі створаны два новыя экатурыстычныя маршруты: 22-кіламетровы веламаршрут пад назвай “Дарога да глабальных мэт” і 12-кіламетровы водны шлях для каное па рацэ Іслач.

Раніцай 21 верасня больш за 600 прадстаўнікоў дзяржукіравання Беларусі, замежных дыпламатаў, акрэдытаваных у Мінску, вядомых спартсменаў і звычайных людзей сабраліся на цэнтральнай плошчы невялікага пасёлка

Першаі. Удзельнікі Bike4SDGs ва ўзросце ад 9 да 70 гадоў, розных рэлігій, фізічных магчымасцяў і сацыяльнага становішча стаялі плячо ў плячо, чакаючы старту, каб праехаць па адной дарозе да агульных мэт

Фінішную рысу перасеклі вельмі многія, у тым ліку і людзі з інваліднасцю. І, напэўна, самае здзіўнае — гэта ўсведамленне таго, што людзі з абмежаванымі магчымасцямі могуць ездзіць на веласіпедзе і кіраваць каное нараўне з усімі.

Пасля велапрабегу і сплаву ўсіх удзельнікаў чакаў кірмаш праектаў

Год назад дзяржавы — члены ААН, уключаючы Беларусь, прынялі Парадак дня ў галіне ўстойлівага развіцця да 2030 года, дэманструючы гатоўнасць унесці свой уклад у дасягненне Мэт устойлівага развіцця, якія датычацца выкаранення галечы, барацьбы са зменай клімату, садзейнічання ўсеагульнай роўнасці і партнёрству

Устаноўка сонечных калектараў на даху энергаэфектыўнага дома ў Магілёве

86 людзей з інваліднасцю праехалі па веламаршруце Bike4SDGs. Многія паспяхова перасеклі фінішную рысу

ПРААН і мясцовых ініцыятыў, а таксама інклюзіўны канцэрт у лесе. Важна было паказаць, як далучэнне ўразлівых груп грамадства, а таксама актыўнае партнёрства ўплывае на эфектыўнасць работы і стымулюе творчасць.

ПРААН у Беларусі з самага пачатку была актыўна далучана да тэмы інклюзіі. Спачатку, як і многія іншыя арганізацыі, яна праводзіла асобныя кампаніі і рэалізоўвала праекты ў гэтай сферы, не акцэнтуючы на тым, што работа па інклюзіі бесперапынная і павінна быць убудавана літаральна ў штодзённую дзейнасць. Паступова ў офісе ПРААН стварылі безбар’ернае асяроддзе. Тут з’явіліся людзі з інваліднасцю, якія дапамагаюць супрацоўнікам у рабоце. Былі

праведзены спецыяльныя кансультацыі з экспертамі, якія расказалі, як у праектах, якія на першы погляд нічога агульнага з праблемамі інклюзіі не маюць, можна ўлічыць інтарэсы ўразлівых груп. Супрацоўнікі офіса ПРААН у Беларусі ажыццявілі падрабязны маніторынг сваіх праектаў і сёння актыўна праводзяць работу, якая пацвярджае, што можна зрабіць вельмі многае.

Праекты ПРААН, прадстаўленыя на своеасаблівым кірмашы, паказалі, што інклюзія — гэта, у першую чаргу, магчымасць роўнага доступу да сацыяльных выгод і тэхналогій. Ад энергаэфектыўных будынкаў, захавання тарфянікаў да барацьбы з выкідамі парніковых газаў і прафілактыкі неінфекцыйных захвор-

ванняў — у любой са сфер дзейнасці ПРААН прысутнічае інклюзія.

Праект “Энергаэфектыўнасць у школах”. Акрамя ўкаранення энергаэфектыўных тэхналогій ва ўстановах адукацыі, праект мае моцны адукацыйны складнік. Каманда праекта сумесна з адміністрацыямі пілотных аб’ектаў робіць усё магчымае, каб навучальныя мерапрыемствы былі інклюзіўнымі. Так, напрыклад, дашкольнікі Ашмянскага дзіцячага сада №6 выступаюць на ранішніках у розных установах гарадка Ашмяны, у тым ліку ў АДДЗЯЛЕННІ ДЗЕННАГА ЗНАХОДЖАННЯ “Тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Ашмянскага раёна”, дзе ў гульнявой

форме навучаюць энергазберажэнню пажылых людзей і людзей з абмежаванымі магчымасцямі.

Праект “Белмед”. У рамках падрыхтоўкі да конкурсу мясцовых ініцыятыў праект правёў навучанне з акцэнтам на ўлік запатрабаванняў ды інтарэсаў людзей з інваліднасцю і стварэнне інклюзіўнай прасторы ў рамках планавання мясцовых ініцыятыў. Дзякуючы актыўнай інфармацыйнай рабоце праекта з мясцовымі супольнасцямі ў рэгіёнах, удалося павысіць узровень дасведчанасці аб простых і даступных спосабах стварэння інклюзіўнага асяроддзя.

калідоры і прасторныя ліфты для інвалідных калясак. Жыхары з інваліднасцю атрымаюць бесперашкодны доступ да сваіх кватэр.

У кірмашы глабальных мэт прынялі ўдзел розныя мясцовыя ініцыятывы, прадпрымальнікі, экалагічныя і сацыяльныя некамерцыйныя арганізацыі, якія паказалі вынікі сваёй работы, расказалі, які ўклад яны ўносяць у дасягненне мэт, якія падтрымліваюцца імі. Тэма інклюзіі прысутнічала амаль ва ўсіх экспазіцыях гэтай унікальнай выставы.

Сцэна інклюзіўнага ляскога канцэрта прыняла спевакоў, музыкантаў,

месцаў, але з намi яшчэ папрацавалі стылісты і візажысты, якія дапамаглі нам стаць больш упэўненымі і раскрыць нашу ўнутраную прыгажосць і талент”.

Віце4SDGs2 наглядна прадэманстраваў той факт, што сіла чалавечага духу, інавацыйныя ідэі і жыццёўстойлівасць пракладаюць дарогу да мэты для ўсіх.

Што датычыцца напярэдняга развіцця, Арганізацыя Аб’яднаных Нацый у Беларусі працягвае працаваць над тэмамі інклюзіі, якія сёлета з’яўляюцца прыярытэтнымі. 23 кастрычніка стартвала новая

Талент, свабодны ад бар’ераў

На кірмашы глабальных мэт

Праект “Энергаэфектыўнасць у жылых будынках”. Праект укараняе разумныя і энергаэфектыўныя сістэмы ацяплення і гарачага водазабеспячэння жылых будынкаў, якія дазваляць прадаставіць больш камфорту і выгод для жыхароў. У Магілёве, напрыклад, узводзіцца шматпавярховы жылы энергаэфектыўны будынак для шматдзетных сем’яў. Кожная кватэра ў гэтым доме будзе абсталяваная разумнай сістэмай, якая забяспечыць эканомнае спажыванне энергіі. Такое ўстройства дае магчымасць маладым маці менш задумвацца над спосабамі эканоміі і кантролем за затратамі на энергію. Архітэктурна і канструкцыйна будынак, які ўзводзіцца ў рамках гэтага праекта, уключаюць у сябе пандусы, шырокія

танцораў і нават удзельнікаў паказу экалагічнай моды. Амаль палова выступоўцаў — людзі з інваліднасцю. Выканаўцы розных жанраў і розных магчымасцяў даказалі, што талент не залежыць ад бар’ераў. А адзінае абмежаванне на гэтым шляху — банальная прудузятасць.

“Нягледзячы на траўму ці хваробу, з-за якіх мы аказаліся ў інвалідным крэсле, мы застаёмся жанчынамі, і нам важна выглядаць прыгожа і прывабна, — расказваюць Ганна і Ірына, танцоры-калясачнікі, уладальніцы міжнародных узнагарод, якія прынялі ўдзел у паказе экалагічнай моды. — Сёння, дзякуючы безбар’ернаму асяроддзю, мы не толькі атрымалі абсалютна свабодны доступ да цікавых

маштабная інфармацыйная кампанія “Інклюзіўная Беларусь”. Мэта кампаніі — вывучыць, з якімі перашкодамі сутыкаюцца сацыяльна ўразлівыя групы насельніцтва, і вызначыць, як разам можна іх устараніць.

Кампанія “Інклюзіўная Беларусь” пройдзе ва ўсіх абласцях Беларусі: закране 12 гарадоў, дзе на працягу амаль 8 тыдняў адбудзецца больш за 200 мерапрыемстваў, якія дапамогуць наладзіць змястоўны дыялог у грамадстве па пытаннях інклюзіі.

Так, відавочна, што шлях да інклюзіўнага грамадства можа быць доўгім і няпростым, але ў выніку гэта дапаможа збліжэнню і будзе карысна для ўсіх.

Уладзімір **Міхайлаў**

**18-гадовы
Раўшан Атаеў,
навучэнец
механіка-
матэматычнага
факультэта БДУ
з Туркменістана,
здзівіў многіх
сваімі ведамі
і разбурў
стэрэатыпы
пра замежных
студэнтаў.
Хлопец скончыў
першы курс,
здаўшы абедзве
сесіі на адны
дзясяткі.**

Дзесяць з дзесяці

Каля станцыі метро “Першамайская” стаяў высокі і дужы хлопец. На днях Раўшан здаў апошні экзамен і ўжо збірае рэчы ў родны Ашхабад, дзе маці і бацька чакаюць не дачакаюцца свайго сына, якога не бачылі ўжо цэлы год! Дагэтуль пра поспехі Раўшана радня даведвалася праз перапіскі ў сацсетках і скайпе. Дарэчы, бацькі Раўшана таксама былі круглымі выдатнікамі.

— Так, дадому хочацца, але я яшчэ не паехаў, а ўжо хачу вярнуцца ў Мінск, — гаворыць Раўшан, пакуль мы прагульваемся па набярэжнай недалёка ад яго інтэрната. — Маці ўжо спытала,

што мне прыгатаваць. Дарэчы, яна таксама робіць драпікі. Толькі ў Мінску яны іншыя — смачныя па-свойму.

Яшчэ б хлопцу не чакаць страў мамы Джахан — у Мінску ён скінуў 13 кілаграмаў!

Вучыўся Раўшан у асноўным на пяць з дзяцінства — такая максімальная адзнака ў Туркменістане. Школа, дарэчы, у яго была не простая — спецыялізаваная. У ёй паглыблена вывучаліся мовы — французкая, англійская і нямецкая. Раўшан 12 гадоў вучыў французскую мову як у школе, так і ў Інстытуце мовы пры пасольстве Францыі, 6 гадоў вывучаў англійскую і 1,5 года нямецкую. І ўсё ж невытлумачальна цягнула да дакладных навук: фізікі і матэматыкі. Пасля таго, як па-

ступіў у 9-ы клас з матэматычным ухілам, пачаў актыўна і глыбока вывучаць любімыя прадметы. Нездарма яшчэ ў 4-м класе ён удзельнічаў у гарадскіх алімпіядах па матэматыцы і займаў першыя месцы. А калі прыйшоў час вырашаць, куды паступаць, каб атрымаць вышэйшую адукацыю, хлопец выбіраў паміж Мінскам і Масквой. Рашэнне аб тым, што менавіта Мінск у бліжэйшыя гады стане яго другім домам, прынялі практычна ўсёй сям’ёй. Да гэтага стрыечны брат Раўшана Сардар скончыў тут БНТУ і вярнуўся дадому працаваць па атрыманай спецыяльнасці. Менавіта ён шмат добрага расказаў пра навучанне ў Беларусі. Акрамя таго, старэйшы брат Раўшана Арслан вучыцца на інжынера-кан-

структура ў Брэсце. Чаму б братам не быць бліжэй? Так у самалёт Ашхабад — Мінск селі Раўшан, бацька Мерген і брат бацькі з дачкой Джэнет, якая таксама ў нас паступіла на эканамічны факультэт БДУ.

— Першае ўражанне пра Мінск — мне тут падабаецца. А першыя эмоцыі пасля паступлення на мехмат — зноў вучоба... — жартуе Раўшан.

Алгебра — вось той прадмет, з якога пачалася першая сесія. Раўшан зайшоў у аўдыторыю першым з групы.

— Выцягнуў білет — у ім два пытанні з дзвюма-трыма тэарэмамі з доказамі, а таксама задача, — успамінае ён. — Выкладчык паглядзеў тое, што

навукавай лабараторыі на кафедры механікі. Не так даўно разам з іншымі студэнтамі з факультэта заняў на алімпіядзе па тэарэтычнай механіцы ў Гомелі першае месца ў краіне! Там жа праходзіла і міжнародная алімпіяда, дзе каманда мехмата заняла 6-е месца. Цяпер Раўшан яшчэ больш старанна рыхтуецца, каб узяць рэванш у наступным годзе.

— У другім семестры я стаў яшчэ больш надаваць увагі вучобе. Цяпер заўсёды сяджу на першай парце і ўважліва слухаю выкладчыка. Механіка і матаналіз — гэта два складаныя, але самыя неабходныя для мяне прадметы. Я ўпэўнены: калі падрыхтуешся добра,

вучыць? У мяне стандартны адказ: менш адцягвай увагу на непатрэбнае. Магчымасці ёсць, застаецца толькі жаданне атрымаць веды.

Раўшан пакуль вырашае, з чым звяза сваё жыццё: з тэарэтычнай і прыкладной механікай ці ж бія- і нанамеханікай. У першым выпадку ён можа займацца робататэхнікай, распрацоўваць спадарожнікі ды іншае, а ў другім — вынаходзіць пратэзы, вывучаць анатомію чалавека з пункту гледжання механікі.

Наперадзе ў яго яшчэ як мінімум 5 гадоў вучобы — збіраецца і ў магистратуры вучыцца. Цікава, а калі б ён атрымаў больш нізкі бал на сесіі, ён бы расстроіўся?

— Калі 9 балаў — не, але калі 8... Ведаецца, я давучу прадмет, вярнуся і пераздам яго. На днях паглядзеў навіны і даведаўся, што ў вас праводзіцца Рэспубліканскі баль выпускнікоў. Мне хацелася б на яго патрапіць, — сур'ёзна гаворыць ён.

Раўшан расказвае, што некаторыя выкладчыкі не раз задавалі яму пытанні: табе сапраўды 18 гадоў, можа, ёсць яшчэ вышэйшая адукацыя?.. Часам на іспытах адразу не ставілі адзнакі аўтаматам толькі таму, што прыемна разумнага чалавека паслухаць.

— У вас людзі вельмі спагадлівыя і адкрытыя. Мне гэта падабаецца. У наступным годзе я не паеду на канікулах дадому — у нас будуць праходзіць Азіяцкія гульні, будзе вялікая нагрузка на аэрапорт, горад. Планую наведаць некаторыя гарады Беларусі, паглядзець на азёры. А цяпер... Цяпер раскажу ўсе падрабязнасці свайго навучання бацькам і дам інтэрв'ю свайму дзядулю, які выкладае ў Міжнародным універсітэце нафты і газу: яму трэба напісаць матэрыял для сваёй ВНУ пра нашых студэнтаў, якія вучацца за мяжой.

Аліна Касель

У вас людзі вельмі спагадлівыя і адкрытыя. Мне гэта падабаецца. У наступным годзе я не паеду на канікулах дадому, а планую наведаць некаторыя гарады Беларусі, паглядзець на азёры

я напісаў, задаў дадатковыя пытанні і нешта напісаў у ведамасці. Я зазірнуў, а там — 10 балаў!..

Заканчэнне першай сесіі, збянтэжана ўсміхаецца Раўшан, ён не адзначаў. Падчас зімовых канікул чытаў, займаўся спортам ды іграў на гітары. Раўшан у Мінску здзейсніў сваю мару — запісаўся на ўрокі музыкі, купіў сваю першую класічную гітару і пачаў вучыцца іграць блюз.

Акрамя таго, што юнак вучыцца добра, ён яшчэ актыўна працуе ў

то выкладчык ацэніць веды. У нас добрыя адзнакі проста так не ставяць.

Раўшан ахвотна падзяліўся і сваімі сакрэтамі, як трэба рыхтавацца да здачы сесіі.

— Падчас падрыхтоўкі нельга адцягваць увагу ад вучобы, — раіць ён. — Гэта недапушчальна. Аднойчы мой сусед паклікаў у наш пакой іншых студэнтаў, і яны пачалі чамусьці крычаць у акно: “Халява, прыйдзі!” Спачатку не зразумеў, што гэта такое, а потым дайшло. Не, гэта ўсё не дапаможа. Я не летуценнік, а рацыяналіст. Вядома, аднакурснікі пыталі: ну як так можна

жыць нельга — у ім адчуваецца даросласць і адказнасць за ўчынкi ў 18 гадоў! Ён самастойны і ведае, чаго хоча. Пакуль уражанне пра яго вельмі добрае. Спадзяёмся, так будзе і далей. Многія адзнакі ён атрымлівае аўтаматам і радуе выкладчыкаў і ВНУ ў цэлым сваімі ведамі. Наогул, на мехмат паступаюць хлопцы і дзяўчаты, улюбёныя ў матэматыку. Але тых, хто атрымлівае лепшыя адзнакі, не так шмат. Раўшану я гаварыў: тое, што ў цябе ёсць, не страць. Заўсёды вучыся. За поспехі ў вучобе ў канцы жніўня мы зробім яму скідку на навучанне.

Каментарый у тэму

Дзмітрый МЯДЗВЕДЗЕЎ, дацэнт, кандыдат фізіка-матэматычных навук, дэкан механіка-матэматычнага факультэта БДУ:

— Такі замежны студэнт не проста рэдкасць — такога вучня ў прыцыпе не было ў гісторыі факультэта. Ён ведае мовы, удзельнічае ў спартыўных спаборніцтвах, выдатна камунікуе з іншымі студэнтамі, прадстаўляе ВНУ на алімпіядах і выдатна вучыцца. Такога юнака не заўва-

ВІТАЛІЙ ПІВАРЧЫК

► У жыцці ўсё спатрэбіцца

Міністэрства адукацыі і Парк высокіх тэхналогій запусцілі незвычайны праект “Праграмаванне — другая пісьменнасць”

Праект са старту ахопіць 15 устаноў адукацыі з Ліды, Воранава, Васілішак, Краснасельска, Наваполацка, Віцебска і Оршы. Задача сур’эзная — дапамагчы школьнікам сфарміраваць лагічнае і алгарытмічнае мысленне, асвоіць базавыя навыкі праграмавання і навучыцца працаваць у камандзе.

Прэс-сакратар ПВТ Юлія Каташ расказвае, што першая група з педагогаў, трэнераў рэгіянальных дзіцячых ІТ-акадэміі Парка, выкладчыкаў ВНУ і спецыялістаў абласных інстытутаў развіцця адукацыі ўжо атрымала сертыфікаты трэнераў па праграмаванні ў Scratch — візуальным аб’ектна-арыентаваным асяроддзі праграмавання для навучання школьнікаў малодшых і сярэдніх класаў. Ім дывідзецца падзяліцца ведамі з калегамі — настаўнікамі інфарматыкі, педагогамі пачатковых класаў, прадметнікамі і студэнтамі педагагічных спецыяльнасцяў старэйшых курсаў. З верасня ў школах з’явіцца адпаведныя факультатывы для 2-4-х класаў “Творчая дзейнасць у асяроддзі праграмавання Scratch” і для 5-6-х класаў “Стварэнне камп’ютарных гульняў на мове візуальнага праграмавання Scratch”. Першы намеснік Міністра адукацыі Вадзім Богуш лічыць, што атрыманых навыкі школьнікам спатрэбіцца незалежна ад выбраных у будучыні прафесій.

► Самыя сур’эзныя намеры

Беларусь і Кітай плануюць стварыць сумесны праектны інстытут

Адпаведныя дамоўленасці абмяркоўваліся на сустрэчы намесніка Прэм’ер-міністра Беларусі Анатоля Калініна з генеральным прадстаўніком кампаніі China Merchants Group у Цэнтральнай Азіі і краінах Балтыйскага рэгіёна, галоўным выканаўчым дырэктарам СЗАТ “Кампанія па развіцці індустрыяльнага парка” Ху Чжэнам і прадстаўнікамі вядучага праектнага інстытута Кітайскай Народнай Рэспублікі IPPR.

招商局
CHINA MERCHANTS GROUP

Анатоль Калінін адзначыў высокую зацікаўленасць беларускага боку ў стварэнні сумеснага з кітайскімі праектнымі арганізацыямі інстытута, які дасць магчымасць значна паскорыць рэалізацыю сумесных праектаў на тэрыторыі Беларусі, а таксама надаць дадатковы імпульс у рэалізацыі праекта па стварэнні Кітайска-беларускага індустрыяльнага парка “Вялікі камень”.

Бакі дамовіліся аб падпісанні адпаведнага мемарандума паміж Мінбудархітэктуры і China Merchants Group. Для аператыўнага вырашэння ўзнікаючых пытанняў у Беларусь будуць накіраваны спецыялісты праектнага інстытута IPPR. Кітайскі бок гатовы прыняць прадстаўнікоў Мінбудархітэктуры для больш падрабязнага азнаямлення з работай праектнага інстытута IPPR.

► У ліку знакавых праектаў

“Даведнік дыпламата” плануе выпусціць выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”

Сёлета сумесна з Міністэрствам замежных спраў Беларусі і факультэтам міжнародных адносінаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта рыхтуецца да выхаду ў свет Беларускай энцыклапедычны дыпламатычны слоўнік. “Гэтая кніга пакажа, што дыпламатыя на беларускай зямлі з’явілася не сёння, яна існуе яшчэ з часоў Вялікага Княства Літоўскага. Можна будзе даведацца аб галоўных дасягненнях дыпламатыі ў Расійскай імперыі, у Савецкім Саюзе. Значных поспехаў змагла дасягнуць і сучасная беларуская дыпламатыя, мы гэта таксама адлюструем на старонках кнігі”, — растлумачыў дырэктар выдавецтва Уладзімір Андрывіч.

У Год культуры выдавецтва таксама будзе рыхтавацца да значнай даты — 500-годдзя выдання Бібліі беларускага асветніка Францыска Скарыны (будзе адзначацца ў 2017 годзе). З гэтай нагоды вызначана некалькі знакавых праектаў. У прыватнасці, як адзначыла галоўны рэдактар выдавецтва Ларыса Языковіч, настаў час падрыхтаваць энцыклапедыю, прысвечаную першадрукару. Такая энцыклапедыя была выдадзена 25 гадоў назад і ўжо ўстарэла, у сувязі з чым рыхтуецца не перавыданне, а новая энцыклапедыя.

Яшчэ адна кніга, прысвечаная Скарыну, выйдзе ў серыі “Энцыклапедыя рырытэтаў”. Яна рыхтуецца сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі і прысвечана сусветнай спадчыне першадрукара, яго кнігам, якія захоўваюцца ў бібліятэках іншых краін. Акрамя таго, Францыску Скарыну будуць прысвечаны выданні з серыі дзіцячай энцыклапедыі.

► Музей павышанай праходнасці

У Мінску створана мабільная версія экспазіцыі музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Жыхары самых аддаленых куткоў краіны змогуць, не выязджаючы з дому, убачыць найбольш цікавыя экспанаты.

У Дзень Незалежнасці Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ўрачыста прадставіў унікальны праект “Мабільная экспазі-

цыя “Вызваленне Беларусі. Верасень 1943-га — ліпень 1944-га”.

— Экспазіцыя стваралася амаль год, — расказала намеснік дырэктара музея па навуковай рабоце Ганна Галінская. — Не ўсе людзі, асабліва якія жывуць у глыбінцы, маюць магчымасць пабываць у нашым музеі. Таму вырашылі самі прыйсці да іх.

Першым пунктам маршруту стаў Віцебск. Экспазіцыя прыбыла туды напярэдадні адкрыцця “Славянскага базару”.

— Ужо паступіла шмат заявак з рэгіёнаў. Складаем маршрут, які будзе ўсесезонным. Экспазіцыя зманціравана на базе велікагруза МАЗ павышанай праходнасці — ні снег, ні бездарож'яму не страшныя, даедзе нават у самы аддалены пасёлак. Дабяромся.

Пляцоўкай для музея на колах паслужыў перасоўны паўпрычэп. Першы раздзел прысвечаны пачатковаму этапу вызвалення краіны: верасень 1943 года — люты 1944 года. Другі — стратэгічнай наступальнай аперацыі “Баграціён”: 23 чэрвеня 1944 года — 29 жніўня 1944 года. Трэці — узаемадзеянню часцей Чырвонай Арміі з партызанскімі фарміраваннямі. Чацвёрты — легендарнаму парадзе партызан у вызваленым Мінску 16 ліпеня 1944 года. Рэдкія фота і кінаматэрыялы з фондаў музея дапоўнены картамі, плакатамі, газетамі, лістоўкамі і асабістымі рэчамі ўдзельнікаў баёў. Сярод экспанатаў ёсць рыштэты. Напрыклад, партызанскі сцяг брыгады “Разгром” і выбухная машынка, з дапамогай якой народныя мсціўцы пусцілі пад адхон не адзін дзясятка варожых эшалонаў.

БЕЛТА

► Падмурак ужо закладзены

У Віцебску дадзены старт праекту па будаўніцтве сацыяльнага жылля з прыцягненнем кітайскіх інвестыцый

У горадзе, адным з абласных цэнтраў Беларусі, адбылася ўрачыстая цырымонія закладкі каменя пачатку будаўніцтва першага ў краіне сацыяльнага жыллага дома, які будзе ўзводзіцца беларускімі будаўнікамі з айчынных матэрыялаў з выкарыстаннем бязвыплатнай кітайскай дапамогі. Новабудоўля ў 10 паверхаў на 120 кватэр закладзена ў мікра-раёне Білева-3. У цэлым у Беларусі плануецца пабудаваць цэлую серыю сацыяльных дамоў з прыцягненнем тэхніка-эканамічнай дапамогі КНР. Першы этап праекта ўключае ўзвядзенне ў розных рэгіёнах Беларусі 16 аб'ектаў, у якіх сацыяльнае жыллё атрымаюць каля 1,4 тысячы сем'яў.

На цырымоніі адзначалася, што пачатку рэалізацыі маштабнага сацыяльнага праекта папярэднічала значная падрыхтоўчая работа органаў дзяржкіравання дзвюх краін. Сумеснае будаўніцтва сацыяльнага жылля стане яшчэ адной вяхой у развіцці дружбы Беларусі і Кітая.

Ва ўрачыстай цырымоніі прынялі ўдзел Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кітая ў Беларусі Цуй Цімін і намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама Уладзімір Сівец. Яны пакінулі свае аўтографы на першым блоку фундамента будучага дома, які плануецца здаць у эксплуатацыю ў лютым 2017 года.

БЕЛТА

Вучыцца ніколі не позна

Заўважалі вы, што кожны чацвёрты ў нашай краіне альбо вучыцца, альбо выходзіць? І я не маю на ўвазе другую вышэйшую адукацыю ці курсы павышэння — у 8 з лішнім тысячах устаноў адукацыі рознага ўзросту ў нас цяпер налічваецца 2,5 мільёна дзяцей, навучэнцаў і студэнтаў.

Калі браць усяго толькі ахоп насельніцтва дашкольнай адукацыяй, то ў нашай краіны адпаведны паказчык вышэйшы, чым, напрыклад, у Нарвегіі, Швецыі, Даніі, Фінляндыі, чым у ЗША, Канады, чым у Швейцарыі, Аўстрыі, Нідэрландаў, Люксембурга. Беларусь з’яўляецца тут бясспрэчным лідарам сярод краін СНД, у нас летась колькасць дзяцей, якія наведвалі ўстановы дашкольнай адукацыі, перавысіла 409 тысяч.

Не ўсе гурткі і секцыі, школы і станцыі здолелі мы захаваць з часоў Савецкага Саюза, але сістэму па выяўленні і падтрымцы таленавітых

дзяцей і моладзі збераглі, асучаснілі і развілі. Яна працуе: толькі на прадметных алімпіадах у нас выступала з 2010 па 2015 год 253 удзельнікі нацыянальных каманд вучняў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. І прывезлі яны ў Беларусь 199 медалёў — па 40 кожны год!

Дзяржаўных устаноў вышэйшай адукацыі ў нас у краіне 43: 30 універсітэтаў, 9 акадэміі, 4 інстытуты. Вучыцца ў нас любяць: па колькасці студэнтаў на 10 тысяч насельніцтва мы маем самы высокі паказчык сярод краін СНД — 383 чалавекі.

Да нас з задавальненнем едуць вучыцца з далёкіх краін, у ліку лідараў — Туркменістан, Расія і Кітай. А чаму? А таму што якасць беларускай адукацыі высокая!

Андрэй Мукавозчык

► Такі адметны поспех

Калі вам у крыжаванцы трапіць пытанне “Самы моцны праграміст у свеце”, паспрабуйце ўпісаць прозвішча Караткевіч. Магчыма, пакуль занадта гучнае званне для 21-гадовага гамяльчанина Генадзя Караткевіча, але майце на ўвазе: у хлопца вялікая будучыня.

Пра гэта гаворыць чарга перамог на прэстыжных міжнародных спаборніцтвах па праграмаванні. Апошняю ён на днях атрымаў у Нью-Ёрку — стаў першым на Google Code Jam 2016.

У фінал спаборніцтваў удалося прайсці толькі 26 удзельнікам (з 27 тысяч чалавек, якія паспрабавалі шчасця на адборачных турнірах). Апошні бой працягваўся чатыры гадзіны. Фіналістам прапанавалі набор алгарытмічных задач, якія трэба было вырашыць за вызначаны час. Для гэтага можна было выкарыстоўваць любую мову праграмавання і асяроддзе распрацоўкі. Генадзь Караткевіч — адзіны, хто змог вырашыць усё да апошняй задачы. Акрамя таго, праграміст упісаў сябе ў гісторыю спаборніцтваў як першы, хто змог атрымаць перамогу трэці раз запар.

У якасці ўзнагароды хлопец атрымаў 15 тысяч долараў і права ўдзельнічаць у Code Jam Finals 2017 без папярэдняга адбору.

Генадзь Караткевіч скончыў гомельскую гімназію, цяпер ён вучыцца ў Санкт-Пецярбургскім універсітэце інфармацыйных тэхналогій, механікі і аптыкі. Буйныя айцішныя кампаніі хочуць займаць камп’ютарнага генія, але пакуль малады чалавек лічыць за лепшае ўсе сілы канцэнтраваць на вучобе. Нядаўна ў адным з інтэрв’ю ён прызнаўся:

— Пасля заканчэння ўніверсітэта, магчыма, буду працаваць у буйной кампаніі, каб зразумець, наколькі гэта мне падыходзіць. Вырашу, што гэта не маё, — адкрыю сваю справу. Але да гэтага пакуль далёка. Калі прапануюць цікавую работу, гатовы застацца ў Беларусі.

А гэта вельмі нават магчыма: у нашай краіне размясцілі свае офісы многія гіганты свету ІТ. Так што нам ёсць чым прыцягнуць унікальныя кадры.

Колькасць студэнтаў

(на 10 тысяч насельніцтва)

НАДЗЕЯ ПАНІРАТАВА

От всей души

Дни Союзного государства прошли в здравницах, где отдыхают ветераны Великой Отечественной войны

Незря говорят, что и доброе слово лечит. Отличную возможность не только пройти курс оздоровления, но и пообщаться с фронтовыми товарищами, рассказать о своей боевой юности молодежи имеют ветераны Великой Отечественной войны, отдыхающие по союзным путевкам в лучших санаториях Беларуси и России. Настоящим праздником для них стали прошедшие в здравницах Дни Союзного государства.

В санатории “Карачарово” в Тверской области, где в этом году поправят здоровье 204 участника войны и приравненных к ним лиц из Беларуси и России, в “союзный” день подготовили насыщенную программу. Демонстрировались фильмы, посвященные войне, звучали песни прошлых лет, проводились различные конкурсы. В библиотеке организовали тематическую выставку, посвященную исторической общности белорусского и российского народов. За праздничным обедом ветераны рассказали о своем жизненном пути, обменялись мнениями с представителями Постоянного Комитета Союзного государства.

А накануне торжественное мероприятие прошло в санатории “Сосновый бор”, расположенном в живописном месте в 40 километрах от Минска. По путевкам Союзного государства здесь в 2016 году поправят здоровье 117 участников войны и приравненных к ним граждан Беларуси и Брянской, Смоленской областей России. Почетную миссию коллектив оздоровительной организации выполняет уже шестой год, выдержав серьезный конкурс. Директор санатория Михаил Змитрович объясняет благодаря чему:

— У нас сложился очень доброжелательный и высококвалифицированный коллектив. Отдыхающих обслуживают 35 врачей разных специальностей высшей и первой категории. Подстать и лечебно-оздоровительная база, комфортабельные номера, умелые повара вкусно готовят, в том числе

диетические блюда. Учтено множество “мелочей”, очень важных для пожилых. С вокзала в Минске их забирает наш автобус. Мы расселяем ветеранов на первом этаже, чтобы не подниматься по лестнице.

Кто же эти заслуженные люди? Полковник в отставке Евгений Лычковский, капитан 3-го ранга Анатолий Бачковский, радистка Татьяна Пахлебкина, сын полка Эдуард Мудреченко. 9 книг о войне написал ветеран Алексей Бобков из Бобруйска... Были среди участников Дня Союзного государства и бывшие партизаны, труженики тыла, ленинградские блокадники, те, кто пережил ужасы фашистских концлагерей.

Узнать из первых уст, как налажен отдых ветеранов за средства Союзного государства, рассказать о мерах Постоянного Комитета по их оздоровлению в “Сосновый бор” приехали член Парламентского Собрания Союза Беларуси и России Светлана Шилова и начальник Департамента социальной политики и информационного обеспечения Постоянного Комитета Союзного государства Маргарита Левченко. Она отметила:

— Только в 2016 году на оздоровление ветеранов из бюджета Союзного государства направляется 21 миллион российских рублей. Здоровье поправят более 600 участников войны и приравненных к ним лиц из двух стран. Для этого мы выбираем самые лучшие по оснащенности и подготовленности, комфортабельности санатории. Учитывается и то, чтобы путешествие к месту отдыха было по силам немолодым уже людям. Предполагаем, что в бюджете 2017 года затраты по этой статье возрастут.

Дни Союзного государства прошли также в белорусском санатории “Поречье” и санатории “Переделкино” в Подмосковье, где также отдыхают ветераны.

Владимир Федоров

Беседа с ветеранами, Маргарита Левченко интересовалась организацией их отдыха

ЮРИЙ МОЗОЛЕВСКИЙ

Качество знаний — главный стандарт

Новые подходы к гармонизации образовательных процессов в Беларуси и России

Создание единого образовательного пространства — один из приоритетов развития Союзного государства. Этой актуальной теме, а точнее вопросам гармонизации систем образования Беларуси и России, было посвящено сорок шестое заседание постоянно действующего семинара при Парламентском Собрании Союза Беларуси и России, состоявшееся в Ростове-на-Дону. В обсуждении участвовали не только представители власти, но и непосредственные участники образовательного процесса — преподаватели и руководители ведущих вузов двух стран. Поэтому и дискуссия о том, в каком направлении нужно двигаться нашим школам и университетам получилась жаркой.

Поводов для обсуждения действительно немало, причем на всех уровнях образования. И, как подчеркнул в своем приветственном слове председатель Парламентского Собрания Союза Беларуси и России Сергей Нарышкин, за годы работы

семинар показал себя эффективной площадкой для обмена опытом и выработки решений. И на этот раз акцент решили сделать на самых важных вопросах. Один из них — как дальше должно развиваться образовательное пространство Союзного государства, которое уже не первый год стремится сделать единым, а работы в этом направлении по-прежнему очень много. Хотя, казалось бы, все предпосылки для успешного результата имеются. Вот и Маргарита Левченко, начальник Департамента социальной политики и информационного обеспечения Постоянного Комитета Союзного государства, отмечает, что у системы образования Беларуси и России не только единые исторические корни, общие цели и принципы, но и длительный опыт совместного развития:

— На протяжении целого ряда лет объединение потенциала Министерства образования Республики Беларусь и Министерства образования и науки Российской Федерации способствует

повышению качества и совершенствованию систем образования в рамках единого образовательного пространства. И это пространство в целом соответствует запросам личности при получении образования, оно удовлетворяет реальную потребность общего рынка товаров и услуг высококвалифицированными специалистами разных уровней подготовки.

Да, Союзное государство обеспечило гражданам Беларуси и России равные права на получение образования. Все чаще акцент делается на университеты, в итоге появляются совместные образовательные проекты. Например, не так давно под влиянием Болонского процесса была запущена совместная магистратура “Экспертиза качества дошкольного образования” Белорусского государственного педагогического университета имени М. Танка и Российского государственного педагогического университета имени Герцена. Достаточно ли этого? Сергей Маскевич, директор Международного государственного экологического института им. А. Д. Сахарова Белорусского государственного университета, предложил создать критерии для оценки межвузовского взаимодействия. Сегодня ведь одна из задач в сотрудничестве университетов — повышение академической мобильности студентов и преподавателей. То есть, чем динамичнее вуз сотрудничает с коллегами, тем выше его рейтинги. А ведь на строчки всевозможных топ-100 или топ-500 лучших университетов сегодня обращают внимание не только свои, но и иностранные абитуриенты.

То и дело возникает вопрос и о трудностях стыковки вступительных экзаменов в вузы. Уже не первый год идут дискуссии о том, что даты централизованного тестирования в Беларуси и Единого государственного экзамена в России совпадают. Пройти оба испытания удается считанным абитуриентам. Поэтому не первый раз российская сторона акцентирует внимание на признании в Беларуси результатов ЕГЭ, а в России — ЦТ. Все чаще звучат предложения, что нужна шкала перевода результатов этих экзаменов. По какому принципу это лучше сделать, рассуждает Руслан Абрамов, заведующий кафедрой государственного и муниципального управления Российского экономического университета им. Г.В. Плеханова:

— За основу можно взять модель перерасчета по кредитам в Болонской системе (Россия присоединилась к Болонскому процессу в сентябре 2003 года, а Беларусь — в мае 2015-го — Авт.), когда каждый предмет будет иметь числовое выражение в интегральной оценке. Если программы по предмету более чем на 75% аналогичны друг другу, то результат можно зачесть без перевода. А в дальнейшем можно перейти и к общему государственному экзамену.

Еще одно интересное предложение в контексте создания единого образовательного пространства — целевой набор для граждан Союзного государства на востребованные в обществе специальности, например, в сфере медицины и образования. Почему сегодня это действительно нужно, объясняет статистика: более 18 тысяч белорусских студентов получают образование в российских вузах, свыше 2 000 россиян — в Беларуси. Более того, ребята поступают в соседнюю страну на бюджетное обучение, получают стипендию и живут в общежитиях. К примеру, только в медицинских вузах России в этом году учатся 425 белорусов. И с каждым годом эта цифра растет.

Елена Афанасьева, председатель Комиссии Парламентского Собрания по социальной политике, науке, культуре и гуманитарным вопросам:

— Каким будет наше будущее, зависит только от нас самих. Сегодня, как никогда, наше Союзное государство нуждается в высококвалифицированных кадрах. Конечно, их подготовка ложится на плечи образования. Но задачей номер один остается и воспитание индивидуальности, творческой личности — и это тоже задача системы образования. Поэтому перед нами всеми стоит двойная ответственность: какие профессиональные кадры мы с вами вырастим и каких граждан Российской Федерации и Республики Беларусь мы с вами воспитаем.

Логично, что участники заседания задались и еще одним вопросом: не пора ли обратить более пристальное внимание на школу? Ведь именно учреждения общего среднего образования — одна из важнейших точек соприкосновения в объединении народов. Среди предложений — вводить экспериментально общие стандарты в регионах Беларуси и России. Такая идея пришлась по душе Александру Сегоднику, члену Комиссии Парламентского Собрания по социальной политике, науке, культуре и гуманитарным вопросам. Он уверен, что процесс унификации должен быть поэтапным. Как это сработает на практике? Сначала выделяем отдельные предметы, например, математику и физику. Следующий шаг — министерства образования Беларуси и России берут на себя внедрение общих образовательных программ по этим предметам. И так шаг за шагом, пока общая программа не позволит применять общие подходы при организации выпускных и вступительных экзаменов. Александр Сегодник описывает нюансы этой непростой работы:

— Если мы хотим, чтобы граждане Беларуси успешно работали или получали профессию в России, а россияне — в Беларуси, нам нужны общий классификатор и одинаковые требования. И если мы говорим о постепенном внедрении общих программ, то, мне кажется, это можно начинать делать уже со следующего года.

Надо отметить, что несколько важных практических шагов в направлении к единому образовательному пространству уже сделаны. В том числе сформирована нормативная база, которая обеспечивает гражданам Союзного государства равные права на получение образования. Действуют межправительственные соглашения о сотрудничестве в области культуры, образования и науки, о взаимном признании и эквивалентности документов об образовании, ученых степеней и званий и многое другое. В соответствующие министерства Беларуси и России направлены и предложения по итогам прошедшего в Ростове-на-Дону семинара.

Ольга Пасияк

Физика без лирики

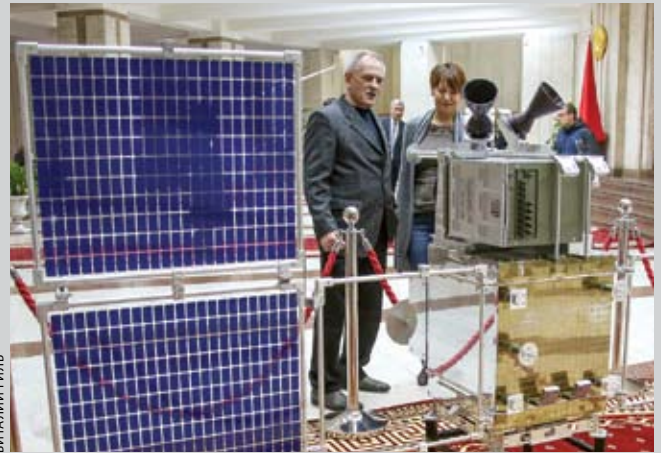
Союзная программа помогает белорусским и российским ученым создавать уникальные наноматериалы для космической отрасли

Ученые Беларуси и России недавно приступили к реализации очередной научно-технической программы — “Технология СГ”, утвержденной на заседании Совета Министров Союзного государства в 2016 году. Ее основная задача — создать научные основы для уменьшения в 2-3 раза массы и габаритов космических аппаратов, повысить надежность их систем и элементов. В Беларуси ответственным исполнителем этого проекта является один из крупнейших в Национальной академии наук Институт тепло- и массообмена. Его директор Олег Пенязьков конкретизирует поставленные программой цели:

— Новая программа лежит в русле мирового развития космической техники, где ставится задача максимально миниатюризировать космические аппараты. Их вес предполагается сократить до 150-180 килограммов. В то же время ресурс космической техники должен возрасти. Это позволит резко сократить затраты на вывод в космос аппаратуры дистанционного зондирования Земли и другого назначения. Однако задачу можно решить только с разработкой материалов, обладающих новыми свойствами: повышенной прочностью, устойчивостью к радиационному и электромагнитному излучению. Всего программа состоит из 3 разделов и 50 конкретных научно-технических задач.

По сути, новая союзная программа является продолжением недавно завершеного проекта “Нанотехнологии СГ”, в реализации которого коллектив ИТМО также принимал самое непосредственное участие.

— На протяжении нескольких лет мы тесно сотрудничали с российскими коллегами из НИИ космических систем, Институтом химической физики РАН, Центральным институтом авиастроения имени Баранова и другими исследовательскими организациями, — продолжает Олег Пенязьков. — В итоге нами разработано более 25 экспериментальных образцов техники для ракетно-космической отрасли, 36 опытных и экспериментальных образцов специального технологического оборудования и отдельных устройств. Сделано 17 предложений для адаптации технических разработок к другим отраслям народного хозяйства.

ВИТАЛИЙ ГИЛЬ

Добиться успехов в столь высокотехнологичной сфере Институту тепло- и массообмена НАНБ позволило уникальное сочетание специалистов разного профиля: в области прикладной математики, физики плазмы, фазовых переходов, термодинамики, квантовой механики. В итоге созданы образцы устройств, будто сошедших со страниц фантастических романов о путешествиях в далекий космос. Например, микродвигатели для коррекции положения космического аппарата в полете. Это может быть тоненькая трубочка-сопло, из которого вырывается реактивная струя. Причем ее можно направить в нужную сторону. Создан также двигатель, напоминающий своего рода соты из десятков ячеек микродвигателей, которыми можно управлять с Земли.

— Очень важно иметь для таких устройств соответствующее инновационное топливо, — комментирует разработки Олег Пенязьков. — Если ввести в обычное топливо наночастицы металла, температура сгорания которого раза в полтора выше, то на столько же возрастет эффективность реактивной струи и двигательной установки в целом. Значит, можно будет ее уменьшить и сократить запас топлива. В результате снизится вес космического аппарата.

Нетрудно заметить: во всех этих случаях первооснова — принципиально новый материал с уникальными свойствами. Еще одно подтверждение этого — наноматериал на основе кремния, который способен сразу преобразовывать свет в электричество. Причем он устойчив к воздействию радиации и перепадам температур. Словом, как раз то, что надо для солнечных батарей космического аппарата.

Некоторые разработки ученых уже проверены в космосе, другие еще ждут своего часа. Дело в том, что на орбиту должны направляться только максимально проверенные узлы и агрегаты. Приблизить белорусско-российские ноу-хау к дальним полетам — еще одна цель союзной программы “Технология СГ”. От опытных образцов предстоит перейти к экспериментальным исследованиям. В частности, новинки предполагается использовать на микроспутнике, который разрабатывают студенты и преподаватели Белорусского государственного университета.

Владимир Яковлев

Вслед за военно-патриотической сменой кадетов и суворовцев Союзного государства в российском лагере “Орленок” аналогичная гражданско-патриотическая смена прошла в сентябре-октябре в Национальном детском образовательно-оздоровительном центре “Зубренок” у белорусского озера Нарочь. Более 500 ребят из разных регионов Беларуси и России собрались здесь под традиционным девизом “За честь Отчизны” уже в 10-й раз. Две страны были представлены поровну, по 21 команде. В приветствии, которое прислал участникам смены Государственный секретарь Союзного государства Григорий Рапота, а зачитал его заместитель руководителя представительства Постоянного Комитета Союзного государства в Минске Сергей Мисюров, говорится: этот яркий проект призван воспитать ответственных граждан двух стран, он способствует развитию Союзного государства.

Береги честь смолоду

Кадетские смены воспитывают настоящих патриотов

Для ребят такая встреча — отличная возможность пообщаться со сверстниками, проверить свой выбор профессии в беседах с курсантами Военной академии. Например, Дарья Дробняк из Гродненского кадетского училища очень любит танцы, но в будущем видит себя офицером: милиции, МЧС или погранвойск — решит позже. А для воспитанников Минского военного суворовского училища выбор профессии уже практически сделан. Пока же, отведав армейской гречневой каши с тушенкой, вместе с российскими одногодками белорусские юноши и девушки азартно играли в волейбол, баскетбол и футбол. Прошли соревнования по военно-прикладным видам спорта, викторины по военной истории, в том числе Великой Отечественной войны. Кадеты и суворовцы съездили на экскурсию в Минск, где познакомились с экспозициями государственного музея истории Великой Отечественной войны, побывали на мемориальном комплексе “Хатынь”. С аншлагом прошел концерт Академического ансамбля Вооруженных Сил Беларуси.

А кульминацией стал День Союзного государства. Перед ребятами выступили член Парламентского Собрания Союза Беларуси и России Александр Сегодник, руководитель Департамента финансов и бюджетной политики Постоянного Комитета Союзного государства Ирина Павловская.

— Ребята получают хорошую зарядку на будущее, — убежден министр по чрезвычайным ситуациям Беларуси генерал-лейтенант внутренней службы Владимир Ващенко, прибывший в “Зубренок” для официального открытия союзной смены. — Главное — возможность плодотворно провести время, пообщаться, обрести новых друзей.

Особенно тщательно с тем, как размещены, питаются, проводят многочисленные мероприятия белорусские и российские парни и девушки, знакомилась Ирина Павловская. Посетив “Зубренок”, она затем участвовала в очередном заседании рабочей группы по рассмотрению проекта бюджета Союзного государства на 2017 год. В числе прочих обсуждались и вопросы финансирования гражданско-патриотических смен кадетов и суворовцев.

— Эти мероприятия направлены на то, чтобы как можно большее число детей и подростков ощутили за-

боту Союзного государства, — поясняет Ирина Львовна. — Ведь они — наше будущее. Мы стараемся создать все условия, чтобы юноши и девушки двух стран могли ближе узнать друг друга, подружиться. Несмотря на нынешнюю непростую экономическую ситуацию, Постоянный Комитет не снижает финансирования таких программ. Мы на детях не экономим.

Какова же отдача? Об этом красноречиво говорит опыт Смоленского кадетского корпуса, воспитанники которого приезжают в “Зубренок” уже десятый раз. Руководитель смоленской команды подполковник запаса Сергей Наумов отметил, что примерно три четверти выпускников-парней и многие девушки продолжают образование в различных военно-учебных заведениях. На этот выбор повлияло и участие в гражданско-патриотических сменах.

Не стоит загадывать, все ли участники нынешней кадетской смены свяжут свою жизнь с защитой Отечества с оружием в руках. Но, несомненно, они прочно усвоят уроки нравственности и военно-патриотического воспитания. Запомнят, как маршировали в едином строю под общими знаменами, пели песни у прощального костра. И, конечно же, не забудут новых друзей.

Владимир **Бибиков**

Игорь Петришенко: “Нам нужны драйверы роста”

Чрезвычайный и Полномочный Посол Республики Беларусь в Российской Федерации — о развитии межрегионального сотрудничества, потенциале союзной интеграции и актуальных вопросах социально-экономического взаимодействия, которые необходимо решать общими усилиями

— *Игорь Викторович, как вы оцениваете уровень межрегионального взаимодействия Беларуси и России?*

— Сегодня прямые торгово-экономические отношения поддерживаются Беларусью практически со всеми регионами Российской Федерации, в том числе более чем с 60-ю — на основании прямых соглашений о долгосрочном сотрудничестве. Белорусские и российские города, области, края, районы объединяет около двухсот договоров, соглашений, протоколов о взаимодействии в экономике и научно-технической сфере, торговле и культуре. Это действует, и весьма эффективно.

Почти в сорока субъектах России создано около 80 крупных совместных сборочных производств. В Союзном государстве функционирует свыше двухсот субъектов товаропроводящей сети с белорусским уставным капиталом, с российским — более 3,3 тысячи. Производственной кооперацией связано свыше 8 тысяч белорусских и российских предприятий, работает более тысячи совместных производств. Все это осуществлено во многом благодаря именно межрегиональным связям.

— *Какими аргументами можно и нужно убеждать белорусов и россиян в необходимости дальнейшего развития нашей интеграции?*

— Считаю, что и для белорусов, и для россиян не нужно искать дополнительных аргументов для убеждения их в необходимости нашей интеграции. На любом сельскохозяйственном, промышленном предприятии, в любой белорусской или российской семье, в каждой квартире просто и доходчиво, русским языком, лучше любого дипломата, вам перечислят все “за”. И обязательно подчеркнут, что не все измеряется в тоннах, декалитрах и кубометрах. За 20 лет совместной работы создано общее гуманитарное, социаль-

ное и экономическое пространство от Бреста до Владивостока без границ и почти без бюрократических препон. На всем его протяжении белорусы и россияне имеют равные права в сферах образования, социального обеспечения, медицины, в вопросах приобретения жилья, ведения бизнеса. Думаю, не только в Европе, во всем мире не найти примера более крепкой дружбы и плотной интеграции, чем между нашими народами и странами.

Но при этом, надо прямо говорить, практически на каждом направлении сотрудничества есть резервы, неиспользованный потенциал. Возьмем экономику. Нам нужна единая промышленная политика. Нам нужна более плотная координация в агропроме, транспортной сфере. Много говорим о выпуске наукоемкой и высокотехнологичной продукции. Почему бы не выходить на рынки третьих стран с совместным продуктом — “Товар Союзного государства”? Еще остаются барьеры на пути свободного движения товаров, доступа к госзакупкам, к гособоронзаказу. Не все вопросы до конца отрегулированы в системе обеспечения равных прав граждан. Концептуальные — да, решены. А что-то осталось, взять тот же вопрос признания медицинских документов, разного рода справок и прочее. Так что есть и над чем работать, и к чему стремиться.

— *Игорь Викторович, как вы считаете, активизация межрегионального сотрудничества сможет существенно повлиять на увеличение товарооборота между нашими странами?*

— Нам надо найти драйверы роста товарооборота, заключающиеся в использовании всех преимуществ интеграции, как в рамках Союзного государства, так и межрегионального сотрудничества.

— *Какие?*

— Не создавать друг другу дополнительных проблем в виде ограничений на поставку товаров. Проводить согласованную промышленную и агропромышленную политику. Стремиться к углублению региональных связей с выходом на конечный практический результат. Расширять производственную кооперацию, создавать новые сборочные производства, повышать уровни локализации уже действующих. Непросто, согласен, но иного не дано.

— *Вам, как послу, наверное, приятно, что сравнительно небольшая Беларусь на протяжении многих лет является крупнейшим торгово-экономическим партнером России. Скажите, выдерживает ли сегодня белорусская продукция конкуренцию на российском рынке? И как сейчас трактовать понятие “отечественный производитель”: белорус для россиян — “отечественный” или “зарубежный”?*

— Я нередко бываю в регионах России. И не скрою, приятно видеть на российских дорогах наши “МАЗы”, в карьерах — “БелАЗы”, на полях — тракторы “Беларус” и комбайны “Полесье”, на пассажирских маршрутах — автобусы и троллейбусы белорусского производства. Судя по всему, конкуренцию они выдерживают достойно. Мы создаем в российских регионах торговые дома, дилерские центры по продаже и сервисному обслуживанию нашей техники. В российских регионах спрос на нашу технику стабильно высок, появляются средства — увеличатся закупки. О наших продуктах питания и говорить много не буду: они пользуются в России большой популярностью, есть устойчивый спрос.

Но вот вам задачка: если в себестоимости белорусского трактора до половины (!) приходится на российские комплектующие, не считая металла, энергетической составляющей, то можно ли его также считать российским? Или все же он только белорусский? Глубокая промышленная кооперация всерьез ставит вопрос о том, что же такое отечественный товар. Кстати, политика санкций и ответных санкционных мер, которые Россия ввела по отношению к Европе, актуализировала создание такого понятия как “Товар Союзного государства”, о котором я говорил выше. Например, Беларусь закупает рыбу и морепродукты, которые затем перерабатывает. И этот переработанный продукт уже является белорусским товаром по всем правилам. Почему не сделать общим?

Практически на всех встречах с представителями российских регионов Президент Республики Беларусь Александр Лукашенко призывает к согласованной политике и

**Сегодня прямые
торгово-экономические
отношения
поддерживаются
Беларусью
практически со всеми
регионами Российской
Федерации. Белорусские
и российские города,
области, края, районы
объединяет около
двухсот договоров,
соглашений,
протоколов о
взаимодействии в
экономике и научно-
технической сфере,
торговле и культуре.
Это действует, и
весьма эффективно**

в сфере промышленной кооперации, созданию предприятий по совместному выпуску техники. Не скажу, что дело — за малым, скажу: дело того стоит.

— *И последний вопрос. Не преуменьшая важности и перспектив белорусско-российского взаимодействия в рамках Союзного государства, что вы можете сказать о текущем состоянии и перспективах развития евразийской интеграции?*

— В рамках ЕАЭС мы, прежде всего, решаем экономические задачи. Нам необходимо обеспечить полную реализацию четырех свобод (свободное движение товаров, услуг, финансов и рабочей силы), которые — в основе евразийской интеграции. По многим перспективным вопросам есть единые мнения в выработке возможных решений. Но нельзя отрицать, что порой случаются и спорные ситуации. В подобных случаях исключительно важна роль наднационального органа — Евразийской экономической комиссии.

Нам надо научиться правильно измерять и соотносить свои национальные интересы и интересы евразийской интеграции. И разногласия надо разрешать цивилизованно, без давления, в том числе и психологического посредством СМИ. Да, ситуация сейчас в экономике такая, что так и толкает взять, да и отдать кусок побольше и повкуснее своему, родному производителю. Но не

для того мы создавали Евразийский экономический союз, чтобы в трудные времена отказываться от его принципов и правил. Необходимо более активно задействовать площадку ЕАЭС для совместного преодоления негативных явлений.

Да, этот союз становится все более серьезным, геополитическим игроком на международной арене. Выстраивается система взаимоотношений с правительствами многих государств. Но внутри ЕАЭС объявленные при его создании амбициозные цели полностью не реализованы. Прежде всего нет кардинального прорыва в отмене изъятий и ограничений во взаимной торговле, а это была первейшая задача, выдвинутая Президентом Беларуси 1 января 2015 года, как и в реализации принципа “четыре свободы”, о которых я сказал выше. Только достигнув успеха в этих направлениях, мы сможем уверенно осуществлять следующие шаги, двигаться дальше...

Оба объединения — Союзное государство и Евразийский экономический союз — являются на сегодня не конкурентами, а взаимодополняемыми интеграционными образованиями, каждое из которых развивается на своем, самостоятельном и бесспорно перспективном треке.

Нина Романова

Больше чем союзники

Акция солидарности с российскими спортсменами, устроенная на открытии Паралимпиады в Рио-де-Жанейро белорусской делегацией, стала Поступком года для миллионов людей

БЕЛТА

Паралимпийскую сборную Беларуси по возвращении с Игр в Рио-де-Жанейро встречали в Национальном аэропорту “Минск” как настоящих героев: своенным оркестром, букетами, большим тортом с изображенными на нем флагами Беларуси и России... Немногочисленная команда, состоявшая всего из 20 спортсменов, завоевала на XV Паралимпиаде десять наград, восемь золотых и две бронзовые, расположившись в итоговой медальной таблице на престижном 19-м месте. И кроме того, ярко выразив солидарность с отстраненными от Игр российскими паралимпийцами, она влюбила в себя миллионы болельщиков.

Команду России не допустили к Паралимпиаде, голословно обвинив в употреблении допинга. Несмотря на то, что конкретные фамилии российских спортсменов не прозвучали, Международный паралимпийский комитет постановил отстранить российскую сборную в полном составе, а Спортивный арбитражный суд иск российской стороны отклонил. Россияне на Паралимпийские игры не поехали, но российский триколор на церемонии открытия Паралимпиады был. И пронес его представитель белорусской делегации Андрей Фомочкин. “Считай, что это твоя олимпийская медаль, которая у тебя не состоялась как у спортсмена, — сказал Андреем его отец Василий Павлович, живущий в Рыбинске Ярославской области. — Спасибо тебе от всех нас. Мы надеялись, что Беларусь нас поддержит, и очень рады, что это осуществилось в твоём лице”.

Немало мегабайт теплых слов пришло — и до сих пор приходит — на электронный адрес Министерства спорта и туризма Беларуси, где ныне работает Андрей Фомочкин. Пишут из Москвы, Санкт-Петербурга, Екатеринбурга, Барнаула, Казани, Усть-Каменогорска, Калининграда, Таллина, Милана... Даже из Антарктиды! Российские полярники, работающие на станции “Восток” вблизи Южного полюса Земли, развернули у себя белорусский флаг. А жители города Болотное, что в Новосибирской области, выступили с инициативой назвать именем Андрея Фомочкина новый стадион.

Впрочем, поддержку отстраненным от Игр россиянам выразил не только Андрей Васильевич, но и спортсмены. Они все расписались на том самом флаге, который был пронесен на церемонии открытия, и недавно в Москве он передан российской команде.

Бобруйский пловец Игорь Бокий, ставший самым титулованным спортсменом XV летних Паралимпийских игр, уверен в том, что белорусская делегация поступила очень достойно и правильно:

— Это была спланированная акция, поэтому мы ничего не боялись. Оставив автографы на российском триколоре, мы тем самым выразили сочувствие паралимпийцам из России. На наш взгляд, с ними обошлись слишком строго и жестоко.

Глава Паралимпийского комитета Беларуси Олег Шепель на встрече паралимпийцев в минском аэропорту заметил, что из-за поднявшейся вокруг выноса российского флага шумихи выступать белорусским спортсменам было непросто. Однако и в этих условиях они смогли показать свои лучшие качества. Семь медалей — шесть золотых и одну бронзовую — в общекомандную копилку принес Игорь Бокий. По разу на пьедестал поднялись легкоатлет Александр Трипуть (бронза), пловец Владимир Изотов (золото) и фехтовальщик Андрей Праневич (золото). По количеству золотых медалей нынешняя Паралимпиада стала для сборной Беларуси второй по успешности. Больше наград высшей пробы — одиннадцать — завоевывалось только на Играх в Афинах двенадцать лет назад.

Юрий Бакеренко

Олег Шепель, председатель Паралимпийского комитета Беларуси:

— Обстановка была напряженная, но что мы сделали на открытии? Мы высказали свое мнение. Считаем, что паралимпийцы со всего мира являются частью одной семьи. И когда говорят о том, что у российской команды имеются проблемы, то кроме обвинений хотелось бы видеть доказательства. Объясните, в чем дело, назовите фамилии. На мой взгляд, отстранение россиян от соревнований — самое плохое решение за время существования паралимпийского движения.

Прывілеі для падарожнікаў

Выдатныя бонусы

Карту гасця па сістэме “ўсё ўключана” пачнуць прапаноўваць гасцініцы Гомеля замежным турыстам

Гэта будзе своеасаблівы “прахадны білет”, уладальнікі якога змогуць бясплатна наведваць любыя музеі, выставачныя залы, спартыўныя аб’екты, размешчаныя ў Гомелі. Гасці Гомеля, якія скарысталіся картай, таксама атрымаюць права на скідкі пры наведванні рэстаранаў, кафэ, забаўляльных цэнтраў, іншых папулярных турыстычных месцаў.

Ініцыятарам і каардынатарам праекта выступіў адрэс адукацыі, спорту і турызму Гомельскага гарвыканкама. У цяперашні час прапрацоўваецца пытанне з патэнцыйнымі ўдзельнікамі і партнёрамі праграмы.

“Падобная практыка шырока прымяняецца ў шэрагу еўрапейскіх і іншых краін. Новаўвядзенне павінна стаць добрым сродкам для прыцягнення турыстаў. Першымі карыстальнікамі карты змогуць стаць гасці міжнароднага фестывалю “Сожскі карагод”, які пройдзе ў абласным цэнтры”, — сказаў намеснік начальніка аддзела адукацыі, спорту і турызму Гомельскага гарвыканкама Аляксей Жыхараў. Ён таксама выступіў з прапановай для мясцовых спецыялістаў ІТ-сферы заняцця распрацоўкай і стварэннем мабільнага дадатку для турыстаў з падрабязнай картай усіх славуцасцяў, музеяў, гандлёвых, спартыўных і забаўляльных аб’ектаў. Пакуль жа ў якасці гіда па Гомелі Аляксей Жыхараў прапанаваў гасцям горада выкарыстоўваць папулярную праграму “Мінск-Minsk”, у каталогу якой сабраны ўсе цікавыя і карысныя ўстановы Беларусі.

Кітайскія турысты цяпер могуць наведваць Беларусь без віз

Так, кітайскія турысты ў складзе груп могуць наведваць Беларусь без віз з верасня гэтага года. Праатакол да пагаднення паміж урадамі Беларусі і Кітайскай Народнай Рэспублікі аб узаемных бязвізавых групавых турыстычных паездках уступіў у сілу яшчэ ў жніўні.

Згодна з гэтым праатаколам, групы турыстаў у складзе пяці і больш чалавек, арганізаваныя турыстычнымі кампаніямі, прызначанымі кожным з дагаворных бакоў, могуць уязджаць на тэрыторыю іншага боку без віз. Члены груп павінны мець пры сабе дакументы для выезду за мяжу, а кіраўнікі груп — запрашальныя пісьмы ад турыстычных арганізацый, прызначаных іншым дагаворным бокам. Акрамя таго, з мінулага года кітайскія турысты могуць без віз уязджаць і знаходзіцца ў Беларусі да трох сутак. Такі парадак датычыцца грамадзян Кітайскай Народнай Рэспублікі, якія прыбываюць прамымі

авіярэйсамі з Кітая пры наяўнасці ў пашпарце дзеючай візы дзяржаў — членаў Еўрапейскага саюза або дзяржаў — удзельніц Шэнгенскай зоны.

Сёння Беларусь мае значны патэнцыял для развіцця ўсіх відаў турызму — ад пазнавальнага да аздараўленчага. Гэта ідэальнае месца для знатакоў адпачынку ў экалагічна чыстых, не крапнутых урбанізацыяй кутках. Многія прыродныя комплексы краіны лічацца эксклюзіўнымі ў Еўропе. У апошнія гады ў моду ўваходзіць ваенны турызм — паездкі ў краіны і гарады, дзе праходзілі знакамітыя бітвы розных часоў і народаў. У гэтым плане тэрыторыя Беларусі можа лічыцца тэматычным ваенна-гістарычным паркам. У краіне няма месца, якое ні закранулі б войны. Пра іх нагадваюць збудаванні абарончага тыпу, помнікі і стэлы, усталяваныя ў гонар знакамітых бітваў, ваенныя і краязнаўчыя музеі.

Веніямін **Mixeey**

Гасціннасць — у першую чаргу

Амаль палову паездак у СНД расіяне здзяйсняюць у Беларусь. Таму што блізка, цікава, выгадна. Асабліва ва ўмовах эканамічнага крызісу. А яшчэ Беларусь — гэта адсутнасць межаў, віз і моўных бар'ераў, бяспека, камфорт і неверагодная гасціннасць.

Мінск

Сярод гарадоў Беларусі самы папулярны — Мінск. У сталіцу брацкай краіны едуць і арганізаваныя групы, і “дзікуны”. Такія самастойныя падарожнікі прыязджаюць у сярэднім на тры дні і плацяць за пражыванне ў гасцініцы каля 4 тысяч расійскіх рублёў у суткі.

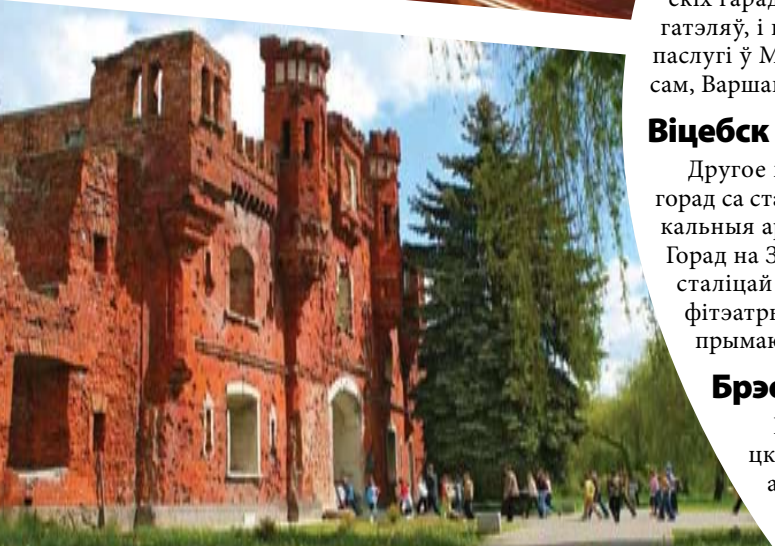
У цэлым, паводле падлікаў экспертаў, за мінулы год цэны ў мінскіх гасцініцах ўпалі на 20 працэнтаў і выйшлі на ўзровень суседніх еўрапейскіх гарадоў. Да чэмпіянату свету па хакеі-2014 было адкрыта 17 новых гатэляў, і прапанова вырасла больш як у 2 разы. Прычым пяцізоркавыя паслугі ў Мінску найбольш даступныя ў параўнанні, дапусцім, з Вільнюсам, Варшавай або Рыгай.

Віцебск

Другое месца ў рэйтынгу турыстычнай папулярнасці займае Віцебск, горад са старажытнай найцікавейшай гісторыяй, пра якую нагадваюць унікальныя архітэктурныя помнікі — тут яны літаральна на кожным кроку. Горад на Заходняй Дзвіне з поўнай падставай можна назваць культурнай сталіцай Саюзнай дзяржавы. Кожны год у пачатку ліпеня ў Летнім амфітэатры праходзіць міжнародны фестываль “Славянскі базар”, у якім прымаюць удзел музычныя зоркі нашых краін.

Брэст

Горад-крэпасць. Гэта наша агульная гісторыя. Мемарыял “Брэская крэпасць-герой” — найбуйнейшы на постсавецкай прасторы архітэктурна-музейны ансамбль, прысвечаны барацьбе з фашызмам у гады Вялікай Айчыннай вайны. Пакланіцца мужнасці сваіх бацькоў, дзядоў і прадзедаў прыязджаюць сотні тысяч расіян.

Белавежская пушча

Самы вядомы нацыянальны парк краіны, унесены ў Спіс сусветнай спадчыны. Тут жыве больш за трыста відаў звяроў і птушак. І, вядома, прыгажун гігант зубр — сімвал Беларусі.

Штогод прыязджае больш за паўмільёна турыстаў, 70 працэнтаў з іх — расіяне. Па тэрыторыі пракладзены разнастайныя пешаходныя маршруты, але асабліва займальныя падарожжы на конях і веласіпехах.

Возера Нарач

Возера — “жамчужына” нацпарку “Нарачанскі”. Самае вялікае ў Беларусі, плошчай каля 80 квадратных кіламетраў. Тут сапраўднае раздолле для аматараў водных падарожжаў. З берагоў Нарачы пачынаецца цікавы і займальны маршрут на байдарках па роўнядзі возера, а таксама па рэках Нарач і Вілія.

Люблю цябе, Пятра тварэнне...

Які расійскі горад самы папулярны ў падарожнікаў з Беларусі?

На гэтае пытанне самі ж беларусы даюць пераканаўчы адказ сваімі кроўнымі рублямі.

На сакавіцкія святы беларускі нацыянальны авіяперавозчык “Белавія” правёў акцыю: білеты на рэйсы прадаваў усяго па 20 еўра. Найбольшым попытам карысталіся рэйсы ў Санкт-Пецярбург.

Культурная сталіца Расіі прыцягвае здаўна: музеі, помнікі архітэктуры, канцэрты, выставы, спартыўныя мерапрыемствы. Плюс даступнае пражыванне ў гасцініцах. Асноўны наплыў прыпадае на Новы год і школьныя канікулы.

У апошні час вектар турыстычных пераваг зрушваецца далей на Усход, за Уральскі хрыбет. Алтай, Сібір, Прымор’е — туды накіроўваюцца арганізаваныя групы і самастойныя падарожнікі. У Новасібірску на базе адной з буйных турыстычных кампаній, якія працуюць у рэгіёне, нават плануюць адкрыць беларускі турысцка-інфармацыйны цэнтр.

Турыстычны паток мог бы значна ўзрасці, але пакуль няма прамых авіязносінаў. У ранейшыя часы існавалі паветраныя рэйсы, якія злучалі Мінск наўпрост з іншымі гарадамі. У 2013 годзе іх адмянілі. Цяпер прапрацоўваюцца варыянты аднаўлення прамых палётаў.

Яшчэ адзін турыстычны прыярытэт — Сочы. Прычым не толькі ўлетку, але і ўзімку. Дзякуючы Алімпіядзе тут вялікі выбар гасцініц на любы кашалёк, падрыхтаваныя гарналыжныя трасы сусветнага ўзроўню. Сонца. Моры. Горы. І ўсё гэта па цэнах ніжэйшых, чым у Еўропе.

На прыродзе, на роднай

Імкліва развіваецца “вясковы” турызм.

У аграсядзібах — па сутнасці, акультурных сельскіх доміках — падарожнікі могуць азнаёміцца з традыцыйнай абстаноўкай беларускага дома, спрычыніцца да вытокаў нацыянальных традыцый.

Першапраходцамі сельскага турызму ў Беларусі сталі Ірына і Міхаіл Макей з Гродзенскай вобласці. Усё пачалося з асваення закінутых палёў і балота, пракладкі дарог. Сёння гэта цэлы агракомплекс. Уласная гародніна і садавіна. Да паслуг шматлікіх гасцей нават карчма. Адпачыць, парыбачыць, пакатацца на лодках або конях у сядзібу прыязджаюць штогод сотні турыстаў, у асноўным гарадскіх.

Усяго ў беларускіх аграсядзібах пабывалі летась 294 тысячы чалавек. Больш за палову з іх — расіяне.

Сюды варта паехаць, альбо 5 прычын наведаць Бабруйск

Памятаеце, у “Залатым цяляці” Ільфа і Пятрова: “Пры слове “Бабруйск” сход хваравіта застагнаў. Усе згаджаліся ехаць у Бабруйск хоць цяпер. Бабруйск лічыўся выдатным, высокакультурным месцам”. 85 гадоў таму кніга праславіла былы абласны цэнтр БССР на ўвесь Савецкі Саюз. Нядзіўна, што адзіны помнік галоўнаму герою “Залатога цяляці” Шуру Балаганаву стаіць менавіта тут. Так што сюды варта паехаць і цяпер, каб...

Убачыць непрыступную крэпасць часоў Напалеона

1 У XIX стагоддзі Бабруйская крэпасць была адной з самых магутных і непрыступных ва ўсёй Еўропе. План цытадэлі распрацавалі інжынер і гісторык беларус Тэадор Нарбут і расійскі картограф і фартыфікатар генерал Карл Оперман. Падчас вайны 1812 года яна змагла вытрымаць двухмесячную аблогу напалеонаўскіх гармат.

Крэпасць была яшчэ і адной з самых страшных у імперыі турмаў. Сюды звозілі дзекабрыстаў. Тут знаходзілася і сумна вядомая, унікальная па вытанчанасці катаванняў яйкападобная камера, у якой вязень не мог ні сядзець, ні стаяць. Успамінаючы пра палітычную катаргу, публіцыст Аляксандр Герцэн пісаў, што лепш адбываць пакаранне ў Сібіры, але не ў “страшняй турме на рацэ Бярэзіне”.

Паблукаць па старажытных кварталах

2 Для аматараў архітэктуры тут рай — блукаць па маляўнічых кварталах сярод дамоў пачатку XX стагоддзя можна гадзінамі. “Даўніна” складзена з фігурнай цэглы, часцей за ўсё афарбаванай. Атынкаваных дамоў мала.

На вуліцы Бахарава трэба абавязкова наведаць аптэку Разоўскага. Яе ўладальнікі выпілі атручаную гарбату, каб не трапіць у гета. На Інтэрнацыянальнай захаваліся ўнікальны асабняк з мезанінам і двухпавярховымі вежамі з абодвух бакоў купчыхі Пае-Брайне Кацнельсон, якая гандлявала лесам з самой Англіяй, — помнік архітэктуры ў стылі мадэрн. Гэты дом яна ўбачыла дзесьці за мяжой і перавезла яго на радзіму. Вось так, на шырокую нагу, жылі бабруйскія купчыхі міжнароднага маштабу.

Ацаніць японскі “дом-шкапоўню”

3 Жылы “дом-шкапоўня” стаў адным з цэнтральных экспанатаў выставы ў Аўстрыі “Савецкі мадэрнізм 1955-1991 гадоў”. Гэта праект Уладзіміра Галушчанкі, дом пабудаваны ў 1980 годзе. Цяпер ён ружовы, але спачатку яго пафарбавалі ў шэра-чорныя тоны і ён выглядаў пужліва. Архітэктар чэрпаў натхненне ў работах японскіх калег Кендзо Танге і Кісе Куракавы. І сапраўды: падабенства бабруйскай “шкапоўні” з вясчальным цэнтрам “Сідзуока” Танге і з Nakagin Capsule Tower Куракавы відавочнае.

Яшчэ ў горадзе ёсць свой Порт-Артур. Дагэтуль незразумела, чаму гэты дом так прызвалі. Ці то таму, што перыметр будынка ўтварае прамавугольнік, падобны да крэпасці. Ці то таму, што дом будаваўся падчас Руска-японскай вайны, калі абарона Порт-Артура была на слыху. Гавораць таксама, што будынак падобны да знакамітай Сцяны Плачу.

Абняць Бабра Самуілавіча

4 На вуліцы Сацыялістычнай — мясцовым Арбаце — стаіць помнік неафіцыйнаму сімвалу горада. У бронзавага звера ёсць імя, імя па бацьку і прозвішча — Бабёр Самуілавіч Бабруйскі. Росту сярэдняга, 1,70 метра, у сурдуце, з гальштукам-бабачкай і ў капелюшы. У руцэ — кій, на пальцы — пярсцёнак. Увогуле,

сярэднестатыстычны бабруйчанін пачатку мінулага стагоддзя.

Гавораць, калі дакрануцца да кончыка носа бабра або пацерці ланцужок ад гадзінніка на яго жываце, будуць шчасце і багацце.

Яшчэ адзін бабёр сядзіць на лаўцы — дакладная копія таго, што ўсталяваны ў Бабруйскім дворыку ў Маскве.

Даведацца, чаму гадзіннік б’е ў “сем сорок”

5 У Бабруйску ў некаторыя гады да 90 працэнтаў насельніцтва складалі яўрэі. Таму і імя па бацьку ў Бабра — Самуілавіч, а па вечарах на вежы гадзіннік б’е роўна ў “сем сорок”. Тут можна сустрэць на вуліцы чалавека, які спяшаецца са скрыпачкай у адну з трынаццаці синагог.

Адметная рыса — атмасфера добразычлівасці ва ўсім. Любы канфлікт тут умеюць пагасіць удалым жартам, зусім як у Адэсе.

Хоць ёсць і месцы, звязаныя з іншым веравызнаннем. Напрыклад, асаблівыя прадмесці — стараверскі Фарштат і цыганская Цітаўка.

Максім **Восінаў**

“Харошкі” і іх вытокі

Сусветна вядомы калектыў з Беларусі пачынаўся некалі ў аднайменнай вёсцы

Кіламетраў за дваццаць ад Магілёва ў Шклоўскім напрамку ў аддаленасці ад аўтастрады жыве сваім ціхім укладам маленькая, двароў на дзясятка, вёсачка Харошкі. Тут спрадвеку любілі спяваць і танцаваць. Глыбінка здаўна славілася майстрамі, якія ўласнаручна рабілі скрыпкі, бубны і дуды. І рукадзельніцамі, якія адзявалі вясковых модніц у каларытныя вышыванкі і андаракі.

У харошкаўцаў нават быў свой ансамбль, які аўтэнтчнымі праграмамі не толькі весяліў аднавяскоўцаў, але і выезджаў у горад: выступаў у райцэнтрах, у Магілёве, а аднойчы ў самім

Мінску сарваў апладысменты. Слава пра вясковых цуда-артыстаў пайшла так далёка, што аднойчы на іх самадзейны канцэрт завітала піцёрская пара. З самага далёкага куточка залы да сельскіх “па” прыглядаліся прафесіяналы. А праз пару дзён яны асабіста прыехалі ў Харошкі, каб “заканспектаваць” вясковыя танцы. Хто ж ведаў тады, што менавіта з гэтага моманту пачыналася гісторыя самага вядомага танцавальнага брэнда Беларусі? А назву, стыль і яркую творчую індывідуальнасць галоўнаму харэаграфічнаму ансамблю краіны даў творчы дуэт Дудчанка — Гаявая...

Дзіўна, але прамаці самага вядомага сваёй беларускасцю калектыву стала расіянка. Валянціна Іванаўна Гаявая

Мы сапраўды перавярнулі сьвядомасць беларусаў. Спачатку “Полацкім сшыткам”, пасля “Тураўскай легендай” мы нагадалі, што нацыя не павінна ўспрымацца толькі як “ад зямлі”, “у лапцях”. У нас жа і магнаты былі — з высокай адукаванасцю і традыцыямі

— патомная казачка, родам з поўдня Расіі. З ранніх гадоў марыла быць мастацтвазнаўцам. Захаплялася эпохай Адраджэння, паступала ў Ленінградскую акадэмію мастацтваў і ў горадзе белых начэй літаральна знікала на экскурсіях у Эрмітажы. Але харэаграфія і рэжысура сталі яе прафесіяй.

У Ленінградзе Гаявая сустрэла і другу палову. Мікалай Дудчанка — выпускнік ленінградскай класічнай балетнай школы. Лёс прывёў пару ў Беларусь. Кар’еру і сямейнае жыццё пачыналі будаваць у Магілёве. У той час у горадзе марылі пра свой гучны народны калектыў. З замахам, каб мог прадстаўляць рэгіён на рэспубліканскіх, а то і на ўсеагульных конкурсах. Пры аўтазаводзе імя Кірава была каманда яркіх самадзейных артыстаў. Энтузіястаў, якія паліся рабочай змены на прадпрыемстве, як гаворыцца, “ад станка” беглі ў мясцовы Дом культуры — у пеўчыя класы і танцавальныя гурткі. Апантаным мастацтвам людзям патрэбны быў таленавіты кіраўнік. У 60-70-х дырэктар Дома культуры аўтазавода Валерый Будніцкі бясконца наймаў харэаграфіў, але яны не прыжываліся. Адночы з Мінска прыехалі Гаявая і Дудчанка і правялі пару ўрокаў з магілёўцамі — тут Будніцкі з палёгкай і ўздыхнуў: вось яны, лідары будучага амбіцыйнага калектыву Магілёўшчыны.

Для пары харэаграфіў пастараліся стварыць самую спрыяльную ўмову.

Толькі 6 тварылі. І балетмайстры апраўдалі спадзяванні. Нарадзіўся танцавальны калектыў з вялікай будучыняй. Дарэчы, “Харошкамі” тварэнне стала не адразу. Якіх толькі назваў спачатку не прымяралі. Бралі і “Прамень”, і “Вяснянку”, і “Крыніцу”. Зрэшты, стваральнікам “Харошак” даводзілася, як гаворыцца, з нуля вучыцца ўсяму беларускаму. Харэаграфы бачылі вялікую будучыню свайго калектыву, таму акцэнтам на танцавальнай культуры Магілёўшчыны абмяжоўвацца не хацелі. Шмат ездзілі па ўсёй краіне. З усіх вялікіх і малых куткоў яе збіралі энцыклапедыю народных танцаў.

— Каб стварыць сапраўды нацыянальны, сапраўды народны калектыў, мне трэба было спасцігнуць спецыфіку непаўторнага беларускага танца, — гаворыць Гаявая. — Спачатку я рыенцір трымала на ўкраінскі і рускі аналагі: ансамблі Вірскага і Маісеева. Бо ў нашым мастацтве важна праз рухі раскрыць характар народа. Было вялікай і тонкай работай знайсці адрозненні ў агульнай славянскай сям’і — і рускі, і ўкраінскі, і беларускі танцы такія падобныя! Як і самі народы. Я люблю ўсіх і лічу чудаўным кожны народ. Але назірала, грузінскі танец адлюстроўвае, напрыклад, ваяўнічасць і гарачыню народа. Украінскі таксама энергію, эмацыйную нястрымнасць, напор. А вось беларусы — гэта нейкая мяккасць, плаўнасць. Я іх палюбіла за спакой,

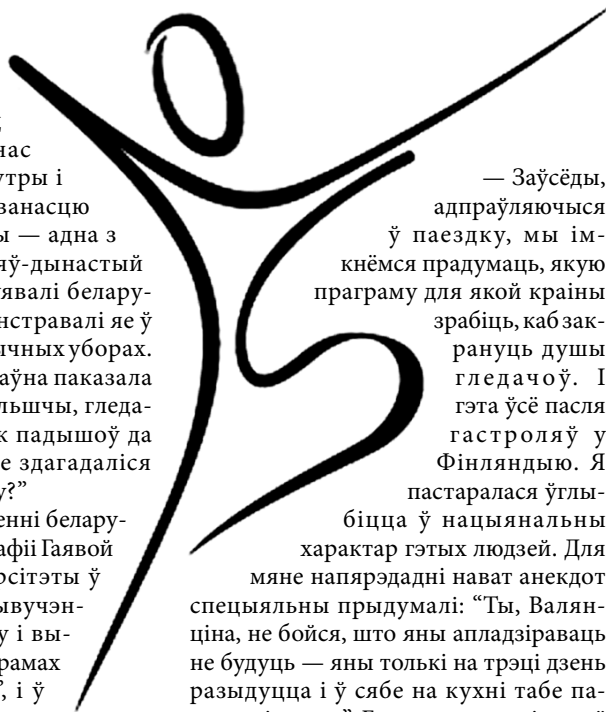
за дабрыву. У Беларусі паказальнае свята сустрэчы вясны, такі мяккі кліч жаўрукоў, пяшчотнае сонейка, усё вакол такое тонкае, лёгкае, светлае. Гэтую нацыянальную лірычнасць і імкнулася падкрэсліваць.

Вывучаючы беларускія абрады, яна пераносіла іх на сцэну. Праграмы Гаявой з першых дзён і па сённяшні сапраўдныя тэатралізаваныя паказы, фольк-шоу, у якіх усё дасканала выверана: ад музычнага суправаджэння (у “Харошак” ёсць свая інструментальная група), касцюмнага рада (у калектыву сотні непаўторных dress-калекцый) ды па-рэжысёрску пабудаваных нумароў. Гаявая адкрыла і сваім танцорам, і глядачам шматгранную беларускую аўтэнтыку. Аднак не толькі вясковую, з простага народа. Валяціна Іванаўна стала першай з балетмайстраў, хто дапамог беларусам успомніць шляхецкую грань іх культуры, у тым ліку і танца.

— Лічу, што самая знакавая наша праграма — гістарычная, — прызнаецца Валяціна Іванаўна. — “Полацкі сшытак”. Эпоха славянскага адраджэння. У нас быў багаты культурны каларыт. Для мяне асабіста гэтая праграма была вельмі сімвалічная, хоць яе доўга не прымалі і папракалі: маўляў, апалячыла беларускі фальклор. А мы ж сапраўды перавярнулі свядомасць беларусаў. Спачатку “Полацкім сшыткам”, пасля “Тураў-

скай легендай” мы нагадалі, што нацыя не павінна ўспрымацца толькі як “адзямлі”, “у лапцях”. У нас жа і магнаты былі, у футры і парчы, з высокай адукаванасцю і традыцыямі. Радзівілы — адна з найпрыгажэйшых сем’яў-дынастый Еўропы. Мы рэканструявалі беларускую даўніну і прадэманстравалі яе ў шыкоўных арыстакратычных уборах. Не паверыце, калі я нядаўна паказала “Полацкі сшытак” у Польшчы, глядачы плакалі, адзін паяк падышоў да мяне: “Чаму ж нашы не згадаліся зрабіць такую праграму?”

Відавочна, ва ўзнаўленні беларускай шляхецкай харэаграфіі Гаявой дапамаглі яе арт-універсітэты ў Піцеры. Плён доўгіх вывучэнняў каталогаў жывапісу і выстаў у Эрмітажы і ў праграмах “Сакалінае паляванне”, і ў “Менестрэлях”, і ў “Пілігрымах”. Гаявая — жывы прыклад таго, што сапраўдны вялікі мастак — знаўца ў многіх сферах мастацтва, скарбніца эрудыцыі і рознабаковых ведаў. Моцная асоба ў руля — вось пачатак поспеху “Харошак”. Калектыў быў адным з першых, хто стаў прадстаўляць беларускую, савецкую культуру за мяжой яшчэ ў часы “железнай заслоны”. Сёння складана знайсці куток планеты, дзе б ні выступілі і каго б ні пакарылі сваім мастацтвам “Харошкі”. А вось першымі, хто літаральна ўлюбіўся ў ансамбль, былі... стрыманыя фіны:

— Заўсёды, адпраўляючыся ў паездку, мы імкнёмся прадумаць, якую праграму для якой краіны зрабіць, каб закрэпіць душы глядачоў. І гэта ўсё пасля гастроляў у Фінляндыю. Я пастаралася ўглыбіцца ў нацыянальны характар гэтых людзей. Для мяне напярэдадні нават анекдот спецыяльна прыдумалі: “Ты, Валянціна, не бойся, што яны апладзіраваць не будуць — яны толькі на трэці дзень разыдуцца і ў сябе на кухні табе паапладзіруюць”. Быццам даходзіць усё да іх не адразу. Але я вам скажу, што прымалі проста цудоўна. У канцы канцэрта ўся зала ўстала і апладзіравала. А потым нас па ўсёй краіне правезлі.

У Фінляндыі “Харошкі” прадставілі прэм’еру “Каханачкі”. Дарэчы, у калектыву шмат праграм пра каханне. І ў самім ансамблі склалася нямала танцавальных сямейных пар. Сёння ёсць ужо дынастыі. А вось асабістая гісторыя кахання Дудчанкі — Гаявой не задалася. Відаць, не вытрымала напружанага працоўнага рытму і звышэмацыйнасці дзвюх аркіх асоб.

Стваральнікі “Харошак” як муж і жонка рассталіся, але захавалі творчы тандэм. Сёння ніхто ў калектыве не хавае: ансамбль выжыў, стаў і застаецца брэндам толькі дзякуючы энергіі і таленту абаіх стваральнікаў.

Хоць усё ж падкрэсліваюць: сапраўдны лідар, “наш камісар” — гэта Валянціна Іванаўна. Абаяльнай знешнасці, са шчырымі блакітнымі вачамі, жанчына моцнай волі, яна заўсёды дабівалася сваіх мэт. Менавіта дзякуючы яе веры ў сябе і ў сваіх артыстаў “Харошкі” захаваліся і заваявалі бясспрэчны аўтарытэт.

— Мяне часта не прымалі, крытыкавалі, маўляў, адкуль што? Беларусы так не танцуюць, — адкрываецца Валянціна Іванаўна. — Былі ганенні. Дарэчы, менавіта гэта зблізіла мяне ў свой час з Мулявіным. Нас і звяло непрыманне нашай індывідуальнасці некаторымі. Мы дапамагалі адзін аднаму. Калі Валодзя падаў ідэю пра рок-оперу “Песня пра долю”, падавалася, усё нерэальна. Не прымуць гэтую праграму. Але мы пастаноўку рабілі рашуча, працавалі нават па начах. Я была галоўным балетмайстрам. Ужо пасля мы з гэтай операй увесё Саюз аб’ехалі, і ўсюды яе прымалі на ўра.

“Ура, Валянціна Гаявая!” — так хочацца сказаць, бо народная артыстка Беларусі 22 ліпеня адзначыла юбілей. Вялікая і прыгожая дата. Было б толькі здароўе — ёю абяцана яшчэ шмат адкрыццяў у мастацтве. Энергіі і досведу Гаявой не займаць. Невычэрпнага жа агню ёй на многія гады.

Алеся **Уладзімірава**

АЛЁКСАНДР ТАЛОЧКА

Майстэрства адточваецца штодзённа. У рэпетыцыйнай зале

СЯРГЕЙ ПАЗЮК

Пад гукі валынкі..

Шмакткілаграмовыя даспехі, ватовыя паддаспешнікі, вязаны падшлемнік — інакш шлем на вашай галаве будзе сядзець гэтак жа “зручна”, як цынкавае вядро, — Міжнародны фестываль сярэднявечнай культуры і музыкі “Наш Грунвальд” сабраў звыш 600 удзельнікаў з Беларусі і краін СНД. Некалькі тысяч гледачоў, ахвотнікаў да незвычайных відовішчаў, на два дні акунуліся ў старадаўнія рэаліі на тэрыторыі музея рамёстваў і тэхналогій “Дудуткі”.

Фестываль праводзіцца ў 8-ы раз і год ад году становіцца больш шырокі і разнастайны: усё больш ваенна-гістарычных клубаў з розных краін гатовыя прыязджаць у Беларусь, каб паспаборнічаць у баявых уменнях на турніры і паўдзельнічаць у рэканструкцыі знакамтай Грунвальдскай бітвы, якая дала фесту імя ды ідэйны напрамак.

Бітва пад Грунвальдам — вышэйшы эпізод у Вялікай вайне 1409-1411 гадоў, калі саюзнікі, кароль польскі Уладзіслаў II Ягайла і князь літоўскі Вітаўт, аб’яднаўшы сілы, нанеслі паражэнне войскам Тэўтонскага ордэна.

— Вынік Грунвальдскай бітвы цалкам памяняў палітычныя расклады ў Еўропе, гэта эпізод нашай гісторыі, якім варта ганарыцца, — тлумачыць арганізатар фестывалю, кіраўнік экстрым-тэатра “Берсерк” Аляксандр Рак выбар падзеі, якая

легла ў аснову злёту рэканструктараў.

— Палякі адзначаюць 15 ліпеня — Дзень Грунвальдскай бітвы — маштабным фестывалем, у Літве гэта таксама свята, а ў нас, хоць нашы продкі складалі палову арміі пераможцаў, нічога падобнага доўгія гады не было.

СЯРГЕЙ ПАЗЮК

Можна паспрачацца аб тым, ці мае гісторыя Вялікага Княства Літоўскага непасрэднае дачыненне да сучаснай Беларусі, але фестываль адназначна прыцягвае ў “Дудуткі” натоўпы турыстаў. Прычым, калі раней зірнуць на незвычайнае відовішча з’езджаліся ў асноўным тыя, хто быў не далёкі гістарычнай тэме, то сёння рыцарскі фест — забава для шырокага кола гледачоў.

Едзе моладзь на канцэрт фолк-рока, прыхапіўшы з сабою палаткі і ўладкоўваючыся ў турыстычным лагерах; зрываюцца з месца сем’і з дзецьмі, каб наладзіць малодшаму пакаленню незвычайны ўік-энд і далучыць яго да беларускай гісторыі; адпраўляюцца ў шлях тыя, каму проста хочацца на выхадныя вырвацца з горада. Звіняць мячы і алебарды, спявае цецiва лука, гарматы б’юць на полі бітвы, прымушаючы заціскаць вушы, коннікі сыходзяцца ў паядынку, і пад гукі валынкі бадзёра тупаюць нагамі аматары старажытнага танца.

Мелодыі мінскай восені

НАДЗЕЯ ПІСКРАТВА

Міжнародны дзень музыкі ў Вялікім тэатры Беларусі адзначылі вялікім канцэртам, на якім упершыню на праслаўленай сцэне прагучала “Сюіта для голасу, вяланчэлі і аркестра” Канстанціна Баярскага. Адкрываўся канцэрт “Святочнай уверцюрай” Дзмітрыя Шастаковіча ў віртуозным выкананні сімфанічнага аркестра Вялікага.

За што люблю кастрычнік — за яго музыку, якая, нібы голас самога жыцця, дорыць нам адчуванне радасці і паўнаты быцця. У гэтыя дні яго можна было пачуць у многіх канцэртных залах і ў Мінску, і ў рэгіёнах. Беларусы музыку шануюць і аддаюць належнае, бо яна непадуладная часу.

Пачынаючы з 30 верасня дванаццаць вечароў запар па традыцыі нас радаваў XI Міжнародны фестываль Юрыя Башмета. Канцэрты сабралі слухачоў на трох мінскіх пляцоўках: у Палацы Рэспублікі, Белдзяржфілармоніі, а таксама ў канцэртнай зале “Верхні горад”. Закрываў музычны форум асабіста Юрый Башмет. Прыемна ўсведамляць, што гэтае свята класічнай музыкі, якое за ўсю гісторыю свайго існавання зарэкамендавала сябе як важнейшы музычны форум ва ўсёй Еўропе, праходзіць па традыцыі ў Мінску.

Фестываль стартаваў вядомым ва ўсім свеце камерным дуэтам: беларускі піяніст, сукіраўнік фестывалю Расціслаў Крымер ды італьянскі скрыпач-віртуоз Сяргей Крылоў выступілі з праграмай “Масква — Вена”, якая ўжо абкатвалася ў прэстыжным оперным тэатры свету — фларэнтыйскім “Пергола”. А ў дзень адкрыцця фестывалю канцэрт упершыню гучаў у Мінску. Дарэчы, Сяргей Крылоў у асабістым спісе Мсціслава Растрэпавіча сярод пяці лепшых скрыпачоў XX стагоддзя.

У першым аддзяленні меламанаў здзіўляла глыбока філасофская саната рэ мінор для скрыпкі і фартэпіяна ор. 134 Дзмітрыя Шастаковіча. У дру-

гім — вытанчаныя салонныя п’есы Фрыца Крэйслера. Што і гаварыць, гэты канцэрт быў адрасаваны тым прыхільнікам скрыпкі, якія шануюць у музыцы майстэрства і высакароднасць стылю. А на наступны дзень, у Міжнародны дзень музыкі, як мне расказалі, праходзіў канцэрт для тых, хто любіць гучанне вялікага аркестра і фартэпіяна, хто шукае ў музыцы

Усякі раз, бываючы ў любімым тэатры, дзе, падаецца, і сцены спяваюць, дзе сама атмасфера настройвае на ўзнёслы лад, не магу не ўзлятаць душой. Бо музыка, як гавораць вялікія людзі, гэта розум, увасоблены ў цудоўных гучах, гэта цяпло і радасць, пакута і смутак, страх, любоў, сумненне, усмешка, сіла і пяшчота... І адкрыццё, і вялікая неспасціжная таямніца, якая нейкім

Міжнародны дзень музыкі па рашэнні ЮНЕСКА заснаваны ў 1975 годзе. Адзін з тых, хто даў пачатак жыцця гэтаму святу, быў кампазітар-класік Дзмітрый Шастаковіч. Свята адзначаецца ва ўсім свеце ў 40-ы раз вялікімі канцэртнымі праграмамі з удзелам лепшых артыстаў і мастацкіх калектываў. У гэты дзень і ў Беларусі гучаць творы, якія ўвайшлі ў скарбніцу сусветнай культуры

моцных пачуццяў і жадае паслухаць сапраўдную класіку. Меламаны слухалі адразу два фартэпіяны канцэрты — Сяргея Пракоф’ева і Сяргея Рахманіна ў выкананні народнага артыста Расіі піяніста Мікалая Луганскага ў суправаджэнні нашага сімфанічнага аркестра. Прагучала сімфанічная паэма Феранца Ліста “Прэлюды” і сімфанічная карціна Мадэста Мусаргскага “Ноч на Лысай гары”.

А я тым часам пабывала ў Вялікім, дзе атрымлівала асалоду ад твораў, якія ўвайшлі ў скарбніцу сусветнай культуры.

невятлумачальным чудам уплывае на настрой, на ход думак і пачуццяў... Сучасныя навукоўцы знаходзяць усяму гэтаму тлумачэнне (<http://www.gusnauka.com/>). Вось якія звесткі пра перадачу эмоцый сродкамі музыкі можна знайсці ў інтэрнэце.

Паводле Арыстоцеля, музыка адлюстроўвае рух, а ўсякі рух нясе ў сабе энергію, якая змяшчае пэўныя этычныя ўласцівасці. Падобнае імкнецца да падобнага, і таму чалавек будзе атрымліваць асалоду ад музыкі ў той меры, у якой музыка адпавядае яго характару ці настрою ў дадзены

момант. Псіхалагічныя даследаванні ў галіне афектаў паказваюць, што музыка здольная выказаць усё, нават самыя крайнія эмацыйныя станы чалавека. Але што самае важнае, музыка ў такой жа ступені здольная і фарміраваць іх. Даследчыкі ўстанавілі, пры якіх абставінах трэба выкарыстоўваць тэя ці іншыя спосабы музычнага выражэння, каб выклікаць у слухачах тую альбо іншую эмоцыю.

Колькі разоў пераконвалася і я, бываючы ў Вялікім тэатры, як музыка памнажае радасць, развейвае сум, прыглушае нават фізічны боль і дае ежу розуму, які падчас яе гучання быццам спыняе свой бег. І толькі

“дзяржзаказ”. Яна была напісана ў 1954 годзе да адкрыцця Усесаюзнай сельскагаспадарчай выставы ў Маскве, але не ў якасці гімна ўрачыстасці, а як музычнае “напаўненне” для першага ў краіне грандыёзнага музычнага фантана “Каменная кветка”, узведзенага на Плошчы калгасаў.

Лічу, тэатр, які выбраў гэты твор, такім чынам не толькі ўшанаваў кампазітара-класіка, аднаго з тых, хто даў пачатак жыцця святу музыкі, але і настроіў усіх, хто сабраўся ў зале, на ўрачысты і святочны лад.

Услед за бравурнай, мажорнай, энергетычнай уверцюрай гучыць “Сюіта для голасу, віяланчэлі і ар-

Некалькі слоў пра Далі, пераможцу міжнароднага конкурсу імя Святаслава Кнушавіцкага. Як гаворыць Давід Герынгас, праслаўлены віяланчэліст сучаснасці, візітная картка Далі — яркі гук, цудоўная тэхніка і чыстая музыкальнасць. Тонкасці музычнай граматы Далі пачала асвойваць з 6-гадовага ўзросту, а выступаць з канцэртамі ўжо з 9 гадоў. А цяпер супрацоўнічае з Дзяржаўным літоўскім камерным аркестрам і выступае як салістка ў Фінляндыі, Даніі, Ісландыі, Чэхіі, Іспаніі ды Італіі. Як лічаць прафесіяналы, Далі — адна з самых адораных расійскіх віяланчэлістак. Спецыяльна для яе Баярскі і ствараў “Сюіту...” Але, па-мойму, без нашай чароўнай Аксаны Волкавай, якую мае сабрата па пяры называюць залатым голасам Беларусі, без яе найглыбейшага, аksamітнага, моцнага мецца-сапрана сюіта так не гучала б. Так, Далі здзіўляе, захапляе, звяртае на сябе ўвагу, а наша прыма — зачароўвае. Яе голас у магутным патоку музыкі Баярскага такі яркі, што, падаецца, зала замірае. Зрэшты, гэта я заўважала не раз. Мне вельмі спадабалася выказванне калегі, які параўнаў выкананне вакаліза Волкавай з гульнёй залатой рыбкі ў магутным віры. А я дадала б, што гэтая рыбка валодае такой сілай, якая дазваляе ёй узнімацца над гэтым патокам жыцця і зіхацець усімі колерамі вясёлкі.

У другім аддзяленні святочнага канцэрта “Музыка на ўсе часы” мы атрымлівалі асалоду ад твора нямецкага кампазітара Карла Орфа — вакальна-харэаграфічнага прадстаўлення “Карміна Бурана”. “Carmina” ў перакладзе з лацінскай мовы азначае “песні”, а “Vigana” — назва мясцовасці ў сярэднявечнай Германіі. Як гаворыць гісторыя (<http://www.belcanto.ru>), у адным з бенедыкцінскіх манастыроў у перадгор’ях Баварскіх Альп былі знойдзены рукапісы XIII стагоддзя з вершамі невядомых вандроўных паэтаў. Пазней зборнік, які захоўваўся ў Мюнхене ў прыдворнай каралеўскай бібліятэцы, быў выдадзены захавальнікам бібліятэкі Іаганам Андрэасам Шмелерам у 1847 годзе пад назвай “Боернскія песні”. Кніга карысталася вялікай папулярнасцю і менш чым за 60 гадоў вытрымала 4 выданні.

Назва “з магічнай сілай прыкавала маю ўвагу”, — успамінаў Орф. На пер-

праз час “спрабуе” перакласці на мову слоў тэя пачуцці і адчуванні, якія ўзнікалі пры праслухоўванні. Так было і гэтым разам.

Такім чынам, “Святочная ўверцюра” Дзмітрыя Шостакавіча. Дырыжуе Хобарт Эрл, мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Нацыянальнага адэскага філарманічнага аркестра, які выступаў у лепшых канцэртных залах многіх краін свету. Ва Украіне Эрл называюць “адэскім амерыканцам”. У аўстрыйскай сталіцы — адным з лепшых дырыжораў “венскай школы”, паколькі менавіта ў венскай Музычнай акадэміі спасцігаў навуку кіравання сімфанічным аркестрам. У 2014 годзе Хобарт Эрл трапіў у трыццатку лепшых прафесіяналаў года па версіі найстарэйшага музычнага часопіса Musical America Worldwide.

Як інтэрпрэтуе часопіс “Партэр”, уверцюра — тыповы для свайго часу

кестра” Канстанціна Баярскага. Дарэчы, у 2010 годзе гэты кампазітар быў прызнаны лепшым маладым класічным кампазітарам Вялікабрытаніі ў намінацыі міжнароднага вэб-часопіса www.suite101.com.

У гэты святочны вечар музыканты тэатра оперы і балета не ў аркестровай яме, а на сцэне. Па “пратаколе” ўсе ў чаканні дырыжора, які пасля выканання ўверцюры знікае за кулісамі. І вось Хобарт Эрл выходзіць на сцэну, яго зноў сустракаюць бурнымі апладысмантамі, маэстра раскланываецца. Ківок опернай дзіве, заслужанай артыстцы Беларусі Аксане Волкавай, якая не мае патрэбу ў прадстаўленні (яе любяць прыхільнікі опернага мастацтва за надзвычай унікальнае мецца-сапрана і артыстызм), юнаму дараванню, 17-гадовай маскоўскай віяланчэлістцы Далі Гуцэрыевай, узмах дырыжорскай палачкі — і мы паглыбляемся ў свет гукаў...

**XI Міжнародны
фестываль
Юрыя Баішмэта
збіраў поўныя залы
на трох мінскіх пляцоўках:
у Палацы Рэспублікі,
Белдзяржфілармоніі,
а таксама ў канцэртнай
зале “Верхні горад”**

шай ста-
ронцы кнігі была
зместана мініяцюра з выя-
вай кола Фартуны, у цэнтры яго
— багіня поспеху, а па баках чатыры
чалавечыя фігуры з лацінскімі над-
пісамі. Чалавек наверху са скіпетрам,
увенчаны каронай, — “царствую”;
справа, які спяшаецца за каронай,
што ўпала, — “царстваваў”; распас-
цёрты ўнізе — “есць без царства”;
злева, які ўзбіраецца ўверх, — “буду
царстваваць”. І першым быў зместча-
ны лацінскі верш пра Фартуну, змен-
лівую, як месяц:

*О Фартуна, Лік твой месяцовы.
Вечна мяняецца: прыбывае, убывае,
дня не захоўваецца. То ты злая, то
добрая капрызнаю воляю; і вяльмож-
ных, і нікчэмных ты мяняеш доляю.*

Прачытаўшы гэтыя вершы пра
ўсеўладны лёс, Орф, верагодна, адразу
ж уявіў сабе новы твор — сцэнічны, з

пастаяннай зменаў
яркіх кантрасных
карцін, са спяваючым і танцуючым
хорам. І той жа ноччу зрабіў накіды
хору. Напісанне музыкі ішло вель-
мі хутка, заняўшы ўсяго некалькі
тыдняў, і да пачатку чэрвеня 1934
года “Карміна Бурана” была гатова.
Кампазітар сыграў яе на раялі сваім
выдаўцам, і тыя прыйшлі ад музыкі
ў захапленне. Аднак работа над пар-
тытурай завяршылася толькі праз два
гады, у жніўні 1936-га.

Па прызнанні самога Карла Орфа,
гэтая кантата з’яўляецца вяршыняй
яго творчасці. Па ўсеагульным прыз-
нанні музыказнаўцаў, кампазітар
стварыў сапраўды містычны твор.
Яго містыцызм, на мой погляд, прая-
ўляецца так, што падаецца, быццам
музыка сваёй гіпнатычнай энергеты-
кай захоплівае настолькі, што губ-

ляеш пачуццё рэальнасці і адчуваеш
сябе дзесьці ў прасторы, дзе гучаць
толькі гукі. То светлая і ўрачыстая,
то гераічная з ноткамі трагізму, то
пяшчотная і праніклівая, то страсная,
якая раскрывае ўсю гаму любоўных
пачуццяў, а таксама простых чалавеч-
ых радасцяў і весялосці — такая му-
зыка Орфа на сцэне Вялікага тэатра
Беларусі. Самая моцная частка канта-
ты — харавае кампазіцыя “O Fortuna”,
якая адкрывае і завяршае тварэнне
Орфа, — стала самай растыражыва-
най музычнай цытатай і часцяком
выконваецца самастойна.

Роздумы пра пераменлівы і магут-
ны чалавечы лёс — Фартуну, багіню
лёсу, якая зноў і зноў дэманструе сваю
сілу Свету, прыводзячы ў рух кола
Лёсу, жыццёвае кола кахання, радас-
ці і пакуты, і леглі ў аснову твора. І,
дарэчы, знайшлі таленавітае адлю-
страванне ў сцэнічных дэкарацыях да
балета (мастак-пастаноўшчык і сцэ-
нограф — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі
Беларусі Эрнст Гейдэбрэхт).

Вакальныя партыі ў спектаклі
“Карміна Бурана” выканалі: хор Вя-
лікага тэатра Беларусі, заслужаная
артыстка Беларусі Алена Шведова,
лаўрэат міжнародных конкурсаў Ілья
Сільчукоў, лаўрэат міжнародных кон-
курсаў Аляксандр Гелах. Як і ў першым
аддзяленні канцэрта, дырыжыраваў
— Хобарт Эрл.

Завяршылася свята авацыямі
ўдзячных наведвальнікаў Вялікага і,
вядома ж, уручэннем раскошных бу-
кетаў ад тэатра.

Валянціна **Ждановіч**

Заахвоціць гледача класікай

Наш госць —
балетмайстар-
пастаноўшчык
Нацыянальнага
акадэмічнага
Вялікага тэатра
оперы і балета
Беларусі
Аляксандра
Ціхамірава

У яе дзённіку некалі ляжала запіска: “Хачу жыць у Ленінградзе і танцаваць у Марыінцы”. З часам мара маленькай Сашы Ціхаміравай спраўдзілася: у Марыінскі тэатр яна прыйшла перспектыўнай маладой танцоўшчыцай, якая мела пасля заканчэння Саратаўскага харэаграфічнага вучылішча запрашэнні адразу ад васьмі вядучых расійскіх тэатраў. Адтанцаваўшы на сцэне “Марыінкі” чатыры гады, волю лёсу Аляксандра завяршыла кар’еру балерыны. Але з тэатральнага жыцця не выпала. Хутчэй, наадварот, акунулася ў яго яшчэ больш: у 22 гады стала адным з лепшых і самых маладых пецябургскіх балетмайстраў. Скончыла Санкт-Пецярбургскую дзяржаўную кансерваторыю імя М.А. Рымскага-Корсакава (кафедра харэаграфіі). Сёння Ціхамірава жыве і працуе на два гарады: у родным Санкт-Пецярбурзе ставіць драматычныя спектаклі пры Тэатры-студыі “Пушкінская школа” і паралельна як балетмайстар-пастаноўшчык супрацоўнічае з Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатрам оперы і балета Беларусі. Нядаўна ў Мінску прадставілі першую балетную прэм’еру цяпершняга сезона — спектакль “Маленькі прынц” кампазітара Яўгена Глебава. На сцэнічную мову казку Антуана дэ Сэнт-Экзюперы пераклала Аляксандра Ціхамірава. Выдатная падстава пазнаёміцца з ёю бліжэй.

— *Аляксандра, дазвольце перш за ўсё павіншаваць вас з выдатнай і вельмі ўдалай, на мой погляд, прэм’ерай.*

— Дзякуй, я вельмі рада, што ўсё атрымалася. Наш спектакль — гэта новы погляд і на музыку Яўгена Глебава, і на гісторыю, расказаную дэ Сэнт-Экзюперы. “Маленькі прынц” — гэта філасофская прытча, тут няма ярка выяўленага канфлікту, барацьбы, затое шмат метафар, алгорый. Мы адмовіліся ад пераказвання сюжэта і пастараліся знайсці прыхаваныя сэнсы. Не абышлося і без

звароту да асобы самога пісьменніка. Гісторыя ўзаемаадносінаў Прынца і Ружы — гэта гісторыя ўзаемаадносінаў дэ Сэнт-Экзюперы і яго жонкі Кансуэлы. Наш спектакль я назвала таксама гісторыяй чалавечай асобы, гісторыяй пра тое, як захаваць у сабе чалавека — Маленькага прынца, які жыве ў кожным з нас.

— *Удава кампазітара Ларыса Васільеўна Глебава расказвала, што спачатку мела вялікія сумненні, ці дазваляць кардынальную перапрацоўку твора. Маўляў, сам Яўген Аляксандравіч вельмі трыпцліва ставіўся да гэтай работы і выканаў яе, на ўсеагульным меркаванні, проста бліскача.*

— Калі я ўпершыню пачула адзыха, адразу ўлюбiлася ў гэтую музыку. Крыху пазней пазнаёмілася з Ларысай Васільеўнай. Мы ў момант знайшлі агульную мову, пачалі мець цёплыя зносіны. Работа над лібрэта, паверце, была грунтоўнай і вельмі педантычнай. Мы вырашылі не разбураць музичную драматургію, таму рабілі ўсё вельмі тонка. Так, укрыванні з іншых

твораў былі ўнесены, але вельмі далікатна, з піеэтам да аўтара.

— **На ваш погляд, харэаграф навінен глыбока ведаць музыку?**

— Вядома. Не выпадкова ж Фёдар Васільевіч Лапухоў кафедру харэаграфіі арганізаваў менавіта ў сценах Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі. Так, у нас выкладаўся аналіз клавіра, асновы партытуры. Вывучэнне харэаграфіі непасрэдна спалучана з веданнем музычных законаў. Калі я вучылася, асновы партытуры ў нас выкладаў старэйшы дырыжор Марыінскага тэатра Юрый Гамалей.

— **А праўда, што ў Марыінскі тэатр з вучылішча вы прыйшлі адразу салісткай?**

— Нас набіралі спецыяльна ў праграму па адраджэнні творчасці Леаніда Якабсона ў сценах Марыінскага тэатра. Вучні Якабсона, тыя, на каго ён сам некалі ставіў, шукалі артыстаў “штучна” — па ўсім Савецкім Саюзе. Мне пашанцавала — праектам кіраваў Алег Вінаградаў. З намі таксама працавала сама Ірына Давыдаўна Якабсон. Гэта быў такі тэатр у тэатры. У 19 гадоў атрымалася станцаваць *Ras de satre*, “Секстэт”, “Радэна”, “Вясельны картэж” Якабсона на сцэне “Марыінскага”. Натуральна, танцавала і класіку: “Жызэль”, “Шапэніяну”, “Арлекінаду”, “Фестываль кветак”.

— **Вы пайшлі з Марыінскага тэатра, прарабіўшы ўсяго 4 гады, у самым пачатку танцавальнай кар’еры...**

— Лёс па-рознаму складваецца. Быў цэлы клубок прычын. Я тады палічыла, што больш не магу. Для блізкіх мне людзей і педагогаў мой сыход з тэатра быў нечаканым. На той момант, калі я прымала рашэнне, у Пецярбурзе не было ніводнага тэатра, акрамя Тэатра Барыса Эйфмана, дзе мне было б цікава. Таму што да сваіх 22 гадоў я шмат усяго ператанцавала. Быў надлом, і кансерваторыя ўзнікла толькі таму, што трэба было нешта рабіць далей. Пра тое, што кар’ера рэпетытара-балетмайстра пачнецца ў 22 гады, я, вядома, да гэтага нават і не думала. Хоць педагогічны шлях мне прадракалі яшчэ ў вучылішчы, былі перадумовы. Але ніхто, і я ў тым ліку, не меркаваў, што гэта адбудзецца так рана.

— **Што можа сказаць харэаграф у 22 гады?**

— Мая творчасць як балетмайстра пачалася з работы ў драма-

тычным тэатры, мюзіклах, аперэтах. Адначасова вучылася ў Мікіты Далгушына ў кансерваторыі. Мой першы спектакль-рэстаўрацыя “Эсмеральда” быў зроблены ў 24 гады. З Мікітам Аляксандравічам мы паставілі гэты балет у трох тэатрах, у беларускім Тэатры оперы і балета ў тым ліку. Спектакль, дарэчы, значыцца ў рэпертуары дагэтуль. Пасля заканчэння кансерваторыі Далгушын узяў мяне да сябе рэпетытарам. Я мела магчымасць даваць класы і працаваць над вялікім рэпертуарам. Паралельна выкладала ў Санкт-Пецярбургскай дзяржаўнай

— **Як вы ставіцеся да моднай цяпер актуалізацыі, пераносу часу ў музычных і драматычных спектаклях?**

— Я не люблю, калі Анегіна саджаюць на ўнітаз або Аіду выпускаюць на танках. У нас цяпер час нейкі дзіўны, вы не заўважылі? Фільмы старыя латаюць на новы лад, пералапачваюць старыя сюжэты і рэчы, якія былі некалі ўдалымі, а свайго, новага, цікавага робяць чамусьці мала. Гэта не значыць, што я не вітаю сучасны погляд на старыя сюжэты. Але мне падаецца, што важней дацягнуць гледача да ўзроўню Шэкспіра, чым Шэкспіра апусціць да ўзроўню цяперашніх

акадэміі тэатральнага мастацтва, ездзіла ставіць спектаклі ў іншых тэатрах. Увогуле за 16 гадоў зрабіла больш за пяцьдзясят пастановак у тэатрах розных краін.

— **А чым вас так прывабіў Мінск?**

— Калі рэжысёра Сусанну Цырук запрасілі паставіць у Мінску “Снягурку”, я прыехала з ёй як балетмайстар-пастаноўшчык — у спектаклі вельмі шмат складаных балетных сцэн. Затым вярталася яшчэ некалькі разоў. Тут, у беларускім Вялікім тэатры, унікальная балетная труппа. Прыцягнула яна і магчымасцю рэалізавацца як балетмайстар.

тынэйджараў. Калі ўсё робіцца дзеля эпатажу, становіцца сумна. Значна складаней паставіць класічны сюжэт так, каб ён гледача “прабіваў”. У гэтым сэнсе мне было вельмі цікава ставіць “Яўгена Анегіна” ў Казані з Міхаілам Панджавідзэ, галоўным рэжысёрам Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі. Яму ўдалося зрабіць спектакль, захававшы гістарычнасць у добрым сэнсе гэтага слова, дадаць унутранай дынамікі сучаснага чалавека. Наогул, мне вельмі пашанцавала: я ніколі не рабіла таго, што б мне супярэчыла як чалавеку і прафесіяналу.

Марыя Івашэвіч

ВІТАЛІЙ ГІЛЬ

Дзіўная гульня святлом

Асаблівая атмасфера ў інтэр'еры, эмацыйнае ўздзеянне святлом, містычнае ўспрыманне рэчаіснасці... Як толькі людзі не апісваюць свае ўражанні ад сустрэчы з вітражамі. Сёння гэтае мастацтва прыцягвае нашы погляды, быць можа, нават больш, чым раней. Бо сучасныя дызайнеры шырока выкарыстоўваюць уласцівае шкляных карцін ператвараць прастору. У аздабленні вокнаў і дзвярэй, на столах, у перагародках, шырмах, мэблі, свяцільнях... “З іх дапамогай можна нават лёгка адкарэктываць планіроўку памяшкання”, — расказвае Аляксей Лосік, мастак-манументаліст, які, па яго ўласным прызнанні, за апошнія 10 гадоў на вітражах ужо сабаку з’еў...

На стале ў майстэрні вітражыста няскончаная праца. Цёмна-зялёныя, шэрыя, чорныя і белыя кавалачкі шкла, спаяныя разам, пакуль не выклікаюць асаблівых эмоцый. Але майстар паднімае іх да святла, дэманструючы зусім іншую палітру фарбаў. Зрэшты, гэта толькі фрагмент будучага вітража. Мастак паказвае эскіз і тлумачыць азы спецыяльнасці. Каб перанесці ідэю з экрана манітора на шкло, малюнак павялічваюць да памераў будучага вырабу, раздрукоўваюць, а затым выкарыстоўваюць як выкрайку. Кожны элемент вітража выразаюць уручную.

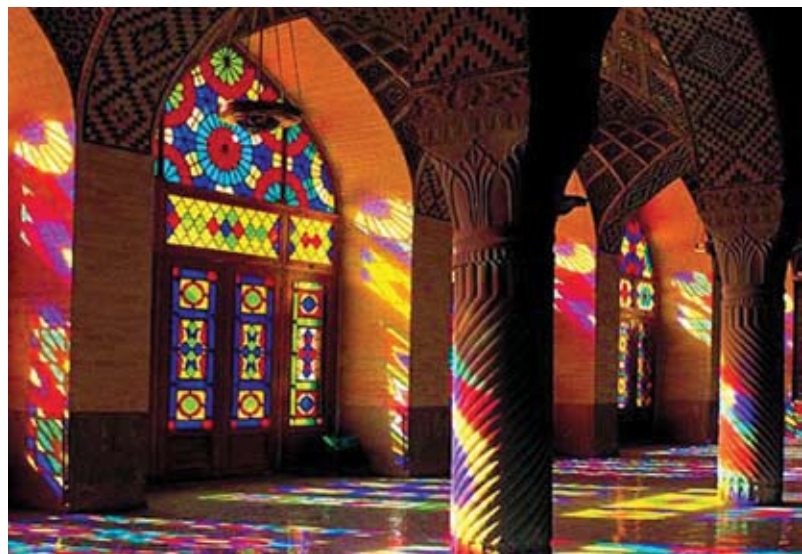
Упершыню працаваць са шклом майстар пачаў на 3-м курсе мастацкага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Вывучаў тэхналогію вырабу класічных вітражоў са свінцовым H-вобразным профілем. Падобным чынам рабілі гатычныя вітражы яшчэ ў Сярэднія вякі. Але гэтая тэхніка не дазваляла плаўна злучаць дробныя кавалачкі. Іншая справа тэхналогія “ціфані”, названая так па імені яе стваральніка Луіса Камфорта Ціфані, сына ўладальніка ювелірнай імперыі “Ціфані і К”. “Ён свінцовыя профілі замяніў меднымі палоскамі, — тлумачыць Аляксей. — Іх клеілі да шкла пчаліным воскам, а затым спайвалі паміж сабою пры дапамозе волава”. Тэхналогія аказалася настолькі прагрэсіўнай, што вітражнае мастацтва стала развівацца не толькі ў плоскасці, але і ў прастору.

— Многія сучасныя майстры і сёння, працуючы ў тэхніцы “ціфані”, купляюць у асноўным амерыканскае шкло. У нас такое не вырабляюць, — Аляксей паказвае ўзоры. — Усяго ў асартыменце больш за 2000 адценняў. Памятаю, для аднаго кліента шукаў некае шкло колеру “парасцісканых чарніц”. Плюс графічны складнік, разнастайныя тэкстуры. Калі ўсё гэта яшчэ камбінаваць — моцую, напэўна, атрымацца мільярды розных варыянтаў...

Масленым шкларэзам вітражыст рэжа шкляное палатно без намаганняў, нібы паперу. Затым шліфуе пруг “шмакоў” на спецыяльным станку (памылка з памерам нават у пару міліметраў недапушчальная), акуратна абціскае іх меднай фольгай і раскладвае на стале.

— Ці можна парэзацца падчас работы? З досведам, калі лепш разумееш механіку шкла, такое здараецца ўсё радзей. А самае складанае пры вырабе вітража — гэта, напэўна, пайка. Па-першае, паяецца вітраж з двух бакоў. А перавярнуць вялікі далікатны выраб бывае зусім не проста. Па-другое, хоць мы і выкарыстоўваем алавяна-свінцовы прыпой з найменшым утрыманнем шкоднага металу, але працаваць усё роўна трэба ў рэспірахах. Што асабліва непрыемна ў спякоту.

Але гэта яшчэ не ўсё. Імгненна зацвярдзелую жылку майстар пакрывае пацінай. Яна акісляе волава і дорыць яму асаблівы бляск і высакародны колер: медны, карычневы, чорны. Гэта надае дадатковы мастацкі эффект вырабам.

— Няўжо, каб навучыцца выразаць і паяць, трэба было атрымліваць акадэмічную адукацыю?

— Не, вядома. Гэтыя навыкі можна асвоіць і непасрэдна ў майстэрні. Дарэчы, па маім назіраннях, жанчынам такая работа, звязаная са стварэннем хатняй утульнасці, удаецца нават лепш, чым мужчынам, — адзначае Аляксей. — А вось чаму сапраўды трэба вучыцца, дык гэта ўменню ствараць грамадную кампазіцыю, каб усе дэталі эскіза былі суразмерныя і гарманічна ўпісаліся ў архітэктурнае асяроддзе, працавалі з ім.

Тэрміны вырабу залежаць ад складанасці эскіза і плошчы вітража. Так, напрыклад, немудрагелістую работу ў 1 квадратны метр можна і за тры дні выканаць. А вось над столевым вітражом у фае Вялікага тэатра оперы і балета ў 120 “квадратаў”, які складаўся прыкладна з 11.000 кавалачкаў, майстэрня Аляксея Лосіка працавала амаль паўгода. На месца, дарэчы, такія буйныя вырабы дастаўляюць па фрагментах і толькі ў інтэр’еры збіраюць канчаткова, прымяняючы пры гэтым розныя тэхналагічныя хітрасці, каб зрабіць вітраж не толькі прыгожым, але і бяспечным.

— А бывае, устаўляем вітраж у раму. Усё, здавалася б, цудоўна. А адно нейкае шкельца не працуе. Нібы надзелі ўпрыгажэнне, а яно не да месца. Што рабіць? Здымаць выраб, выпайваць кавалачак шкла, мяняць на іншы... Часам, падаецца, прасцей усё перарабіць.

Зрэшты, такія выпадкі адзінкавыя. Бо пры стварэнні эскіза ўсё прадумваецца да дробязяў. Улічваюцца асвечанасць, стылістыка памяшкання. Важныя нават эмоцыі, якія хоча атрымліваць заказчык. “Бо гэта — акцэнт у інтэр’еры, — адзначае суразмоўца, — які больш актыўны за любы жывапіс”.

— Шкада, задавальненне дарагое, — разважаю ўслых. — Не кожны можа сабе дазволіць.

— Таму некаторыя заказваюць так званыя плёначныя, або псеўдавітражы, калі на суцэльны ліст шкла лепяць кавалачкі каляровай плёнкі і жылку, якая імітуе пайку. Але для мяне гэта дзіўна, — заўважае мастак. — Безумоўна, такі выраб значна таннейшы за “ціфаны”. Але гэта тое ж самае, што параўнаць звычайнае шкло і брыльянт. Зусім розныя адчуванні ад святла.

Мастацкія вітражы сучасных майстроў заказваюць не толькі ўладальнікі багатых загарадных дамоў і элітных гарадскіх кватэр. Азірніцеся вакол, і вы ўбачыце іх у кафэ, гасцініцах, тэатрах, культурных збудаваннях... Тэматыка пры гэтым самая розная: ад біблейскіх гісторый да лёгкіх геаметрычных арнаментаў.

— У бліжэйшы час, спадзяюся, атрымаем заказ на вітражы ў стылі сліцкіх паясоў, — майстар пакуль не раскрывае імя заказчыка. — Гаворка ідзе пра тое, каб не проста паўтарыць узор, а стылізаваць. Зрабіць сучасна і аўтэнтчна. Гэта будзе вельмі цікавая работа. Яшчэ хачу зрабіць вітражы для старажытнай беларускай архітэктуры. Такім чынам паказаць, што наша культура і спадчына — гэта не толькі фізічныя рэчы. Бо вітражы можна па-рознаму ўспрымаць. Для кагосьці гэта проста шкельцы. А для мяне гэта святло, праломленае праз тэкстуру шкла. Гэта жывапіс, толькі трошкі іншы.

Які тэрмін службы вітражоў? І 100, і нават 500 гадоў. З часам шкло пачынае цячы. На старажытных вітражах відаць, што зверху яно танчэйшае, а знізу — як расплаўлены воск свечкі. І ўсё ж майго суразмоўцу грэе думка, што і яго работы стануць доўгажыхарамі. “Бо гэта не проста праца дзеля грошай, — падкрэслівае майстар. — Я хачу, каб мае вітражы эмацыйна ўздзейнічалі на чалавека. Натхнялі, наводзілі на разважанні, стваралі настрой”.

Надзея **Дэкола**

“Нацюрморт з рамонкамі”. 1991

Такі пранікнёны позірк

Пра таленавітага мастака-пастаноўшчыка Вячаслава Кубарава кажуць, што ён быў слугой двух мастацтваў: жывапісу і кіно. Прычым, калі яго работы ў кіно шырока вядомыя па знакавых для савецкага кінематографа фільмах “Альпійская балада”, “Паланэз Агінскага”, “Дзяржаўная граніца”, “Час-не-чакае”, то жывапісам мастак займаўся больш для душы, таму пры жыцці гэта грань яго таленту заставалася ў цяні кінематаграфічнай славы. І як часта здараецца, усведамленне каштоўнасці жывапіснай спадчыны суайчыннікамі адбылося праз многія гады пасля смерці творцы.

Нядаўна ў Мінску прайшла выстава, прысвечаная Вячаславу Кубараву. Пераважна яна была сфарміравана з работ вядомага мінскага калекцыянера Юрыя Бокача — вялікага прыхільніка творчасці мастака. Што дзіўна, асабліва ўвага наведвальнікаў у экспазіцыі была скіравана, як правіла, на малыя фарматы. Так, гэта кубараўскі стыль — не размахам палотнаў абрушвацца на глядача, а прыцягваць да сябе, на першы погляд не кідкай, але дзіўнай аўтарскай індывідуальнасцю.

Па іроніі лёсу мастак-пастаноўшчык з Расіі са сваімі аднакурснікамі, выпускнікамі УДЦКа Яўгенам Ігнацьевым і Уладзімірам Дзяменцьевым, стварыў фільмы, якія сталі класікай беларускага кіно. На прадстаўнікоў гэтай прафесіі рэдка звяртаюць увагу ў тытрах, але менавіта іх вачамі глядзяць на будучую стужку спачатку рэжысёры, потым аператары, а затым шмат у чым і самі глядачы.

Уладзімір Паначэўны — выпускнік УДЦКа, вядомы акцёр і рэжысёр, успамінае, як на здымках серыяла “Дзяржаўная граніца” Вячаслаў Кубараў маляваў эскізы літаральна да кожнай сцэны і гэтымі маленечкімі накідамі з задавальненнем карысталіся і рэжысёры, і аператары. Вячаслаў Кубараў хутка знаходзіў візуальнае вырашэнне любой тэмы. Напрыклад, многім яго калегам асабліва запамнілася сцэна з гэтага ж фільма, калі ў кадры трэба было зняць вялікую колькасць людзей, якія эмігруюць за мяжу. “Для масоўкі, у якой планавалася ўдзел каля тысячы чалавек, ледзь змаглі набраць чалавек 300. Я неяк нават разгубіўся, не ведаючы, што рабіць, — успамінае Уладзімір Паначэўны. — Слава мне і падказаў, каб я папрасіў аператара не здымаць шырокай камерай, а выставіць натоўп ідучых людзей у клін. Я так і зрабіў, і ўсё атрымалася”.

Нават дзіўна, як Вячаславу Кубараву ўдавалася сумяшчаць напружаны здымачны працэс, дзе патрабавалася штодня прамалёўваць і выдаваць раскадроўку кожнага эпизода кінастужкі, з не менш інтэнсіўнай работай жывапісца. Кажуць, што нават падчас здымак мастак ніколі не расставаўся з мальбертам і фарбамі — пісаў прыроду і людзей у мяккай манеры, уласцівай рускім імпрэсіяністам. За сваё адносна нядоўгае творчае жыццё Вячаслаў Георгіевіч стварыў больш за тысячы палотнаў, вялікая частка якіх сёння знаходзіцца ў музеях і прыватных калекцыях Італіі, Германіі, ЗША, Ізраіля. У Італіі імя Кубарава каціруецца нараўне з такімі карыфеемі, як Марк Шагал і Пётр Крохалеў, а яго работы ўвесь час выстаўляюцца ў секцыях беларускага жывапісу ў Мілане, Венецыі і Фларэнцыі. На думку Пітэра Ноўблза, аднаго з уладальнікаў мастацкай галерэі ў Амстэрдаме, каля 30 прац Вячаслава Кубарава сталі ўпрыгажэннем яго калекцыі. Некалькі палотнаў жывапісца былі ў свой час набыты Траццякоўскай галерэяй, а каціна “На Мінскім моры” — набытак Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі.

Вядомы беларускі мастак Май Данцыг адзначае, што Кубараў быў ад прыроды рознабакова адораным чалавекам, які ўсё тонка адчуваў. Характэрнай асаблівасцю яго прац з’яўляецца ўдумлівае ўвасабленне матыву і цэласнасць кампазіцыйнага вырашэння. І яшчэ яму была ўласцівая тая неабходная кожнаму мастаку якасць, пра якую згадваў у адным з лістоў да сваёй сястры Міхаіл Урубель. Ён пісаў: “Я ведаю

“Наваколлі Лангара”. 1983

“Саратаў”. 1982

мастака, які кладзе патрэбны колер на патрэбнае месца. Здавалася б, што яшчэ трэба? Але гэтага яшчэ недастаткова. Трэба яшчэ ўмець перадаць у карціне пачуццё захаплення ад убачанага...". Кубараў умеў перадаць гэта пачуццё ў поўнай меры, і таму яго карціны заўсёды знаходзяць сваіх знакатаў.

Народны мастак Беларусі Май Данцыг:

— Я вельмі цаню творчасць Кубарава. І цаню яго невыпадкова. У мяне ёсць усе падставы для гэтага. Кубараў — адзін з нямногіх мастакоў, у якога быў профіль іншы. Ён быў мастаком кіно. Але тым не менш ён увесь час вяртаўся да вытокаў мастацтва — да таго, што называецца выяўленчае мастацтва. І ў прыватнасці — жывапіс. Ён настолькі любіў яго. І імкнуўся ўкласці самыя патаемныя пачуцці ў свае цудоўныя эцюды. Я хацеў бы сказаць, што мы ўжо засумавалі па добрым жывапісе. Проста знудзіліся. Нават Пікасо казаў, што яго не цікавяць пошукі — яго цікавяць адкрыцці. Але, на жаль, трэба канстатаваць, што пошукаў — шмат, а адкрыццяў — мала. І гэта характэрна для нашага часу. А што да жывапісу сапраўднага, то мы на самай справе даўно не бачылі на выставах добры жывапіс. Яго можна адчуваць як смачную ежу. Менавіта такі жывапіс Кубарава. І яшчэ ў яго эцюдах адчуваецца разуменне і веданне пленэра. У яго эцюдах адчуваеш і паветра, і ўплыў асяроддзя, і ўплыў неба, і рэфлекс, і разуменне цёплых і халодных колераў, і разуменне тону. Увогуле, усяго таго, чым моцны жывапіс. І тое, што ўяўляе яго сутнасць. І складае яго культуру.

Мы былі знаёмыя. Гэта быў абаяльны чалавек, які, як цяпер кажуць, выпраменьваў цудоўную аўру. Ён быў

"Вяртанне". 1982

усмешлівы. І я думаю, што гэта — яго сутнасць: добразычлівасць, багацце станоўчых эмоцый. І гэтыя якасці адлюстраваліся ў яго творчасці. І — у жывапісе. Ён усюды прыгожы. Ёсць яшчэ адна якасць, уласцівая Вячаславу Кубараву: ён валодаў пачуццём захаплення ў поўнай меры. Таму што кожны яго эцюд закампанаваны, напісаны з захапленнем, з перадачай асяроддзя, пленэра і паветра, напоўнены той якасцю колеру і той культурай колеражывапісу, пра якую мы ўжо даўно забылі.

Народны мастак Беларусі Леанід Шчамялёў:

— Справа ў тым, што Вячаслаў Кубараў быў вельмі сціплы чалавек. У вышэйшай ступені. Але як мастак ён быў вельмі вытанчаны. У яго працах ёсць тое, што дазваляе сказаць — ён і рускі мастак, і беларускі адначасова. Ён бачыў Беларусь па-свойму і адлюстроўваў тое, што бачыў. Ён шмат працаваў у кіно. Але пейзажыст ён быў ад прыроды. Ён так тонка адчуваў прыгажосць краявіду, яго дух, яго стаўленне. Пейзаж Кубарава — на ўзроўні такога фігуратыўнага погляду, дзе ёсць і фігура, ёсць і прадметнасць. Ён як мастак — вельмі цікавы. Яго работы — вельмі чалавечныя. У іх заўсёды было такое: я і мой погляд на прыроду, я і маё бачанне. Мне здавалася, што і я бачыў гэтак жа. І гэта заўсёды ўяўляла цікавасць для мастакоў.

Мне здаецца, што памяць пра Вячаслава Кубарава неяк незаслужана адыходзіць. Незаслужана забываецца асоба, якая і ў кіно, і ў жывапісе выказала вельмі цікавы погляд. Ён быў вельмі незаўважным у сумбурнай кампаніі мастакоў. Але сам і яго працы маюць вялікае значэнне.

**Народны мастак Беларусі
Георгій Паплаўскі:**

— Вячаслаў Кубараў быў як бы слуга двух спадароў: ён быў і кіношнік, і мы яго прынялі ў Саюз як жывапісца. А як ён працаваў — гэта можна ўбачыць і цяпер. Была выстава ў Малым манежы ў Маскве з калекцыі, якую набывае Міждзяржаўны фонд развіцця, адукацыі і мастацтва. Там шмат мастакоў, з якімі мы былі знаёмыя і дружныя. Там былі і эцюды Вячаслава Кубарава, якія ніколі не выстаўляліся. Але гэта настолькі шчыры матэрыял, што нейкае цяпло ідзе ад тых гадоў, ад таго часу. Я вельмі радуся, калі нехта ўспамінае памерлых людзей, якія ў свой час былі не надта аблашчаны, не надта былі сучасны і не надта былі да двара. Тое, што Кубараў стварыў у кіно, — гэта ацэнена. Гэта была яго асноўная прафесійная работа. Але яго жывапісная частка... Мастацтвазнаўцамі яна глыбока не вывучана, не абазначана належным чынам. І гэта вельмі шкада. Слава пісаў галоўным чынам пейзажы. І ён бываў у тых месцах, куды далёка не кожны жывапісец дабіраўся. У гэтых адносінах мы заўсёды зайздросцілі мастакам кіно, што яны раптам паехалі ў Забайкалле здымаць нейкі эпізод на тры ці пяць хвілін. Ці раптам едуць у Прыбалтыку. Слава быў цэнны тым, што адкрываў нам нейкі новы свет. І як жывапісец ён быў вельмі прафесійны. Мне падабаюцца такія мастакі, якія не глядзяць на сваё мастацтва як на сродак заробку. Вельмі правільна нехта сказаў: “Калі вы сваю прафесію разглядаеце як сродак заробку, значыць вы не на сваім месцы”. Гэта вельмі дакладна. У гэтым сэнсе Вячаслаў Кубараў быў сапраўды ўлюбёным у жывапіс.

**Кінарэжысёр
Уладзімір Паначэўны:**

— Мне пашчасціла працаваць са Славам. Я магу яго так назваць, таму што мы былі сябрамі. Мелі даволі цесныя зносіны. Мы працавалі на такіх складаных серыялах, як “Дзяржаўная граніца”, “Чорны бусел”, які ставіў Віктар Тураў. Як працаваў Кубараў? Мы яго звалі Славушка, а бывала, называлі Кубікам. У слове “кубік” чулася ласка, павага і любоў да гэтага выдатнага чалавека. Перш чым прыступіць да напісання рэжысёрскага сцэнарыя, мы са Славам і апэратарам Барысам Аліферам угаворвалі рэжысёра Барыса Сцяпанаву, які быў не вельмі рухавы, паехаць спачатку на выбар натуры, а потым ужо сесці за напісанне рэжысёрскага сцэнарыя канкрэтна да кожнай сцэны, да кожнага кадра. Вось сядзім, праходзім па тэксце, а ў Славы лісточкі паперы, на якіх ён кожны кадр маляваў, запісваў. Гэта быў яго вобраз сцэны. І мы гэты вобраз неслі пасля таго, як былі ў Кулябе, у Тэрмезе, і ў Санкт-Пецярбурзе (тады ў Ленінградзе) для здымак “Дзяржаўнай граніцы”. Мы як быццам “прыкіпалі” да месца. А Слава знаходзіў вобраз гэтага месца — прычым графічна цалкам дакладна. І што цудоўна: усім службам, якія потым удзельнічалі ў здымках, было зразумела, што рабіць, як увасобіць тое, што ў яго было намалёвана.

Калі мы былі ў экспедыцыях, то ў колькі б ні выязджалі на здымачную пляцоўку — у восем раніцы, у сем, — напярэдадні выглядаеш з гасцініцы ў акно: Кубік ужо коціцца з мальбертам кудысьці. Праз гадзіну-паўтары ён прыходзіць

“Марскі пейзаж”. 1989

“Садавіна на падаконніку”. 1992

"На Мінскім моры". 1982

Нават дзіўна, як Вячаславу Кубараву ўдавалася сумяшчаць напружаны здымачны працэс, дзе патрабавалася штодня прамалёўваць і выдаваць раскадроўку кожнага эпізода кінастужкі, з не менш інтэнсіўнай работай жывапісца

да мяне ў нумар і кажа: "Вось, Валодзя, паглядзі — масліцам... Туман, на ялінках — расінкі. Але заўтра я пайду з акварэлькай і паспрабую напісаць цішыню..."

Некалі ён паскардзіўся такой фразай: "Валодзя, як цяжка быць інтэлігентам у першым пакаленні... Але трэба старацца". І ён стараўся, рабіў. І дасягаў інтэлігентнасці ўсім сваім жыццём. І сваімі працамі. Слава для мяне — прыклад служэння мастацтву: кіно і жывапісу.

Мастацтвазнавец

Тацяна Бембель:

— Вячаслаў Кубараў, заслужаны дзеяч мастацтваў, стаў шырока вядомы ў свеце кіно як бліскучы мастак-пастаноўшчык пасля поспеху фільма "Альпійская балада" (1965) — экранізацыі аповесці Васіля Быкава. Да таго часу ён ужо быў членам секцыі жывапісу Беларускага саюза мастакоў і паралельна з работай у кіно штодня (а па ўспамінах калег-кіношнікаў практычна штогадзіны) адточваў майстэрства жывапісца. Сотні эцюдаў паралельна з сотнямі эскізаў да фільмаў ствараліся ў адзіным творчым гарэні. Дзякуючы гэтаму перманентнаму прафесійнаму тону (на здымках ён часам паспяваў пісаць да 6-7 натуральных эцюдаў у дзень) яго кампазіцыйныя, светлавыя, танальныя вырашэнні асобных кадраў дазваляюць прыраўноўваць іх да самастойных, самакаштоўных станковых твораў. Высокая выяўленчая культура стваральнікаў кінашэдэўраў савецкай эпохі грунтавалася на ведах класічных прынцыпаў, прыёмаў, стыляў і напрамкаў выяўленчага мастацтва — жывапісу, скульптуры, графікі.

* * *

Выхадзец з расійскай глыбінкі (нарадзіўся ў вёсцы Кочава Яранскага раёна Кіраўскай вобласці) Вячаслаў Кубараў скончыў Горкаўскае мастацкае вучылішча (1957) і завяршыў мастацкую адукацыю ў Маскве — ва Усесаюзным дзяржаўным інстытуце кінематаграфіі (1963). Прыехаўшы ў Мінск, мастак за доўгія гады плённай творчай працы стаў неад'емнай часткай гісторыі мастацтва Беларусі. Акрамя "Альпійскай балады" (1965), Вячаслаў Кубараў быў мастаком-пастаноўшчыкам такіх фільмаў, як "Прыгодны да нестравай" (1968), "Час-Не-Чакае" (1975), "Гарантую жыццё" (1977), тэлесерыяла "Дзяржаўная граніца" (1980-88), "Круглянскі мост" (1989), "Вечны муж" (1990), "Дурніца" (1991). У сувязі з работай у паспяховых, вядомых на ўсю вялікую краіну манументальных кінакарцінах Кубараў-жывапісец, на жаль, апынуўся ў цянні Кубарава-пастаноўшчыка, хоць яго жывапісная спадчына прадстаўлена сюжэтна-тэматычнымі карцінамі, пейзажамі і, як ужо было сказана, вялікай колькасцю цудоўных эцюдаў, якія ён пісаў заўсёды і ўсюды, у любую вольную хвіліну. Выдатныя каларыстычныя якасці, артыстычная дакладнасць штрыха і мазка спалучаюцца ў яго працах з асаблівай кампазіцыйнай вастрынёй, вывастанай штодзённай работай па кампануюцы кадры ў кіно. Дзякуючы выездам на здымкі Кубараў-пейзажыст меў магчымасць бачыць горы і моры, лясы і пустыні, прыроду поўначы і поўдня, натхняцца разнастайнымі жывапіснымі сітуацыямі.

Пра ўсё гэта мастак Вячаслаў Кубараў потым надзвычай таленавіта расказваў сваім майстэрскім стылем, які так прываблівае і сёння.

Веніямін Міхееў

Вячаслаў Кубараў. "Весна". 1980 г.